

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Diyaret İşleri Başkanlığı Yayınları: 1889  
Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kitapları: 11

Yayın Yönetmeni  
Doç. Dr. Fatih KURT

Koordinasyon  
Bünyamin KAHRAMAN

Editörler  
Doç. Dr. Harun IŞIK  
Dr. Bayram DEMİRTAŞ

Tashih  
Zeynep Selin TERZİ

Kapak Tasarım  
Emre YILDIZ

Grafik&Tasarım  
Emre YILDIZ  
Mücella TEKİN

1. Baskı 2020, Ankara  
Eser İnceleme Komisyon Kararı: 17.04.2020/7

Baskı  
Başak Mat. Tanı. Hiz. İth. İhr. Tic. Ltd. Şti.Amb. Kağ. Paz. San. Tic. Ltd. Şti.  
Tel.: (0 312) 397 16 17

2020-06-Y-0003-1889  
ISBN: 978-625-7779-66-1  
Sertifika No: 12930

© Diyanet İşleri Başkanlığı

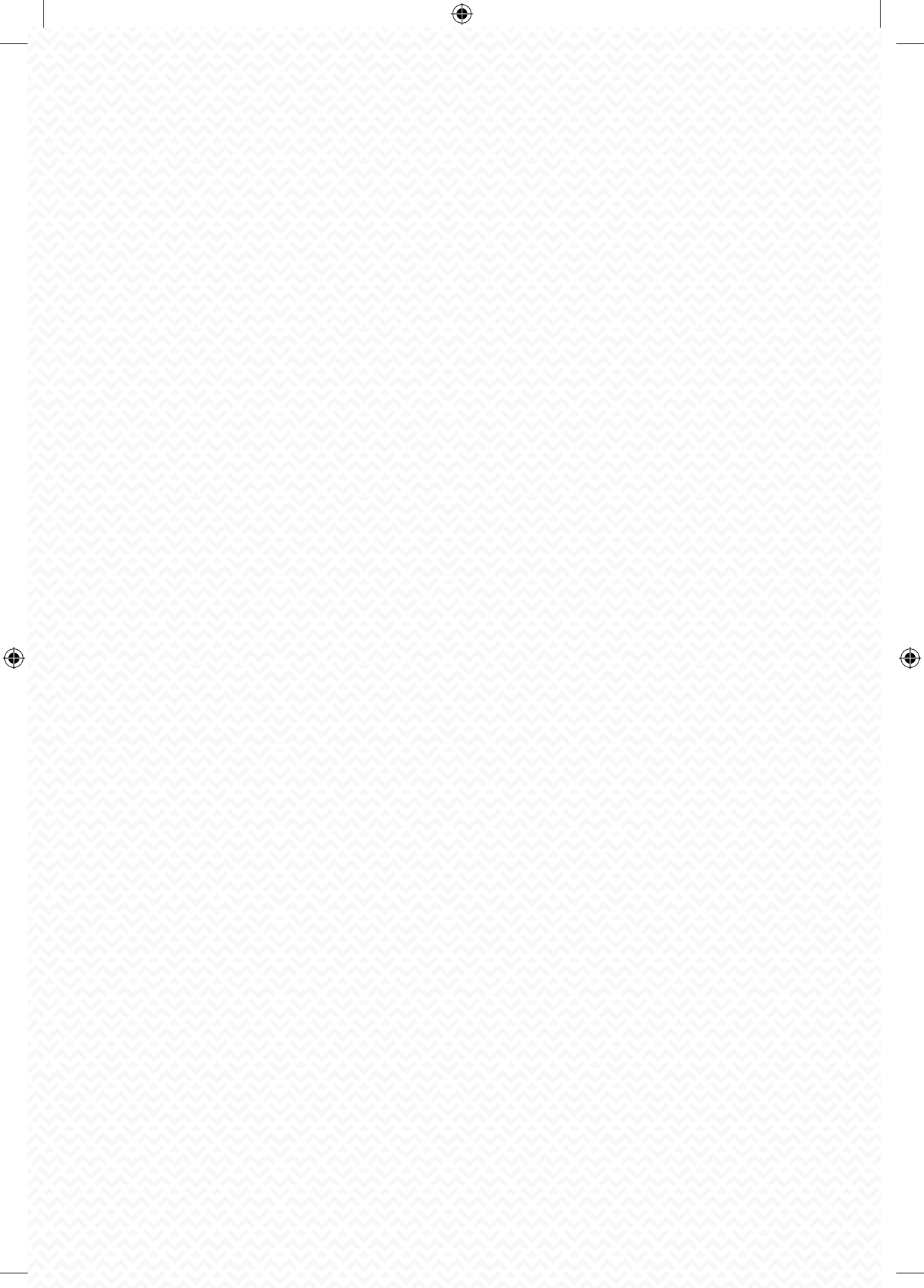
İletişim  
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü  
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı  
Tel: (0.312) 295 72 93-94  
Faks: (0.312) 284 72 88  
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Bu kılavuz kitap, görsellerin ve dijital atıfların yer aldığı bir DVD ile birlikte hizmete sunulmuştur.

DENETİMLİ SERBESTLİK  
**M A N E V İ**  
**R E H B E R L İ K**  
**P R O G R A M I**



**DİB**  
YAYINLARI



# İçindekiler

<b>Takdim</b> .....	<b>7</b>
<b>1. Oturum - Manevi Rehberlik Programına Giriş</b> .....	<b>9</b>
OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ .....	9
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ .....	10
1. Tanışma.....	10
2. Programın İçeriği ve Amacı.....	10
3. Programın Önemi.....	11
<b>2. Oturum - İnsanın Kâinattaki Konumu</b> .....	<b>13</b>
OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ .....	13
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ .....	14
1. İnsanın Ontolojik Değeri .....	14
2. İnsanın Yaratıcıya Karşı Konumu .....	16
3. İnsanın Yaratılmışlara Karşı Konumu .....	20
<b>3. Oturum - Rehberim ve Yol Gösterenim Var</b> .....	<b>29</b>
OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ .....	29
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ .....	30
1. Kur'an-ı Kerim'in Bir Müslüman İçin Taşdığı Değer.....	30
2. Müslümanlar Açısından Sünnet-i Seniyyenin Önemi .....	33
3. Dünya ve Ahiret Huzurunu Elde Etmenin Yolları .....	34
<b>4. Oturum - Haşatımı Değerli Kılıyorum</b> .....	<b>37</b>
OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ .....	37
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ .....	39
1. İbadetlerin Anlam Boyutu .....	39
2. Namaz Dinin Direğidir .....	40
3. Oruç Bizi Tutmalı .....	41
4. Zekâtla Temizlenmek Ne Güzell! .....	42
5. Kutsal Topraklardayım .....	44
6. Kulluğun Özü Dua ve Tövbe.....	45
7. İhsan .....	48
<b>5. Oturum - İyi ki Ahiret Var!</b> .....	<b>53</b>
OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ .....	53
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ .....	55
1. Yalnız Değiliz.....	55

2. Gözetim Altındayız.....	56
3. Hayatın Anlamı: Ölüm.....	59
4. İyi ki Ahiret Var.....	63
<b>6. Oturum - Kadere İman Et, Mutlu Ol.....</b>	<b>69</b>
OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ.....	69
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ.....	70
1. Kader ve Kaza Nedir?.....	70
2. Kader Eylem İlişkisi.....	72
3. Kadere İman Et: Mutlu Ol.....	73
<b>7. Oturum - Korunması Gereken Beş Temel Esas.....</b>	<b>81</b>
OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ.....	81
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ.....	82
1. Aklın Korunması.....	83
2. Canın Korunması.....	85
3. Malın Korunması.....	87
4. Neslin Korunması.....	88
5. Dinin Korunması.....	89
<b>8. Oturum - Temel Ahlaki Değerlerimiz -I.....</b>	<b>93</b>
OTURUMUN İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ.....	93
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ.....	95
1. Güzel Ahlak İslam'ın Özüdür.....	95
2. Adalet Mülkün Temelidir.....	96
3. İnsan Affettikçe Yücelir.....	97
4. Doğruluk, Dürüstlük ve Güvenilir Olmanın Önemi.....	98
5. Hepimizin İyilik İçin Yapabileceği Bir Şeyler Var.....	100
6. Vatan Sevgisi, Şehitlik ve Gazilik.....	102
<b>9. Oturum - Temel Ahlaki Değerlerimiz -II.....</b>	<b>107</b>
OTURUMUN İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ.....	107
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ.....	109
1. Yardımlaşma ve Dayanışma.....	109
2. Tevazu.....	111
3. Diğerkâmlık (İsâr).....	112
4. İffet ve Hayâ.....	115
5. Azim -Kararlılık- Kanaat ve İktisâd.....	115
<b>10. Oturum - Âdâb-ı Muâşeret.....</b>	<b>121</b>
OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ.....	121
OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ.....	122
1. Âdâb-ı Muâşeretin Anlamı ve Çerçevesi.....	122
2. Ailede Âdâb-ı Muâşeret.....	123
3. Akraba ve Komşulara Karşı Âdâb-ı Muâşeret.....	125
4. İş yerinde ve Toplum İçerisinde Âdâb-ı Muâşeret.....	126

# Takdim

Diyanet İşleri Başkanlığı, İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmekle görevli anayasal bir kurumdur. Bu görevini yerine getirirken Kur'an ve Sünnete dayalı sahih dini bilgiyi esas almak, güncel gelişmeleri göz önünde bulundurmak, insan odaklı, kuşatıcı bir anlayışla hareket etmek Başkanlığın temel ilkeleri arasında yer almaktadır.

Son yıllardaki hızlı gelişmeler ve değişen şartlara, ihtiyaçlar ve beklentilere bağlı olarak Başkanlığımızın da hizmet alanları her geçen gün genişlemiştir. Cami merkezli hizmetlere ilaveten ilgili kurum ve kuruluşlarla imzalanan işbirliği protokolleri çerçevesinde pek çok mekânda farklı kesimlere manevi danışmanlık ve din hizmeti sunulur hale gelmiştir. Bu doğrultuda çocuğundan gencine, yetişkininden yaşlısına, kadınından erkeğine ve dezavantajlı gruplara İslam'ın rahmet mesajları ulaştırılmaktadır. Eğitim ve öğretim kurumları, öğrenci yurtları, gençlik merkezleri, sağlık tesisleri, sosyal hizmet kurumları vb. mekânlar hizmet götürülen yerler arasındadır. Bunların yanı sıra ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde de din hizmeti verilmekte, manevi danışmanlık ve rehberlik faaliyetleri yürütülmektedir.

Ulusal ve uluslararası hukuki ilkeler ile akademik bilgiler ışığında Başkanlığımız ve Adalet Bakanlığı mensuplarının özverili çalışmalarıyla yürütülen hükümlü ve tutuklulara yönelik hizmetler öteden beri önemli bir yere sahiptir. Zira bir şekilde suçlu olarak ceza infaz kurumuna giren bir insanın hem bu süreçte kurum şartlarına adaptasyonu ve rehabilitasyonu,

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

hem de salıverilme sonrasında toplumla uyumlu ve barışık bir insan olarak hayatını devam ettirebilmesi için yapılan çalışmalarda manevi destek ve rehberliğin olumlu katkısı yadsınamaz. Bundan dolayıdır ki Başkanlığımız işbirliği esasına göre söz konusu hizmetleri yıllar öncesinden gündemine almıştır. 1950 yılında dönemin Diyanet İşleri Başkanı merhum Ahmet Hamdi AKSEKİ'nin hazırladığı “Cezaevinde Verilecek Vaazlar” adlı eser, tarihi arka planı göstermesi açısından büyük bir öneme sahiptir. 1982 yılında ceza infaz kurumlarında din ve ahlak bilgisi dersi için müfredat programı hazırlanması ve 1983 yılında 214 adet cezaevi vaizi kadrosu ihdas edilmesi önemli gelişmeler arasında zikredilebilir.

30 Mart 2001 tarihinde Adalet Bakanlığı ile imzalanan “Tutuklu ve Hükümlülerin Dini ve Ahlaki Gelişmelerini Sağlamaya Yönelik İşbirliği Protokolü” ceza infaz kurumlarında sunulan hizmetler için dönüm noktalarından birisi olmuştur. Söz konusu protokol 2011 yılında güncellenmiş ve kurumlardaki hizmetlerimiz bu çerçevede 2019 yılına kadar devam etmiştir. Ancak bu süreçte gerek kurumların yapısı ve işleyişi gerekse Başkanlığımız mevzuatı ve hizmet perspektifindeki değişiklikler neticesinde mezkur protokolün de güncellenmesi ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu bağlamda 03.12.2019 tarihinde “Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı İşbirliği Protokolü” imzalanmış, 2011 protokolündeki atıflar 2019’da ayrıntılı şekilde yer almış ve böylece hizmetlerimiz yeni bir döneme girmiştir. Böylece Başkanlığımız personelinin ceza infaz kurumu dışında denetimli serbestlik müdürlüklerinde de aktif olarak hizmet sunmasının önü açılmıştır.

Denetimli serbestlik, ülkemizde 15 yıllık bir geçmişi bulunan ve her geçen gün hem etkinlik hem de verim anlamında mesafe kat eden bir uygulamadır. Uygulama, hükümlülerin suç işlemesine neden olan davranışlarının düzeltilerek, tekrar suç işlemelerinin önlenmesi, ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlülerin takip edilmesi, madde bağımlılarının rehabilitasyonu, mağdurların uğradıkları zararın giderilmesi ve bu yolla toplumun korunmasını amaçlamaktadır.

Başkanlığımızca ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklulara daha etkin ve verimli hizmet sunmak amacıyla önceki yıllarda “Ceza İnfaz Kurumları Din Hizmetleri Rehberi (2012)”, “Cezaevlerinde Sıkça Sorulan Sorular (2014)” ve “Ceza İnfaz Kurumlarında Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri (2020)” isimli eserler yayınlanmıştır. Bununla birlikte

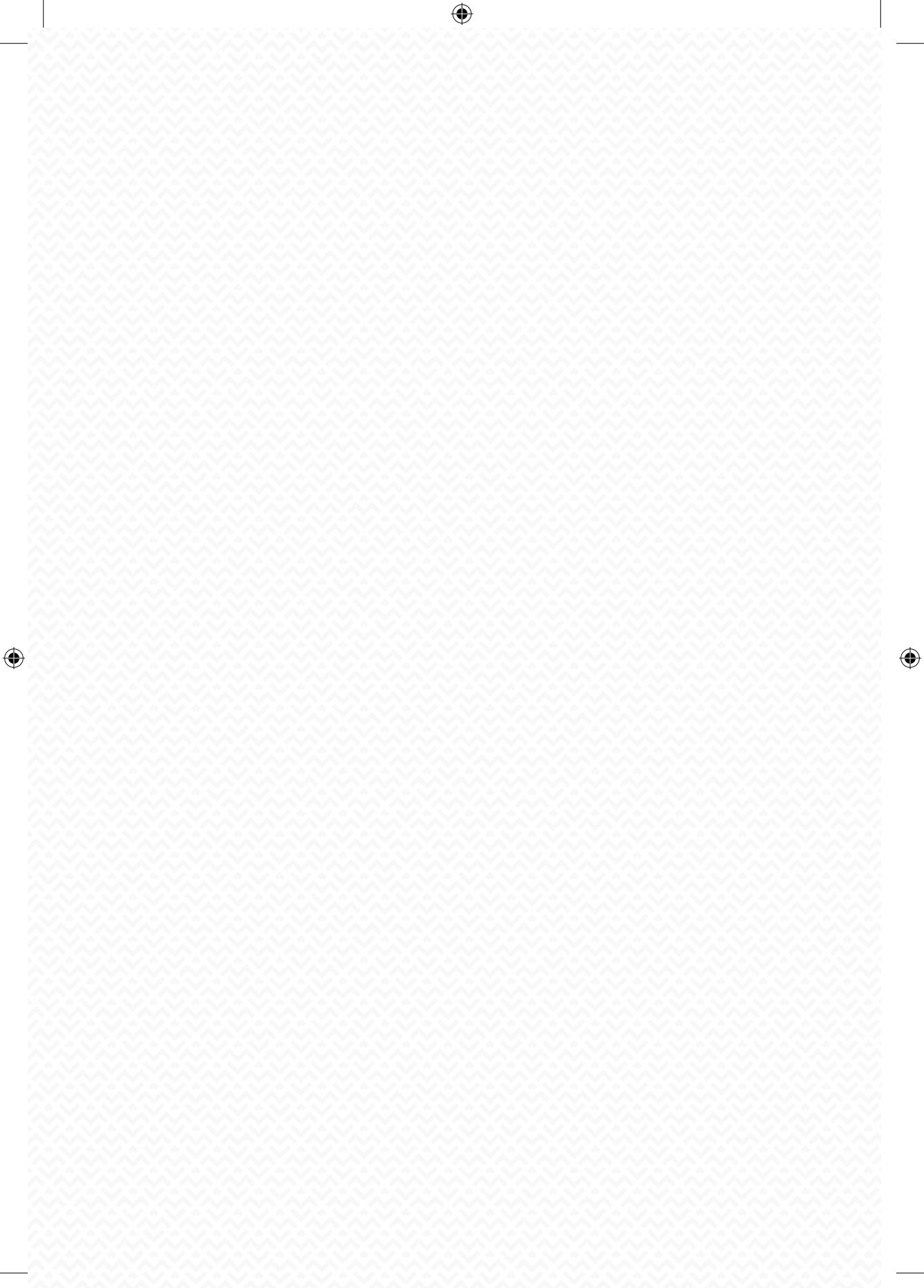


## Takdim

denetimli serbestlik müdürlüklerinde manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunan personele katkı sağlamak amacıyla bir kılavuz kitap hazırlanması zarureti hasıl olmuştur. Elinizdeki bu eser alana yönelik akademik birikim ile saha tecrübesini bir araya getirmek suretiyle hazırlanmıştır. Eser, denetimli serbestlik müdürlüklerinde görev yapan personelimize muhataplarına on oturumda İslâm dinine dair temel bilgi ve kriterlerin manevi danışmanlık ve rehberlik perspektifiyle nasıl verileceğinin yollarını takdim etmektedir.

Eserin hazırlanmasında emeği geçen akademisyenlere, katkı sunan Başkanlığımız ve Adalet Bakanlığı personeline teşekkürlerimizi sunar, eserin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ederiz.

**Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü**



## OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ

### A) OTURUMUN AMACI

1. Katılımcıların Diyanet İşleri Başkanlığı personeli ve birbirleriyle tanışmalarını sağlamak.
2. Katılımcıların programın içeriği ve amacını anlamalarını sağlamak.
3. Katılımcıların programın önemini kavramalarını sağlamak.

### B) TEMEL MESAJLAR

1. Program katılımcıların rehabilitasyon sürecine din ve inanç merkezli destek sağlar.
2. Program katılımcıların hayatı anlama ve anlamlandırma çabasına manevi temelli destek sağlar.

### C) UYGULAMALAR

1. Katılımcılarla tanışma.
2. Programın içeriği ve amacının anlatılması.
3. Programın öneminin izah edilmesi.

### D) KAZANIMLAR

1. Katılımcılar birbirlerini tanıır ve programa katılış nedenlerini bilir.

---

\* Doç. Dr. Harun IŞIK

2. Katılımcılar programın içeriği ve amacının neler olduğunu bilir.
3. Katılımcılar programın taşıdığı önemi bilir.

## E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru-Cevap

## F) SÜRE

1,5 Saat

## OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

### 1. TANIŞMA (20 DK.)

#### Kazanım

*Katılımcılar birbirlerini tanır ve programa katılım nedenlerini bilir.*

- **Saydam 2** eşliğinde oturum sorumlusu öncelikli olarak kendisini takdim ederek katılımcılara kendilerini nasıl tanıtacakları noktasında örnek oluşturur.
- Daha sonra sırasıyla katılımcıların kendisini tanıtmasını talep eder. Tüm katılımcılar birbirlerinin adı-soyadı, memleketi, eğitimi, ailesi, işi gibi hususlarda bilgi sahibi olur.
- Katılımcılardan programı tercih etme nedeni/nedenleri sorularak bilgi sahibi olunur.
- Katılımcılara Denetimli Serbestlik altında bulunmalarının nedeni kesinlikle sorulmaz.

### 2. PROGRAMIN İÇERİĞİ VE AMACI (35 DK.)

#### Kazanım

*Katılımcılar programın içeriğini ve amacının neler olduğunu bilir.*

- **Saydam 3 ve 4** eşliğinde katılımcılara programın içeriği hakkında şu bilgiler verilir:
  - Program Giriş oturumuyla birlikte 10 oturumdan oluşmaktadır.
  - Her bir oturumun süresi 1,5 saattir.
  - Program 15 günde bir gerçekleştirilecektir.

## Manevi Rehberlik Programına Giriş

- **Saydam 5** eşliğinde programın amacının; katılımcıların duygu, düşünce ve davranışlarını hedef alan bütüncül bir yaklaşımla etkin dinleme, empati kurma, iyileştirme, destekleme, kılavuzluk etme, uzlaştırma, soru ve sorunlarına danışmanlık etme yoluyla hayatı anlaması, anlamlandırması ve kendileri hakkında kararlar almaları noktasında din ve inanç desteği sağlamak olduğu belirtilir.

### 3. PROGRAMIN ÖNEMİ (35 DK.)

#### Kazanım

*Katılımcılar programın taşıdığı önemi bilir.*

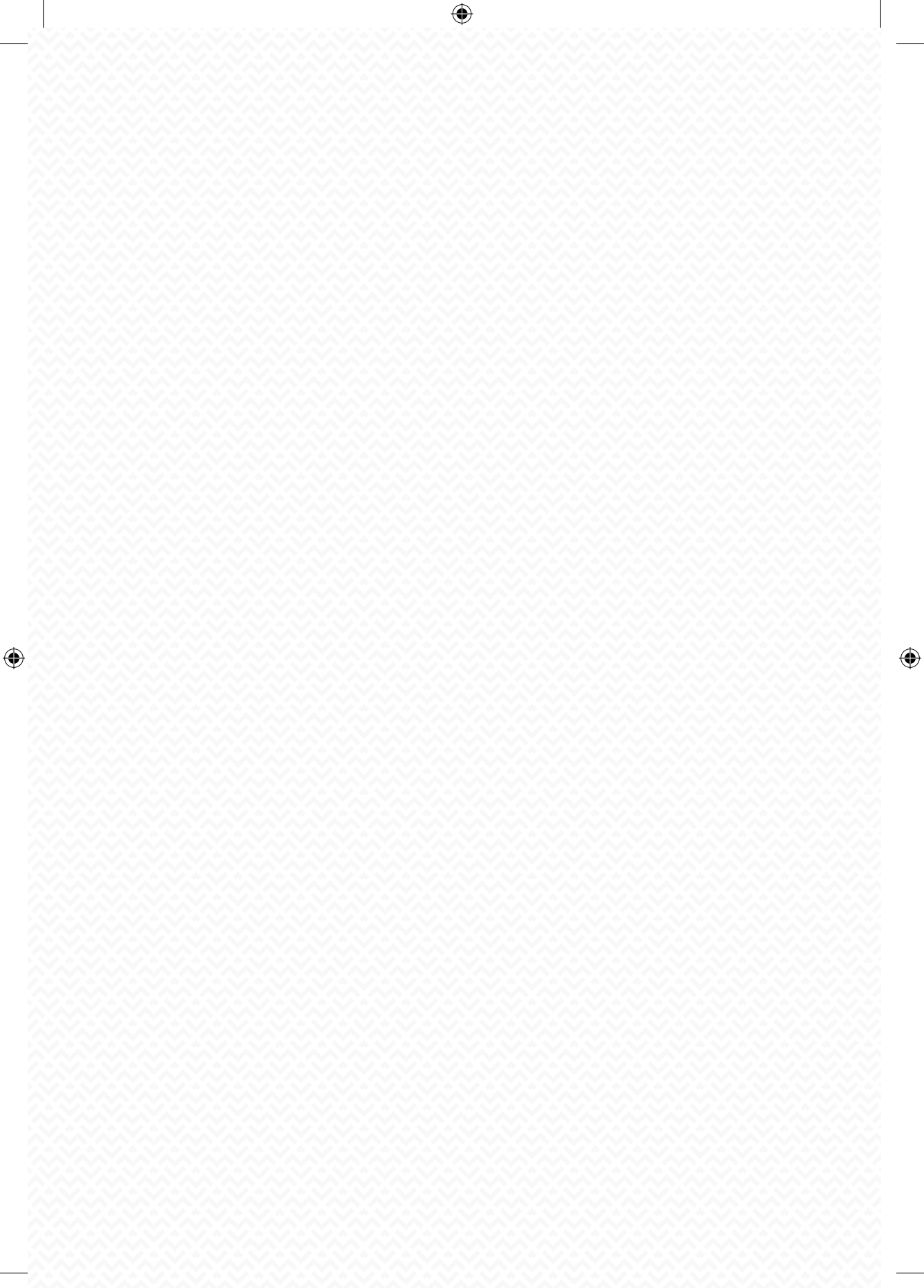
- **Saydam 6 ve 7** eşliğinde programın dinî bilgi ve beceri bakımından ihtiyaçların karşılanması, hayatta karşılaşılan olumlu yönlerin desteklenmesi ve güçlendirilmesi, sorunların ve olumsuzlukların ise aşılması ve böylece hem dünya hem de ahirette huzurlu ve mutlu bir hayata sahip olunması noktasında katılımcılara manevi destek sağlaması açısından önemli olduğu belirtilir.

#### KAYNAKLAR

<http://bufblogg.kristianstad.se/seeflingonet/2015/02/25/foraldramote/>

<http://mustafacelen.net/ic-denetimin-amac-yetki-ve-sorumluluklari-nelerdir/>

<http://musterideneyimi.com.tr/turkiyede-markalar-musteri-deneyimine-ne-kadar-onem-veriyor>



**OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ****A) OTURUMUN AMACI**

1. İnsanın yaratılmışlar içerisindeki konumunu anlamalarını sağlamak.
2. İnsanın bu dünyadaki varoluş nedenini anlamalarını sağlamak.
3. Yaratıcıyı tanımalarını sağlamak.
4. Allah sevgisinin taşıdığı değeri anlamalarını sağlamak.
5. Yaratılmışlara karşı nasıl bir davranış biçimine sahip olmaları gerektiğini anlamalarını sağlamak.

**B) TEMEL MESAJLAR**

1. İnsan yaratılmış varlıkların en üstünü ve en şerefliisidir.
2. İnsan başıboş yaratılmamıştır.
3. İnsanın asli vazifesi Allah'ı tanımak, rızası ve muhabbetini elde etmektir.
4. İnsan tüm mahlukata karşı sevgi, şefkat ve merhamet beslemelidir.

**C) UYGULAMALAR**

1. İnsanın kâinattaki konumunun açıklamasının yapılması.
2. İnsanın varoluş nedeninin anlatılması.
3. Yaratıcıya karşı konumunun izah edilmesi.
4. Yaratılmışlara karşı konumunun açıklanması.

\* Doç. Dr. Harun IŞIK

## D) KAZANIMLAR

1. İnsanın yaratılmış varlıkların en üstünü ve en şerefli olduğunu bilir.
2. İnsanın yaratıcıya karşı konumunun marifet, muhabbet ve kulluk olduğunu bilir.
3. İnsanın yaratılmışlara karşı konumunun sevgi, saygı, hoşgörü ve merhamet olduğunu bilir.

## E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru-Cevap
3. Problem Çözme Tekniği
4. Örnek Olay
5. Beyin Fırtınası

## F) MATERYAL

1. Slayt
2. Kısa Film
3. Sinevizyon
4. Kartela

## G) SÜRE

1,5 Saat

## OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

### 1. İNSANIN ONTOLOJİK DEĞERİ (20 DK.)

#### Kazanım

*İnsanın yaratılmış varlıkların en üstünü ve en şerefli olduğunu bilir.*

- **Saydam 2'**de yer alan aşağıdaki şiir bağlamında, insanın ontolojik değeri hakkında ne düşündükleri sorulur.

Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen  
Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen  
Şeyh Gâlip



## İnsanın Kâinattaki Konumu

(Kendine güzelce bak ki, âlemin özü sensin  
Sen varlığın gözünün bebeği olan âdemsin)

- **Saydam 3** eşliğinde İslam dininin insanı yaratılmışların en güzeli, üstünü ve saygıdeğeri olarak nitelendirdiği ve bu tanımlamayı niçin yaptığı belirtilir. Yeryüzünde ve gökyüzünde bulunan bütün nimetlerin insanın hizmetine sunulduğu, insan ile uyumlu yaratıldığı açıklanır.

### Kullanılacak Ayetler

“Andolsun biz insanoğlunu şerefli kıldık.” (İsrâ, 17/70)

“Biz gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.” (Tîn, 95/4)

“Göklerde, yerde ne varsa hepsini Allah’ın sizin hizmetinize verdiğini ve açkça yahut gizlice üzerinizdeki nimetlerini tamamladığını görmediniz mi?...” (Lokmân, 31/20)

- **Saydam 4**’teki insan kimdir isimli kısa film izletilir ve filmde ne gibi derslerin çıkarılabileceği sorulur.
- **Saydam 5** eşliğinde, aşağıdaki ayetler örneğinde, insanın dünya hayatının bir imtihan alanı olmasının gereği olarak iyilik ve kötülüğe kabiliyetli bir şekilde yaratıldığı ve doğasında hayvani, gadabî ve akli yönlerin bulunduğu ifade edilir. Bunlardan her birinin ifrat, tefrit ve itidal boyutlarının olduğu, dünya ve ahiret mutluluğu açısından yapılması gerekenin itidal üzere hareket etmek olduğu belirtilir.

Bu özellikleri açıklarken farklı örneklerle birlikte şu hususlar ifade edilir:

Birincisi, yani hayvani özellik, menfaatleri elde etmeye yöneliktir. İfrat boyutu haram, yasak ve zararlı oluşuna aldırılmaksızın hareket etmektir, zina, çok yemek, çok uyumak gibi. Tefrit boyutu ne helal ne de haram olana ilgi duymamak, el uzatmamak ve yapmamaktır. İtidal boyutu ise helal, faydalı ve yasak olmayana yapmaya özen göstermektir. Helale şehvet duymak, harama duymamak, vücuda faydalı ve yeterli besinleri yemek, kararınca uyumak vb. İkincisi, yani gadabî özellik, sakinlik, öfke, kırgınlık gibi kabiliyetlerle alakalıdır. Bunun ifrat mertebesi ne maddi ne manevi hiçbir şeyden korkmamaktır. Tefrit mertebesi insanın kendi gölgesinden bile korkmasıdır. İtidal mertebesi ise cesaret, kahramanlık ve yiğitliktir. Her durumda hak ve hakikatin yanında ve savunucusu olur, haksızlık ve zulmün karşısında durur.

Üçüncüsü, yani akli özellik, faydalı ve zararlı, iyi ve kötü, güzel ve çirkin arasında ayırım yapmayı birincileri tercih etme, ikincilerden ise uzak durmayı sağlayan özelliktir. Bunun tefrit mertebesi, gafilliktir, hiçbir şeyden haberinin olmamasıdır. İfrat mertebesi kurnazlıktır ve hakkı batıl, batılı hak şekline büründürür. İtidal boyutu ise hikmettir, her şeyi yerli yerine koymaktır. Bu hakkı hak, batılı batıl bilmektir. Faydalı, iyi ve güzel olana yönelmek, zararlı, çirkin ve kötü olandan uzak durmaktır.

- İnsanın eşref-i mahlukat olarak yaratıldığı ve ona iyilik ve kötülüğe meyil kabiliyeti verildiği, bunun boş yere olmadığı, dolayısıyla insanın birtakım vazifelerinin bulunduğu dile getirilerek katılımcılara bu vazifelerin neler olabileceği sorulur.

### Kullanılacak Ayetler

*“Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvasını (kötülükten sakınma yeteneği) ilham edene andolsun ki, nefisini arandıran kurtuluşa ermiştir.”* (Şems, 91/7-9)

*“İnsan hayra dua ettiği gibi şerre dua eder. İnsan çok acelecidir.”* (İsrâ, 17/11)

## 2. İNSANIN YARATICIYA KARŞI KONUMU (20 DK.)

### Kazanım

*İnsanın yaratıcıya karşı konumunun marifet, muhabbet ve kulluk olduğunu bilir.*

- **Saydam 6 ve 7** eşliğinde İslam'ın en temel esasının Allah'ın varlığı ve birliğini bilmek, iman etmek ve O'nu tanımak olduğu açıklanır.

Allah'ı tanımanın yolunun O'nun güzel isimleri üzerinde düşünmek olduğu dile getirilerek esma-i hüсна kartelası katılımcılara takdim edilir. Her gün bir ismi ezberlemeleri ve üzerinde aileleriyle birlikte düşünmeleri talep edilir ve esma-i hüсна zikredilerek yapılan duaların kabule şayan olduğu hatırlatılır.

- **Saydam 8** eşliğinde Tevhit inancının bir slogan olmadığı, duygu, düşünce ve davranış bütünlüğü gerektirdiği belirtilir.

Söylediklerinize dikkat edin, düşüncelere dönüşür...

Düşüncelerinize dikkat edin, duygularınıza dönüşür...

Duygularınıza dikkat edin, davranışlarınıza dönüşür...

Davranışlarınıza dikkat edin, alışkanlıklarınıza dönüşür...  
Alışkanlıklarınıza dikkat edin, değerlerinize dönüşür...  
Değerlerinize dikkat edin, karakterinize dönüşür...  
Karakterinize dikkat edin, kaderinize dönüşür...

Mahatma Gandhi

- **Saydam 9** eşliğinde aşağıdaki hikâye katılımcılara aktarılarak hikâyeden ne gibi dersler çıkarılabileceği paylaşılır.

## BİR HİKÂYE

### “HABİB BABA”

Habib Baba, 4. Murat devrinin gizli, kimsenin bilmediği Allah dostlarından. Yaşlıdır, fakirdir, gariptir. Fakat Rabb'inin katında da âlemlere denk bir değer sahibidir. Yaşlı Habib Baba, uzun bir kervan yolculuğunun sonunda İstanbul'a gelmiştir. Yolculuğunun tozunu, yorgunluğunu atmak için bir hamama gider... Niyeti, şöyle iyice bir keselenip, paklanmak... Bedenini de ruhuna denk kılmaktır. Fakat hamamcı Habib Baba'yı içeri sokmak istemez.

– Bugün, der.

– Sultan Murat'ın vezirleri hamamı kapattılar, dışarıdan müşteri alamıyoruz.

Habib Baba üzülür... Rica, minnet eder, yalvarır...

– Ne olursun, der. Kimseye varlığımı belli etmem, aceleyle yıkanır çıkarım. Bu tozlu bedenle Rabb'ime ibadet ederken utanıyorum. Binbir dil döker. Hamamcı ehl-i insaftır... Dayanamaz... Kabul eder... Hamamın en sonundaki odayı göstererek:

– Baba şu odada hızla yıkanıp çık, para da istemem. Yeter ki vezirler, senin farkına varmasınlar.

Habib Baba sevinerek kendine gösterilen yere girer. Yıkanmaya başlar... Bu arada hamamcının karşısında yeni bir müşteri belirir. Boylu, poslu, genç, yakışıklı biridir bu gelen. Onunda görünümü fakirdir ama sadece görünümü... İkinci müşteri, kılık değiştirmiş 4. Murat'tır. O gün vezirlerinin topluca hamam alemi yapacaklarından haberdar olan padişah merak etmiştir.

Hele bir bakalım, demiştir; bizim vezirler, hamamda benden uzakta, kendi başlarına ne yaparlar, nasıl eğlenirler? Ve bu merak padişahı, tebdil-i kıyafet ettirerek, hamama getirmiştir. Az önce yaşananlar bir kez daha tekrarlanır... Hamamcı vezirler der, almak istemez... Padişah ise, ne olursun der, bastırır ve padişah galip gelir... Habib Baba'nın yıkanmakta olduğu odayı göstererek, genç padişahın kulağına fısıldar:

– Şu odada bir ihtiyar yıkanıyor. Sen de sar peştamalı beline, gir yanına... Beraber sessizce yıkanın, bir an evvel çıkın... Ve ekler:

– Aman ha! Vezirler varlığını bilmesinler. Sonra 4. Murat da Habib Baba'nın yanına süzülür. Beraber sessizce yıkanmaya başlarlar. Bu arada, hamamın büyük salonundan gelen tef, dümbelek, şarkı, türkü sesleri ortalığı çınlatmaktadır... Habib Baba'nın gözü, genç hamam arkadaşının sırtına takılır. Biraz kirlenmiş gibi gelir ona... Allah hikmeti gereği dostuna, o yanındaki tebdil-i kıyafet etmiş padişah olduğunu ilham etmemiştir... Ve yanındaki, görüntüsüne uygun, kendi gibi fakir bir delikanlı zanneden Habib Baba yumuşak bir sesle konuşur:

– Evladım, der. Sırtın fazlaca kirlenmiş, müsaade edersen bir keseleyivereyim. Padişah aldığı bu teklif karşısında şaşkınlaşır ve çok memnun olur... Memnun olur, çünkü ömründe ilk defa biri ona, padişah olduğunu bilmeden, sırf bir insan olarak, karşılık beklemeksizin bir iyilik yapmayı teklif etmektedir. Memnuniyetle Habib Baba'nın önünde diz çökerken:

– Buyur baba, der. Ellerin dert görmesin. Bu arada içerideki âlemin sesleri hamamı çınlatmaya devam etmektedir. Habib Baba, 4. Murat'ın sırtını bir güzel keseler... Fakat padişah kuru bir teşekkürle yetinmek istemez, ne de olsa insandır ve o da her insan gibi kendine yapılan iyiliklerin kölesidir.

– Baba, der. Gel ben de senin sırtını keseleyeyim de ödemiş olalım. Habib Baba, teklifin kimden geldiğinden habersiz, tebessümle:

– Olur evlat, deyip, sultanın önünde diz çöker. Bu arada, Sultan Murat kese yaparken bir yandan da Habib Baba'yı yoklar, ağzını arar...

– Baba, der. Görüyor musun şu dünyayı... Sultan Murat'a vezir olmak varmış... Bak adamlar içeride tef, dümbelek hamamı inletiyorlar, sen ve ben ise burada iki hırsız gibi... Habib Baba Sultan Murat'ın cümlesini tamamlamasına fırsat bile bırakmaz, kendi hükmünü söyler... Sultan Murat'ın Habib Baba'dan duydukları, ağzı açık bırakıp, keseyi elden düşürten cinstendir:

## İnsanın Kâinattaki Konumu

– Be evladım, der. Habib Baba. Sultan Murat dediğin kimdir? Sen asıl Âlemlerin Sultanı'na kendini sevdirmeye bak ki, O seni sevince sırtını bile Sultan Murat'a keselettirir...

- **Saydam 10** eşliğinde Allah'ı seviyorum diyen birinin kulluğunun nasıl olması gerektiği belirtilir.

Verilebilecek farklı örneklerle birlikte etrafımızdaki her şeyin bir amaçla hizmet ettiği, hiçbir şeyin başıboş ve gayesiz bulunmadığı belirtilerek, eşref-i mahlukat olarak yaratılan insanın hakiki amacının kulluk olduğu ifade edilir. Kulluğun esasının ve iyi bir insan olarak nitelendirilmenin Allah'ın emir ve yasaklarına riayet etmek, rızası ve muhabbetini merkeze alarak yaşamak olduğu belirtilir. Burada örneklerle birlikte insanın başta kendi bedeni olmak üzere kendisine ait zannettiği her şeyin aslında ona emanet olarak verildiği ve hakiki sahibinin Allah olduğu belirtilebilir. Dolayısıyla emanet olarak verilen şeylerin hakiki sahibine sapaşağlam teslim edilmesi gerektiği, aksi takdirde emanete ihanet edilmiş olacağı anlatılır.

### Kullanılacak Ayetler

“(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” (Âl-i İmrân, 3/31)

“Biz, gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri oyun olsun diye (gayesiz bir şekilde) yaratmadık.” (Duhân 44/38)

“O, amel (davranış ve eylem) bakımından hanginizin daha iyi (ve güzel) olacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı. O, üstün ve güçlü olandır, çok bağışlayandır.” (Mülk, 67/2)

“Sizi boşuna ve amaçsız yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?” (Mü'minûn, 23/115)

“İnsan başıboş bırakılacağını ve dilediği gibi hareket edebileceğini mi sanır?” (Kıyâmet, 75/36)

“Muhakkak ki insanları ve cinleri bana kulluk etsinler diye yarattım.” (Zâriyât, 51/56)

“Ve sana ölüm gelinceye kadar Rabb'ine ibadet et.” (Hicr, 15/99)

### 3. İNSANIN YARATILMIŞLARA KARŞI KONUMU (20 DK.)

#### Kazanım

*İnsanın yaratılmışlara karşı konumunun sevgi, saygı, hoşgörü ve merhamet olduğunu bilir.*

- **Saydam 11** eşliğinde katılımcılara yaratılmışlara karşı takınılması gereken tavrın, sahip olunması gereken duygu, düşüncelerin nasıl olması gerektiği sorulur.
- **Saydam 12** eşliğinde sevgi, saygı, hoşgörü ve merhametin Allah'ın bir lütfu olduğu ve Allah'ın tüm yaratılmışlara karşı bu duygular içerisinde yaklaşmamızı emrettiği anlatılır.
- **Saydam 13**'teki "Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." ayeti doğrultusunda Hz. Peygamber'in çevresindekilere karşı sergilediği sevgi, saygı, hoşgörü ve merhamet örnekleri katılımcılara sorulur. Cevapları alındıktan sonra, söz konusu değerler sosyal hayattan gündelik örneklerle zenginleştirilerek anlatılır ve bizim de Allah'a olan sevgimizin bir göstergesi olarak Hz. Peygamber'i her alanda olduğu gibi sevgi, saygı, hoşgörü ve merhamette de örnek almamız gerektiği vurgulanır.
- **Saydam 14**'te yer alan hadis-i şerif eşliğinde Yunus Emre'nin "Yaratılanı severim yaratandan ötürü." sözü katılımcılarla paylaşılarak ne anladıklarını üzerinde konuşulur.
- **Saydam 15** eşliğinde Mevlana'nın aşağıdaki şiiri katılımcılarla paylaşılır ve ne anladıkları sorulur. Katılımcılardan şiirdeki değerler bağlamında yaşamış oldukları bir hatırayı mümkünse paylaşmaları istenir.

Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol,  
Şefkat ve merhamette güneş gibi ol,  
Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol,  
Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol,  
Tevazu ve alçakgönüllülükte toprak gibi ol,  
Hoşgörülükte deniz gibi ol,  
Ya olduğun gibi görün ya görüdüğün gibi ol.

Mevlana

- **Saydam 16**'da yer alan hadis katılımcılarla paylaşılarak bu sözün taşıdığı mesaj üzerinde bilgi alışverişinde bulunulur.

## İnsanın Kâinattaki Konumu

- **Saydam 17**'deki görsel üzerinden Mevlana'nın "sen yerde olanlara merhamet et ki, gökte olanlar da sana merhamet etsin. Senden aşağı olanlara acı ki, senden üstün olan da sana acısın." sözü katılımcılarla müzakere edilir.
- **Saydam 18** "Yapılan her iyiliğe sevap vardır." isimli kısa film izletilir ve tüm mahlukata şefkat ve merhametle yaklaşmanın gerçek mümin olmanın gereği ve Hz. Peygamber'in sünneti olduğu anlatılır.
- **Saydam 19**'da yer alan "merhamet" isimli görsel izletilerek üzerine konuşulur.
- Hz. Peygamber'in âlemlere rahmet olarak gönderildiği ve tüm mahlukata karşı bu görevini en iyi şekilde yaptığı, bize de bunu öğrettiği üzerinde durulur. Onun düşmanlarını bile affettiğine Mekke'nin fethi örneği verilebilir (Bugün merhamet günüdür.).
- Bir seferinde çok sevdiği torunlarını öperken Peygamberimizi gören bir bedevinin, "Biz çocuklarımızı öpüp okşamayız." demesi üzerine Allah Resülû'nün verdiği "*Allah, senin kalbinden merhameti çekip almışsa ben senin için ne yapabilirim ki!*" cevabı aktarılır. (Bühârî, Edeb, 18; Müslim, Fedâil, 64). Mahlukata merhametle yaklaşmanın bizi Allah'ın merhametine ulaştıracağı anlatılır.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

"Yine O'nun ayetlerindedir ki, sizin için nefislerinizden kendilerine ısınırmanız diye eşler yaratmış, aranızda bir sevgi ve merhamet koymuştur. Şüphesiz ki bunda düşünecek bir kavim için nice ibretler vardır." (Rûm, 30/21)

"Sonra da iman edip de sabrı tavsiye eden ve merhamet tavsiye edenlerden olmaktadır." (Beled, 90/17)

– "(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiyâ, 21/107)

Ebû Hüreyre'den (r.a.) nakledildiğine göre, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "... Her canlıya yapılan (iyilikte) bir sevap vardır." (Buhârî, "Müsâkât", 9; Müslim, "Selâm", 153)

"Siz yeryüzündekilere merhamet edin ki Yüce Allah da size merhamet etsin." (Ebû Dâvûd, "Edeb", 58; Tirmizî, "Birr ve Sıla", 16)

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

“Allah Resûlü, Ebû Hüreyre’ye, “kedicik babası” anlamına gelen lakabını, küçük kedileri kucağına alıp elbisesinin eteğine koyup onlarla oynadığı için vermişti.” (Tirmizî, “Menâkıb”, 46; Hâkim, Müstedrek, VI, 2215)

Resûl-i Ekrem, Enes b. Mâlik’in küçük kardeşi Ebû Umeyr’i her gördüğünde ona “Nuğayr” diye isimlendirdiği küçük kuşunu sorar ve “*Yâ Ebâ Umeyr! Ne yaptı Nuğayr!*” diyerek onunla şakalaşır. Bir gün onun çok sevdiği kuşunun öldüğünü öğrenmiş ve yine Ebû Umeyr’e böyle seslenerek onun gönlünü almaya çalışmıştı. (Müslim, “Âdâb”, 30; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 69)

“Şüphesiz acıma, merhamet duygusu Rahman’dan bir parçadır.” (Buhârî “Edep”, 13; Tirmizî, “Birr” 16)

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz.” (Buhârî, “Tevhid”, 2, “Edeb”, 27; Müslim, “Fedail”, 66, Tirmizî, “Birr”, 16)

### ETKİNLİK (10 DK.)

#### • Saydam 20

İnsan yaratılmışların en şereflişidir. Çünkü....

İnsan ifrat ve tefritten uzak durmalıdır. Çünkü.....

İnsan her şeyden ve herkesten çok Allah’ı sevmelidir. Çünkü....

Yaratılanı sever ve merhamet gösteririz. Çünkü .....

### DEĞERLENDİRME SORULARI (8 DK.)

#### • Saydam 21

- İnsan nasıl bir doğaya sahiptir ve bu doğa kendisine niçin verilmiştir?
- İnsan Allah’a olan sevgisini nasıl ifade edebilir?
- İnsan yaratılmışlara karşı hangi duygu ve düşünceler içerisinde hareket etmelidir?

### GÜNÜN MESAJI (2 DK.)

#### • Saydam 22

“De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabb’i Allah içindir.” (En’âm, 6/162)



## KAPANIŞ (10 DK.)

- Grup üyelerine katılımları ve paylaşımlarından dolayı teşekkür edilir.
- Bugünkü oturumda akılda kalan mesajların neler olduğunu kısaca paylaşımları istenir.
- Katılımcıların oturumla ilgili soruları varsa alınır ve cevaplandırılır.
- Sunumu gerçekleştiren görevli tarafından oturumun içeriğinde yer alan ayet ve hadislerden seçim yapılarak hazırlanacak oturumun mesajlarını içeren ayet ve hadis kartelası (EK 2’de bir örneği sunulmuştur.) katılımcılara dağıtılır.
- Kendilerine takdim edilen ayet ve hadisleri bugünkü oturumda elde edilen mesajlar ışığında aile bireyleri ile paylaşımları istenir.
- Bir sonraki oturumda hem ailenin hem de kendilerinin ayet ve hadislerin mesajı hakkında nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını ifade edecekleri hatırlatılarak hazırlıklı gelmeleri gerektiği belirtilir.
- Bir sonraki oturumun başlığı verilir ve vedalaşılır.

## KAYNAKLAR

<http://hacrabi.blogcu.com/itidal-ve-denge/13344274>

<https://www.youtube.com/watch?v=FXl-5yoj4qM>

<http://www.islamveihsan.com/marifetullaha-erismenin-iki-yolu.html>

<https://tr.pinterest.com/pin/103864335137322022/>

<https://tr.depositphotos.com/21443135/stock-photo-3d-small-with-a-question.html>

<http://fcesur.blogspot.com.tr/p/resimler.html>

<https://www.cnnturk.com/amp/turkiye/keciyi-sirtlayan-kucuk-rizeli-kiz>

### **EK 1: (Esmâ-i Hüsnâ Kartelasının Temin Edilemediği Durumlarda Aşağıdaki İsimler Fotokopi Edilerek Katılımcılara Dağıtılır.)**

**Allah:** Varlığı zorunlu olan yaratıcının özel ve en kapsamlı ismi.

**Er-Rahman:** Acıyan, esirgeyen, sonsuz merhametiyle lütuf ve ihsanda bulunan.

**Er-Rahîm:** Müminlere rahmetiyle muamele eden.

**El-Melik:** Hakimiyetin mutlak sahibi, görünen ve görünmeyen âlemlerin yegâne maliki.

**El-Kuddüs:** Her türlü eksiklikten münezzehtir, tasavvur ve tasvire sığmayan.

**Es-Selâm:** Esenlik veren, selamete çıkarıcı.

**El-Mü'min:** Güven veren, vaadine güvenilen, gönlünü açanlara iman veren, korkudan emin kılan.

**El-Müheymin:** Görüp gözeteni, denetleyeni, kâinatın hâkim ve yöneticisi.

**El-Azîz:** Üstün, mutlak güç sahibi, izzetin asıl sahibi ve kaynağı.

**El-Cebbâr:** İradesini her durumda yürüten, yaraları sarıp dertlere derman olan, iyileştiren.

**El-Mütekebbir:** büyüklükte eşi olmayan, azametini gösteren, büyüklük ancak kendisine yaraşır.

**El-Hâlik:** Takdirine uygun bir şekilde yaratan.

**El-Barî:** Bir örnek olmaksızın canlıları yaratan.

**El-Musavvir:** Şekil ve özellik veren.

**El-Gaffâr (El-Gâfir):** Daima affeden, günahları bağışlayan.

**El-Kahhâr:** Yenilmeyen, mutlak galip.

**El-Vehhâb:** Karşılık beklemeden bol bol veren.

**Er-Rezzâk:** Bedenlerin ve ruhların gıdasını yaratıp veren.

**El-Fettah:** İyilik kapılarını açan, hakemlik yapan.

**El-Alîm:** Her şeyi hakkıyla bilen.

**El-Kâbîz:** Dilediğine rızık daraltan, ruhları kabzedeni.

**El-Bâsıt:** Dilediğine rızık genişleten.

**El-Hafîd:** Alçaltan.

**Er-Rafî':** Yücelten.

**El-Muizz:** İzzet, şeref ve itibar veren.

## İnsanın Kâinattaki Konumu

**El-Müzill:** Alçaltan, zillet veren.

**Es-Semi':** İşiten.

**El-Basîr:** Gören.

**El-Hakem:** Takdirine uygun bir şekilde yaratıp son hükmü veren.

**El-Adl:** Mutlak adalet sahibi.

**El-Latîf:** Yaratılmışların ihtiyaçlarını en iyi bilip karşılayan.

**El-Habîr:** Her şeyin iç yüzünden haberdar olan.

**El-Halîm:** Acele ve kızgınlıkla muamele etmeyen.

**El-Azîm:** Zat ve sıfatlarının mahiyeti anlaşılamayacak kadar yüce olan.

**El-Gafûr:** Bütün günahları bağışlayan.

**Eş-Şekûr:** Az iyiliğe çok mükâfat veren.

**El-Alî:** İzzet, şeref ve hükümlerlik bakımından en yüce, aşkın.

**El-Kebîr:** Zatının ve sıfatlarının mahiyeti anlaşılamayacak kadar büyük olan.

**El-Hafîz:** Koruyup gözeten ve dengede tutan.

**El-Mukît:** Maddi, manevi azık veren, koruyup himaye eden.

**El-Hasîb:** Kullarına kifayet eden, onları hesaba çeken.

**El-Celîl:** Azamet sahibi.

**El-Kerîm:** Faziletin her türlüşüne sahip olan.

**Er-Rakîb:** Kollayıp gözeten.

**El-Mücîb:** Dua ve taleplere karşılık veren.

**El-Vâsi':** İlmi ve merhameti her şeyi kuşatan.

**El-Hakîm:** Bütün emirleri ve işleri yerli yerinde olan.

**El-Vedûd:** Çok seven, çok sevilen.

**El-Mecîd:** Şanlı, şerefli.

**El-Bâis:** Ölümden sonra diriltlen.

**Eş-Şehîd:** Her şeyi gözlemiş olarak bilen.

**El-Hak:** Fiilen var olan, varlığı ve uluhiyeti gerçek olan.

**El-Vekil:** Güvenilip dayanılan.

**El-Kavi:** Her şeye gücü yeten.

**El-Metin:** Her şeye gücü yeten, kudretli.

**El-Veli:** Yardımcı ve dost.

**El-Hamîd:** Övgüye layık.

**El-Muhsi:** Olup biten her şeyi bilen.

**El-Mübdi':** İlk defa yaratan.

**El-Muîd:** Tekrar dirilten.

**El-Muhyi:** Can veren.

**El-Mümît:** Öldüren.

**El-Hayy:** Ebedî hayat sahibi.

**El-Kayyûm:** Her şeyin varlığı kendisine bağlı olup kâinatı idare eden.

**El-Vâcid:** Zengin, dilediği zaman bulan.

**El-Mâcid:** Şanlı, şerefli.

**El-Vâhid:** Bölünüp parçalara ayrılmaması ve benzerinin bulunmaması anlamında tek.

**Es-Samed:** Hiçbir şeye muhtaç olmayıp her şeyin kendisine ihtiyaç duyduğu yegâne galip.

**El-Kâdir:** Her şeye gücü yeten, kudretli.

**El-Muktedir:** Sınırsız güç sahibi, her şeye gücü yeten, kudretli.

**El-Mukaddim:** Önce olan, öne alan.

**El-Muahhir:** Sonraya bırakan.

**El-Evvel:** Varlığının başlangıcı olmayan.

**El-Âhir:** Varlığının sonu olmayan.

**Ez-Zâhir:** Varlığını ve birliğini belgeleyen birçok delilin bulunması açısından aşikâr.

**El-Bâtın:** Zatının görünmesi ve mahiyetinin bilinmesi açısından gizli.

## İnsanın Kâinattaki Konumu

**El-Vâli:** Kâinata hâkim olup onu yöneten.

**El-Müteâlî:** İzzet, şeref ve hükümrânlık bakımından en yüce.

**El-Berr:** İyilik eden, vaadini yerine getiren.

**Et-Tevvab:** Tövbeleri kabul eden, kullarını tövbeye sevk eden.

**El-Müntakim:** Suçluları cezalandıran.

**El-Afüvv:** Günahları affeden.

**Er-Rauf:** Şefkatli.

**Malikü'l-mülk:** Mülkün sahibi.

**Zü'l-celali ve'l-ikram:** Azamet ve kerem sahibi.

**El-Muksit:** Hak ve adaletle hükmeden.

**El-Cami':** Toplayıp düzenleyen, kıyamet günü hesaba çekmek için mahlukatı toplayan.

**El-Gani:** Her şeyden müstağni ve her şey kendisine muhtaç olan.

**El-Muğni:** Mal, mülk veren, zengin kılan.

**El-Mani':** İsteddiği şeye engel olan.

**Ed-Darr:** Zarar veren şeyleri yaratan.

**En-Nafi':** Fayda veren şeyleri yaratan.

**En-Nur:** Nur kaynağı, nurlandıran.

**El-Hâdi:** Yol gösteren, hidayete erdiren.

**El-Bedi':** Eşi ve örneği olmayan, sanatkârane yaratan.

**El-Bâkî:** Varlığı sürekli olan, ebedî.

**El-Vâris:** Her şey yok olduktan sonra var olmaya devam eden.

**Er-Raşid:** Her işi isabetli olan, doğru yolu gösteren.

**Es-Sabûr:** Çok sabırlı.

<http://www.diyametdergi.com/hadislerin-isiginda/item/1462-esma-i-husna>

<https://dua.diyamet.gov.tr/Esmaihusna.aspx>

## EK 2: Ayet ve Hadis Kartelası

“De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabb’i Allah içindir.” (En’âm, 6/162)

“Biz, gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri oyun olsun diye (gayesiz bir şekilde) yaratmadık.” (Duhân, 44/38)

“O, amel (davranış ve eylem) bakımından hanginizin daha iyi (ve güzel) olacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı. O, üstün ve güçlü olandır, çok başıslayandır.” (Mülk, 67/2)

“Sizi boşuna ve amaçsız yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?” (Mü’minûn, 23/115)

“İnsan başıboş bırakılacağını ve dilediği gibi hareket edebileceğini mi sanır?” (Kıyâmet, 75/36)

“Muhakkak ki insanları ve cinleri bana kulluk etsinler diye yarattım.” (Zâriyât, 51/56)

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz.” (Buhâri, “Tevhid”, 2, Edeb 27; Müslim, “Fedail”, 66, Tirmizî, “Birr”, 16)

“Şüphesiz acıma, merhamet duygusu Rahman’dan bir parçadır.” (Buhâri, “Edep”, 13; Tirmizî, “Birr”, 16)

**OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ****A) OTURUMUN AMACI**

1. Allah'ın niçin kitap/suhuf gönderdiğini anlamalarını sağlamak.
2. Kur'an-ı Kerim'in temel özelliklerini bilmelerini sağlamak.
3. Hz. Muhammed'in son peygamber olarak değerini anlamalarını sağlamak.
4. Kur'an-ı Kerim'in ve sünnet-i seniyyenin bir mümin için taşıdığı önemi anlamalarını sağlamak.

**B) TEMEL MESAJLAR**

1. Allah, insanlara hidayet rehberi olarak kitap ve peygamber göndermiştir.
2. Kur'an-ı Kerim Allah kelamı olup, herhangi bir değişikliğe uğramamış, son ilahi mesajdır.
3. Kur'an dinin temel kaynağı olup, usulünce okunması, anlaşılması ve yaşanması gerekir.
4. Hz. Peygamber'in mesajına bugün tüm insanlığın ihtiyacı vardır.
5. Dünya ve ahiret mutluluğunu elde etmenin yolu Kur'an ve sünnete tabi olmaktır.

**C) UYGULAMALAR**

1. Kur'an-ı Kerim'in temel özelliklerinin ve bir Müslüman için değerinin açıklanması.

---

\* Dr. Bayram DEMİRTAŞ

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

2. Hz. Peygamber'in rehberliğinin, hadis-i şerif ve sünnet-i seniyyenin anlamı ve taşıdığı değerın açıklanması.

### D) KAZANIMLAR

1. Allah'ın insanı başıboş ve rehbersiz bırakmadığını bilir.
2. Kur'an-ı Kerim'in son ilahi kitap, Hz. Muhammed'in son peygamber olduğunu bilir.
3. Hz. Peygamber'in hadis-i şerifleri ve sünnet-i seniyyesinin anlamını ve taşıdığı değeri bilir.
4. Sırât-ı müstakîm çizgisini elde etmenin yolunun Kur'an'a ve Hz. Peygamber'e tabi olmakla mümkün olacağını bilir.

### E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru-Cevap
3. Beyin Fırtınası
4. Örnek Olay

### F) MATERYAL

1. Slayt
2. Kartela

### G) SÜRE

1,5 Saat

## OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

### 1. KUR'AN-I KERİM'İN BİR MÜSLÜMAN İÇİN TAŞIDIĞI DEĞER (30 DK.)

#### Kazanım

*Allah'ın insanı başıboş ve rehbersiz bırakmadığını bilir.*

*Kur'an-ı Kerim'in son ilahi kitap, Hz. Muhammed'in son peygamber olduğunu bilir.*

*Kur'an-ı Kerim'in temel özelliklerini ve onun değerini bilir.*

- **Saydam 2, 3 ve 4** ışığında ilahi kitapların peygamberler aracılığıyla gönderilmesi, kendisine kitap indirilen peygamberin, onlardaki emir ve



yasakların uygulanmasını gösterdiği ve bunların yaşanabilir olduğunu ortaya koyduğu anlatılır. İlahi kitap ve peygamberlerin tüm insanlığa rehber olarak gönderildiği vurgulanır. Kur'an-ı Kerim'in son ilahi kitap, Hz. Muhammed'in (s.a.s.) son peygamber olduğu açıklanır. Allah'ın kitap ve peygamber gönderme sebebinin insanlara sıkıntı vermek değil, O'nun rahmetinin eseri olduğu vurgulanır. Yüce Allah'ın bizi muhatap alıp kitap göndermesi karşısında müminlerin de O'na tabi olması gerektiği anlatılır.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

*“Doğrusu Kuran, inananlara doğruluk rehberi ve rahmettir.”* (Neml, 27/77)

*“O gün her ümmetin içinden kendilerine birer şahit göndereceğiz. Seni de hepsinin üzerine şahit olarak getireceğiz. Ayrıca bu Kitab'ı da sana, her şey için bir açıklama, bir hidayet ve rahmet kaynağı ve Müslümanlar için bir müjde olarak indirdik.”* (Nahl, 16/89)

*“Andolsun, biz elçilerimizi açık mucizelerle gönderdik ve beraberlerinde kitabı ve mizanı (ölçüyü) indirdik ki, insanlar adaleti yerine getirsinler.”* (Hadid, 57/25)

*“Şüphesiz biz, seni müjdeleyici ve uyanıcı olarak hak ile gönderdik. Hiçbir ümmet yoktur ki, aralarında bir uyanıcı gelip geçmiş olmasın.”* (Fâtır, 35/24)

*“Her ümmetin bir peygamberi vardır. Onların peygamberi geldiği (tebliğini yaptığı) zaman, aralarında adaletle hükmedilir ve onlara asla zulmedilmez.”* (Yûnus, 10/47)

*“Muhammed içinizden herhangi bir adamın babası değil, Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir.”* (Ahzâb, 33/40)

*“Biz, Kur'an'ı sana, güçlük çekesin diye değil, ancak Allah'tan korkanlara bir öğüt olsun diye indirdik”, “(Kur'an) yeri ve yüce gökleri yaratan Allah tarafından peyderpey indirilmiştir.”* (Taha, 20/2-4)

*“İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder.”* (Kıyâmet, 75/36)

Câbir b. Abdullah'tan gelen rivayete göre, Allah Resûlü (s.a.s.) hutbesinde şöyle diyordu: *“Sözlerin en doğrusu, Allah'ın kelamı; rehberliğin en güzeli ise Muhammed'in rehberliğidir.”* (Nesâi, “Salâtü'l-İdeyn”, 22)

*“Size öyle bir şey bıraktım ki ona sıkı sanılırsanız sapıtmazsınız; Allah'ın kitabı.”* (Müslim, “Hac”, 147.)

- **Saydam 5** ekrana yansıtılarak Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleri hakkında ne düşündükleri sorulur.
- **Saydam 6** ışığında Kur'an'ın temel konularının itikat, ibadetler, muamelat, ukubat, ahlak, nasihat ve tavsiyeler, va'd ve va'id, ilmî gerçekler, kıssalar ve dualar şeklinde özetlenebileceği anlatılır.
- Kur'an'ın Allah kelamı olduğu, hiçbir değişikliğe uğramadan bugüne kadar geldiği anlatılır.
- Kur'an'ın ilk ve son suresinin isimleri gruba sorulur ve Kur'an'dan bir dua örneği anlatılır. Kur'an'da yer alan ve bildikleri dua ve kıssalardan örnek vermeleri istenir.
- **Saydam 7** ışığında Kur'an-ı Kerim'in Müslümanlar nezdindeki yeri ve değeri anlatılır.

## BİR HİKÂYE

Osman Bey bir gün Şeyh Edebalı'nın evine misafir olur. Gece olunca istirahat etmek üzere odasına çekilir. Tam yatmak üzereyken gözüne duvarda asılı duran Kur'an-ı Kerim ilişir. Saygısından dolayı ayaklarını uzatıp yatıp uyuyamaz. Kur'an'ı alıp okumaya başlar ve o gece sabaha kadar Kur'an okur. Bu tilavet tam 6 saat sürer.

Allah Teâlâ hikmetinin bir eseri olarak Osman Gazi Han'ın Kur'an'a olan bu saygısından dolayı her okuduğu saate 1 asır lütfetmiş, hanedamı 6 asır boyunca cihana hükmetmiştir.

(“Kur'an'ın içeriğine de saygı duymak gerekir.” kısmına vurgu yapılır.)

## Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Müminler için gerçekten bir hidayet rehberi ve rahmettir.” (Neml, 27/77)

“Kur'an üzerinde düşünmüyorlar mı? Yoksa kalpler üstünde kilitler mi var?” (Muhammed, 47/24)

“Andolsun biz, Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Var mı düşünüp öğüt alan?” (Kamer, 54/17, 22, 32, 40)

“Bu, ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri ibret alsın diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.” (Sad, 38/29)

Osman b. Affân'dan (r.a.) gelen rivayete göre, Allah Resûlü (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğretenidir.” (Tirmizî, “Fedâilü'l-Kur'an”, 15)

Hız. Âişe'den (r.a.) gelen rivayete göre, Allah Resûlü (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “Kur'an'ı okuyup da onun gereklerini yerine getiren kişi, şerefli elçiler (melekler)le birlikte dir. Kur'an'ı zorlanarak da olsa okumaya çalışsan kişiye ise iki kat ecir vardır.” (Buhârî, “Tefsîr”, 1)

Ebû Hüreyre'den gelen rivayete göre, Allah Resûlü (s.a.s.) şöyle buyurdu: “Kur'an'ı öğrenin, onu okuyun ve okutun. Kur'an'ı öğrenen, okuyan ve gereğini yapan kimse, her tarafa koku yayan misk dolu bir kaba benzer. Kur'an'ı öğrenen (fakat onu çevresine yaymayan), yatıp uyuyan kimse ise ağzı bağlı koku yaymayan bir misk kabına benzer.” (Tirmizî, “Fedâilü'l-Kur'ân”, 2)

## 2. MÜSLÜMANLAR AÇISINDAN SÜNNET-İ SENİYYENİN ÖNEMİ (20 DK.)

### Kazanım

Hız. Peygamber'in sünnet-i seniyyesinin anlamını ve taşıdığı değeri bilir.

- **Saydam 8** ekrana yansıtılarak Hazreti Peygamber'in takip edilecek en güzel rehber ve örnek olduğu üzerinde durulur. Sünnet-i seniyyenin geniş bir kavram olduğu, Peygamberimizin söz, fiil ve takrirlerinden ibaret hayat tarzı olduğu belirtilir.
- **Saydam 9** eşliğinde sünnete uygun yaşamının inananlar için hayatın bütününe etki eden farklı yönleri açıklanır. Sünnetin ahlaki yönünün birey ve toplum açısından önemine değinilir. Örnek olarak; tebessüm etmenin, ahde vefanın, helal kazancın aynı zamanda birer sünnet olduğu anlatılır. Bu konuda var olan tartışmalara girilmeksizin, hadis/sünnetin nesilden nesile sözlü, yazılı ve uygulamalı olarak bugüne kadar geldiği ve Müslüman kültürü oluşturan en önemli öğelerden olduğu anlatılır. Müminlerin vazifesinin olabildiğince sünnete uygun yaşamak olduğuna değinilir.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” (Âl-i İmrân, 3/31)

“(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ, 21/107)

“Andolsun, Allah'ın Resûlü'nde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.” (Ahzâb, 33/21)

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “Benimle ümmetimin hâli (geceleyin) ateş yakan kimsenin hâline benzer. Böcekler ve kelebekler o ateşe düşmeye başlar. İşte sizler ateşe böyle atılıyorsunuz ve ben de sizi kuşaklarınızdan tutup engellemeye çalışıyorum.” (Müslim, “Fedâil”, 17)

“Namazı benden gördüğünüz gibi kılın.” (Buhârî, “Ezan”, 18)

“Hac ibadetinin gereklerini benden öğrenin.” (Müslim, “Hacc”, 51)

### 3. DÜNYA VE AHİRET HUZURUNU ELDE ETMENİN YOLLARI (20 DK.)

#### Kazanım

Sırât-ı müstakîm çizgisini elde etmenin yolunun Kur'an ve Hz. Peygamber'e ittiba etmekten geçtiğini bilir.

- **Saydam 10** ışığında dünya ve ahirette huzurlu olmanın yolunun, sırât-ı müstakîm'de bulunmak olduğu anlatılır. Bu hususta Kur'an-ı Kerim'in ve sünnet-i seniyyenin müminlere en iyi rehber olduğu belirtilir. Tüm Müslümanların asgari düzeyde de olsa bu hususta bilgi sahibi olması gerektiği, doğruyu yanlış ayırt edecek kadar İslam'ın temel esaslarından (ilmihâl) haberdar olmasının zarureti izah edilir.

#### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin, işittiğiniz hâlde O'ndan yüz çevirmeyin.” (Enfal, 8/20)

“Şüphesiz ki bu Kur'an en doğru yola iletir; iyi davranışlarda bulunan müminlere, kendileri için büyük bir mükâfat olduğunu müjdeler.” (İsrâ, 17/9.)

Câbir b. Abdullah'tan gelen rivayete göre, Allah Resûlü (s.a.s.) hutbesinde şöyle diyordu: “Sözlerin en doğrusu, Allah'ın kelamı; rehberliğin en güzeli ise Muhammed'in rehberliğidir.” (Nesâî, Salâtü'l-ıdeyn)

Ebû Mûsâ (el-Eş'arî) tarafından rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “Benim ve Allah'ın bana verdiği misyon, bir kavme gelip ‘Ben, düşman ordusunu gözlerimle gördüm. Ben çıplak uyarıcıyım. Derhâl kaçıp kurtulun!’ diyen kimsenin misaline benzer. O toplumdaki bir kısmı, onun uyarısına itaat etmiş ve geceleyin sessizce kaçıp kurtulmuş; bir kısmı ise onu yanıltmış ve sabahleyin gelen ordu tarafından helâk edilmiştir. İşte bana itaat edip

## Rehberim ve Yol Gösterenim Var

getirdiğime tabi olan kimsenin misali ile bana isyan edip getirdiğim hakkı yalanlayanın misali buna benzer.” (Buhârî, “İtisâm”, 2; Buhârî, “Rikâk”, 26; Müslim, “Fedâil”, 16)

Ebû Hüreyre'nin anlattığına göre Peygamber (s.a.s.) bir mezarlığa gitmişti. Orada yatanlara şöyle selâm verdi: “Selâm size ey müminler topluluğunun yurdunda olanlar! Biz de inşallah size katılacağız.” Sonra Allah Resûlü, “Kardeşlerimizi (dünyada) görmüş olmayı çok arzu ederdim.” buyurdu. Sahâbîler, “Yâ Resûlallah! Biz senin kardeşlerin değil miyiz?” dediler. “Siz benim sahâbîlerimsiniz.” karşılığını verdi ve devam etti: “Kardeşlerim benden sonra gelenlerdir ve ben havuza sizden önce varacağım.” buyurdu. Sahâbîler: “Yâ Resûlallah! Senin ümmetinden olup da henüz (dünyaya) gelmemiş olanları nasıl tanıyacaksın?” diye sordular. Buna karşılık o, “Söyleyin bakayım, yağız ve doru at sürüsü içinde bir adamın sakar ve sekir atları bulursa adam kendi atlarını tanımaz mı?” diye sordu. Sahâbîler, “Evet (tanır)” dediler. Resûl-i Ekrem (s.a.s.), “İşte onlar da kıyamet günü abdest izinden dolayı yüzleri, kolları ve ayakları nurlu olarak gelirler.” buyurduktan sonra, “Ben havuza onlardan önce varacağım.” buyurdu. (Müslim, “Tahâret”, 39)

### ETKİNLİK (10 DK.)

- **Saydam 11** Katılımcılara ayet ve hadis kartelaları hediye edilir.

Kur'an ve hadislerden katılımcı sayısı kadar ayet ve hadis yazılarak bir kutu içerisine atılır ve herkes birer tane çekerek gruba okur, ne anladığını ifade eder.

(Konuyla ilgili ve yukarıdakilerden farklı olacak şekilde 8 ayet ve 8 hadis seçilir.)

### DEĞERLENDİRME SORULARI (8 DK.)

- **Saydam 12**
  - İnsan ilahi kitap ve peygambere niçin ihtiyaç duyar?
  - Sünnete uygun yaşamak ne demektir?

### GÜNÜN MESAJI (2 DK.)

- **Saydam 13**

“(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” (Âl-i İmrân, 3/31)

## KAPANIŞ (10 DK.)

- Grup üyelerine katılımları ve paylaşımlarından dolayı teşekkür edilir.
- Bugünkü oturumda akılda kalan mesajların neler olduğunu kısaca paylaşmaları istenir.
- Katılımcıların oturumla ilgili soruları varsa alınır ve cevaplandırılır.
- Sunumu gerçekleştiren görevli tarafından oturumun içeriğinde yer alan ayet ve hadislerden seçim yapılarak hazırlanacak oturumun mesajlarını içeren ayet ve hadis kartelası (EK’te bir örneği sunulmuştur.) katılımcılara dağıtılır.
- Kendilerine takdim edilen ayet ve hadisleri bugünkü oturumda elde edilen mesajlar ışığında aile bireyleri ile paylaşmaları istenir.
- Bir sonraki oturumda hem ailenin hem de kendilerinin ayet ve hadislerin mesajı hakkında nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını ifade edecekleri hatırlatılarak hazırlıklı gelmeleri gerektiği belirtilir.
- Bir sonraki oturumun başlığı verilir ve vedalaşılır.

## KAYNAKLAR

Hadislerle İslam (Kur’an, Hadis ve Sünnet Maddeleri)

Diyanet İslam Ansiklopedisi (Kur’an, Hadis ve Sünnet Maddeleri)

Dini Kavramlar Sözlüğü (Kur’an, Hadis ve Sünnet Maddeleri)

TDV İlmihal, I/ 99 vd. (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları)

<https://www.youtube.com/watch?v=OYcfmA9ZoDo> (Merhamet)

<https://www.youtube.com/watch?v=oGzIK3H3wiY> (Her canlıya yapılan iyiliğe sevap vardır.)

### EK: Ayet ve Hadis Kartelası

“Doğrusu Kur’an, inananlara doğruluk rehberi ve rahmettir.” (Neml, 27/77)

“(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” (Âl-i İmrân, 3/31.)

“Andolsun, Allah’ın Resûlü’nde sizin için; Allah’a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah’ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.” (Ahzâb, 33/21)

“Sözlerin en doğrusu, Allah’ın kelamı; rehberliğin en güzeli ise Muhammed’in rehberliğidir.” (Nesâi, “Salâtü’l-İdeyn”)

**OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ****A) OTURUMUN AMACI**

1. İbadetlerin niçin yapıldığını anlamalarını sağlamak.
2. Namazın, orucun, zekâtın, haccın tanımını, önemini, iç boyutunu anlamalarını sağlamak.
3. Zekâtın ve haccın toplumsal faydalarını kavramalarını sağlamak.
4. Dua ve tövbenin bir ibadet olduğunu, psikolojik faydalarını anlamalarını sağlamak.
5. İhsanın, Allah'ı görürcesine kulluk bilinci üzere yaşamak olduğunu fark etmelerini sağlamak.
6. İbadet-ahlak arasındaki ilişkiyi fark etmelerini sağlamak.

**B) TEMEL MESAJLAR**

1. Kendisine değer verilen, çeşitli nimetler ihsan edilen insanın, Rabb'ine karşı sorumlulukları vardır.
2. İnsanın en önemli görevi kulluktur. Kulluğun yolu da ibadetlerden geçmektedir.
3. İbadetler, kişinin gönül dünyasını imar eder, Rabb'i ile olan bağı kuvvetlendirir.
4. Dua ve tövbe ibadetin özüdür.

---

\* Hüseyin YAZICI

5. İhsan, işi en güzel ve sağlam şekilde yapmaktır.
6. İbadetler, kulun ahlaken olgunlaşmasına vesiledir.

### C) UYGULAMALAR

1. İbadetlerin tanımının yapılması.
2. İbadetlerin niçin yapıldığının açıklanması.
3. İbadetlerin bireysel ve toplumsal kazanımlarının izah edilmesi.
4. İbadetlerin iç anlamı hakkında bilgi verilmesi.
5. İbadet-ahlak arasındaki bağın açıklanması.

### D) KAZANIMLAR

1. İnsan, kendisini yaratan, yaşatan ve rızık veren Rabb'ine karşı ibadet sorumluluğu olduğunu bilir.
2. Namazın anlamını, arınma vesilesi olduğunu, namaz-ahlak ilişkisini bilir.
3. Orucun anlamını, cennetin reyyan kapısını aralayan bir ibadet olduğunu, oruç-ahlak ilişkisini bilir.
4. Zekâtın anlamını, malı temizleyip bereketlendirdiğini, toplumsal faydalarını bilir.
5. Haccın anlamını, evrensel boyutunu, kişinin hayatında bıraktığı derin izi bilir.
6. Dua ve tövbenin anlamını, ibadetin özü olduğunu, psikolojik faydalarını bilir.
7. İşini iyi ve güzel yapmanın önemini bilir.

### E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru – Cevap
3. Beyin Fırtınası
4. Örnek Olay

### F) MATERYAL

1. Slayt
2. Kısa Film



3. Sinevizyon

4. Kartela

## G) SÜRE

1,5 Saat

## OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

### 1. İBADETLERİN ANLAM BOYUTU (5 DK.)

#### Kazanım

*İnsan, kendisini yaratan, yaşatan ve kendisine rızık veren Rabb'ine karşı ibadet sorumluluğu olduğunu bilir.*

- **Saydam 2** eşliğinde “Allah’ın bahşettiği nimetler neler olabilir?” sorusu sorulur ve katılımcıların kısaca görüşleri alınır.
- Su, toprak, hava, güneş, meyveler, giyecekler, eşler, oğullar vb. gibi maddi; iman, hidayet, din, kitap, Hz. Muhammed (s.a.s.) gibi manevi nimetlere dikkat çekilerek farkındalık oluşturulur.
- **Saydam 3** eşliğinde Allah’ın evrende varlıklar içerisinde insanı muhatap aldığı, insanı yarattıklarının birçoğundan üstün kıldığı, sayısız nimetler bahşettiği ve bunlara şükürün bir ifadesi olarak Allah’a kulluk yapılması gerekliliği vurgulanır.
- Kulluğun yolunun ibadetlerden geçtiği; müminin teslimiyetini, tazimini, derin saygısını ve yönelişini ibadetle gösterebileceği ifade edilir. Ancak kulluğun sadece ibadetlerle sınırlı olmadığı vurgulanır. Namaz, oruç, zekât, hac ve duanın ibadet olduğuna; kulluğun hayat boyu Allah’ın ve Resûlü’nün istediği şahsiyet olduğuna dikkat çekilir.

#### Kullanılacak Ayetler

*“Ayrıca O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini kendinden bir lütuf olarak emrinize vermiştir.” (Câsiye, 45/13)*

*“O, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratandır...” (Bakara, 2/29)*

*“O, İstedğiniz şeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah’ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız...” (İbrâhîm, 14/34)*

## 2. NAMAZ DİNİN DİREĞİDİR (13 DK.)

### Kazanım

*Namazın anlamını, arınma vesilesi olduğunu, namaz-ahlak ilişkisini bilir.*

- **Saydam 4** eşliğinde namazın tanımı yapılır ve ilk insandan günümüze kadar var olduğuna dikkat çekilir.
- Namazın tanımı yapılırken insan için vazgeçilmez bir ibadet, dinin direği, farz kılınan ve ahirette hesabı ilk sorulacak olan ibadet olduğu hususunda farkındalık kazandırılır.
- Namazın, kişinin gönül dünyasını imar eden, Rabb'i ile olan irtibatını kuvvetlendiren, kişiyi Allah'a yakınlaştıran ve kişiye huzur veren bir ibadet olduğu belirtilir.

Televizyon, internet, akıllı telefon vb. örnekler ışığında dünyevi meşgalelerin kişiyi namazdan alıkoymaması gerekliliği açıklanır.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Namazı kılın, zekâtı verin. Önceden kendiniz için ne hayır yaparsanız onu Allah katında bulursunuz. Şüphesiz Allah yaptıklarınızı eksiksiz görür.” (Bakara, 2/110)

“Onlar, ne ticaret ne de alışverişin kendilerini Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoymadığı insanlardır.” (Nûr, 24/37)

“Namaz, dinin direğidir.” (Beyhâkî, Şuabü'l-İman, III, 39)

“Cennetin anahtarı namazdır.” (Tirmizî, “Taharet”, 1)

“Allah Resûlü'ne en faziletli ibadet hangisidir?” diye soruldu. Resûl-i Ekrem (s.a.s.) şöyle buyurdu: “Vaktinde eda edilen namazdır.” (Buhârî, “Tevhid”, 48)

“Sizden birisi namaz kıldığında Rabb'i ile münacat eder/konuşur.” (Buhârî, “Salat”, 36)

“(Kıyamet gününde) kulun ilk önce hesaba çekileceği şey, namazdır.” (Nesâî, “Muhârebe”, 2)

Abdullah b. Selâm (r.a.) Allah Resûlü (s.a.s.), Medine'ye ilk geldiğinde ondan işittiği ilk söz: “Birbirinize selam veriniz! Birbirinize ikramda bulununuz! Akrabanızın haklarını gözetiniz! Gece herkes uyurken namaz kılınız. Bunları yaparak selametle cennete giriniz.” (Tirmizî, “Kıyamet”, 42)

## Hayatımı Değerli Kılıyorum

Huzeyfe (r.a.): “Allah Resûlü’nün (s.a.s) başına üzücü bir durum geldiği zaman namaz kılardı.” (Ebû Davud, “Salât”, 312; Nesâî, “Mevâkît”, 46)

- **Saydam 5** eşliğinde namaz-ahlak ilişkisi hakkında bilgi verilir. Namazın kişiyi ahlaken olgunlaştırdığına, olumsuz davranışlardan, kötülükten koruduğuna, kişiye değer kattığına vurgu yapılır. Aynı zamanda namazın küçük günahlara kefaret olduğuna dikkat çekilir.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“...Şüphesiz namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkor...” (Ankebût, 29/45)

Resûl-i Ekrem (s.a.s.): “Ne dersiniz? Birinizin kapısının önünde bir nehir olsa da, o kimse her gün bu nehirde beş defa yıkansa, kirinden bir şey kalır mı?” Sahâbîler:

– O kimsenin kirinden hiçbir şey kalmaz, dediler. Resûl-i Ekrem:

– “Beş vakit namaz işte bunun gibidir. Allah beş vakit namazla günahları silip yok eder.” buyurdular. (Buhârî, “Mevâkît”, 6; Müslim, “Mesâcid”, 283)

“Büyük günahlardan kaçınıldığı müddetçe, beş vakit namaz ile iki cuma, aralarında işlenen küçük günahlara kefarettir.” (Müslim, “Tahâret”, 14)

- **Saydam 6** eşliğinde “Namazla arınma” isimli sinevizyon izlenilerek katılımcılarla değerlendirmesi yapılır.

### 3. ORUÇ BİZİ TUTMALI (13 DK.)

#### Kazanım

Orucun anlamını, cennetin reyyan kapısını aralayan bir ibadet olduğunu, oruç-ahlak ilişkisini bilir.

- **Saydam 7** eşliğinde orucun tanımı yapıлып, mükâfatına, insan için vazgeçilmez bir ibadet olduğuna, kişiye kazandırdığı fizyolojik ve toplumsal faydalarına vurgu yapılır. Oruç-şükür ilişkisi izah edilip, orucun gayesinin takva olduğu hususunda farkındalık oluşturulur.
- Mazeretsiz oruç tutmamanın maddi ve manevi bereket ve feyizden mahrum kalmaya, Allah’ın rahmetinden uzaklaşmaya sebep olduğuna dikkat çekilir.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı.” (Bakara, 2/183)

“Kim faziletine inanarak ve karşılığını Allah’tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa, geçmiş günahları bağışlanır.” (Buhârî, “İman”, 28; Müslim, “Salâtü'l-Müsafirîn”, 13)

“Oruç hariç, Âdemoğlunun her ameli kendisi içindir. Oruç benim içindir, onun ödülünü ben vereceğim.” (Buhârî, “Savm”, 9)

“Cennette reyyan denilen bir kapı vardır. Oradan sadece oruçlular girer. Oruçlular girdiler mi artık kapanır, kimse oradan giremez.” (Buhârî, “Savm”, 4, “Bed’ul-Halk”, 9; Müslim, “Sıyâm”, 166)

- **Saydam 8** eşliğinde Ramazan ayının bir okul; orucun da hem maddi hem de manevi yönüne, orucun kişiyi haramlardan tutmasına ve oruç-ahlak ilişkisine vurgu yapılır.

### Kullanılacak Hadisler

“Oruç kalkandır. Biriniz oruçlu iken çirkin, kötü ve kaba söz söylemesin, bağırıp çağırmasın, kavga etmesin. Birisi kendisine söver ya da çatarsa ona ‘ben oruçluyum’ desin.” (Müslim, “Sıyâm”, 163; Buhârî, “Savm”, 9)

“Oruç, sizden birisini savaştan koruduğu gibi, sizi de cehennem ateşine karşı koruyan bir kalkandır.” (İbn Mâce, “Savm”, 1)

“Oruç, sabrın yarısıdır.” (Tirmizî, “Deavât”, 87; İbn Mâce, “Sıyâm”, 44)

“Kim yalan sözü ve yalan ile iş yapmayı bırakmazsa Allah’ın onun yemesini ve içmesini terk etmesine ihtiyacı yoktur.” (Buhârî, “Savm”, 8)

“Nice oruç tutanlar vardır ki onların oruçtan nasipleri sadece aç (ve susuz) kalmalardır. Nice geceleri namaz kılanlar vardır ki onların namazdan nasipleri sadece uykusuz kalmaktır.” (İbn Mâce, “Sıyâm”, 21)

- **Saydam 9** eşliğinde “ Oruç kum sanatı” isimli video izletilir.

## 4. ZEKÂTLA TEMİZLENMEK NE GÜZEL! (10 DK.)

### Kazanım

Zekâtın anlamını, malı temizleyip, bereketlendirdiğini, toplumsal faydalarını bilir.

## Haqatımı Değerli Kılıyorum

- **Saydam 10** eşliğinde zekâtın ne olduğuna, malı temizlediğine ve bereketlendirdiğine, zekât-şükür ilişkisine vurgu yapılır. Zekâtın geçici olan malı, ebedi kılmak için en güzel yol olacağına dikkat çekilir.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Namazı dosdoğru kılın, zekâti verin...” (Bakara, 2/43)

“*(Zenginlerin) mallarında (yardım) isteyen ve (iffetinden dolayı) mahrum olanlar için bir hak vardır.*” (Zâriyât, 51/19)

“*Onların mallarından, kendilerini temizleyeceğin, artırıp yücelteceğin bir sadaka al ve onlar için dua et; çünkü senin duan onlara huzur verir. Allah işitendir, bilendir.*” (Tevbe, 9/103)

“*İnsanoğlu ‘malım, malım’ der durur. Hâlbuki senin malın; sadece yiyip tükettiğin veya giyip eskittiğin ya da sadaka olarak verip kalıcı yaptığındır.*” (Tirmizî, “Tefsiru’l-Kur’ân”, 89)

“*Allah, zekâti ancak mallarınızın kalan kısmını temizlemek için farz kıldı...*” (Ebû Dâvud, “Zekât”, 32)

“*Sadaka/zekât vermek maldan bir şey eksiltmez...*” (Müslim, “Birr”, 69)

- **Saydam 11** eşliğinde zekâtın kişiyi cimrilikten, bencillikten kurtardığına, cömertliğe sevk ettiğine, kişide yardımlaşma ve empati davranışının oluşmasına katkı sağladığına vurgu yapılır.

### Kullanılacak Hadisler

“*Zekâti veren, misafiri ağırlayan ve sıkıntı zamanında veren nefsinin cimriliğinden kurtulmuştur.*” (Mu’cemu’l-Kebir, IV/188)

“*Her sabah iki melek yeryüzüne iner ve biri ‘Allah’ım, Senin yolunda harcadığının yerine yenilerini ver!’, diğeri ise, ‘Allah’ım, cimrilik yapıp vermeyenlerin mallarını telef et’ diye dua eder.*” (Müslim, “Zekât”, 57)

- **Saydam 12** zengin ile fakir arasında bir köprü olduğu ifade edilir ve zekâtın toplumsal yararlarına dikkat çekilir.

### Kullanılacak Ayet

“*Sadakalar, zekâtlar Allah’tan bir farz olarak yoksullara, düşkünlere, (zekât toplayan) memurlara, gönülleri (İslam’a) ısındırılacak olanlara, (hürriyetlerini satın almaya çalışan) kölelere, borçlulara, Allah yolunda olana, yolda kalana mahsustur. Allah pekiyi bilendir. Hikmet sahibidir.*” (Tevbe, 9/60)

- **Saydam 13** eşliğinde zekât verirken zekât alanın incitilmemesi, başa kakılmaması gerektiği, vermenin de bir ahlakı olduğu açıklanır.

### Kullanılacak Ayetler

“Mallarını Allah yolunda harcayan, sonra da harcadıklarının peşinden (bunları) başa kakmayan ve gönül incitmeyenlerin, Rableri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de. Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden gönül kırma gelen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah her bakımdan sınırsız zengindir, halimdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir). Ey iman edenler! Allah’a ve ahiret gününe inanmadığı hâlde insanlara gösteriş olsun diye malını harcayan kimse gibi, sadakalarınızı başa kakmak ve gönül kırmak suretiyle boşa çıkarmayın. Böylesinin durumu, üzerinde biraz toprak bulunan ve maruz kaldığı şiddetli yağmurun kendisini çıplak bıraktığı bir kayanın durumu gibidir. Onlar kazandıklarından hiçbir şey elde edemezler. Allah kâfirler topluluğunu hidayete erdirmez.” (Bakara, 2/262-264)

## 5. KUTSAL TOPRAKLARDAYIM (15 DK.)

### Kazanım

Haccın anlamını, evrensel boyutunu, faydalarını, kişinin hayatında bıraktığı derin izi bilir.

- Konuyu sunmadan önce, “Hacca ya da umreye giden var mı?” sorusu katılımcılara yöneltilerek konuya dikkat çekilir.
- **Saydam 14** eşliğinde Müslümanların yeryüzünün ilk mabedi Kâbe’ye olan özlemlerine dikkat çekerek, haccın kulluk bilincine olan katkısına, mükâfatına ve kutlu bir yolculuk olduğuna vurgu yapılır.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“...Yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah’ın insanlar üzerinde bir hakkıdır...” (Âl-i İmrân, 3/97)

“Ey Müslümanlar! Allah size hacı farz kıldı, haccedin!” (Müslim, “Hac”, 412)

“Mebrur haccın sevabı ancak cennettir.” (Tirmizî, “Hac”, 738)

“Hacılar ve umre yapanlar, Allah’ın (evinin) ziyaretçileridir. Kendisine dua ederlerse dualarına icabet eder. O’ndan dilerlerse onları bağışlar.” (İbn Mâce, “Menasik”, 5)

- **Saydam 15** eşliğinde hac ibadeti merkezinde ümmet bilincine vurgu yapılır. Haccın öze dönme olduğuna, hac ile elde edilecek ahlaki hasletlere dikkat çekilir.

### Kullanılacak Hadis

“Kim Allah için hacceder, çirkin söz ve günahlardan sakınırsa, annesinden doğduğu gün gibi günahlarından arınmış olarak döner.” (Buhârî, “Hac”, 4)

- Yunus Emre'nin “Arayı arayı bulsam izini” şiiri okunabilir.

Arayı arayı bulsam izini  
İzinin tozuna sürsem yüzümü  
Hak nasip eylese görsem yüzünü  
Ya Muhammed canım arzular seni

Bir mübarek sefer olsa da gitsem  
Kâbe yollarında kumlara batsam  
Hub cemalin bir kez düşte seyretsem  
Ya Muhammed canım arzular seni

- **Saydam 16** eşliğinde “Aşkın Siyahı Kâbe” isimli video izletilir, akabinde katılımcılarla değerlendirmesi yapılır.

## 6. KULLUĞUN ÖZÜ DUA VE TÖVBE (10 DK.)

### Kazanım

*Dua ve tövbenin anlamını, ibadetin özü olduğunu, psikolojik faydalarını bilir.*

- **Saydam 17** eşliğinde “Dua nedir, daha çok hangi durumlarda dua etme ihtiyacı duyarsınız?” sorusu sorulup, katılımcıların görüşleri alınır.
- **Saydam 18**'deki video izletilerek duanın bir ibadet, rahmet hazinelerinin anahtarı olduğuna, psikolojik yönüne vurgu yapılır. Allah'ın kuluna hep yakın olduğuna, usulüne uygun yapılan duaların kabul olunacağına dikkat çekilir. Duanın sınırlı ve aciz kulun sınırsız ve sonsuz güç ve kudret sahibi Rabb'i ile kopmayan bağı olduğu ifade edilir.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Kullarım, beni senden sorarlarsa, (bilsinler ki), gerçekten ben (onlara çok) yakıным. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm. O hâlde, doğru yolu bulmaları için benim davetime uysunlar, bana iman etsinler.” (Bakara, 2/186)

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

“(Ey Muhammed!) De ki: “Duanız olmasa, Rabb'im size ne diye değer versin!” (Furkân, 25/77)

“Allah hayâ sahibidir, çok kerimdir. Bir insan iki elini kaldırp kendisine dua ettiği zaman, o kalkan iki eli boş çevirmekten hayâ eder.” (Tirmizi, “Deavat”, 118)

“Dua ibadetin özüdür.” (Tirmizi, “Daavât”, 1)

“ ‘Dua ettim de kabul edilmedi’ diye acele etmedikçe dualarınıza cevap verilir.” (Buhârî, “Daavât”, 21)

Mağara hadisi katılımcılara anlatılabilir, salih amellerle yapılan duaların kabul olunduğu vurgusu yapılabilir.

**Mağara Hadisi:** Üç kişi seyahat ederken gecelemek için bir mağaraya sığınır. Onlar içeride iken dağdan kopan bir kaya mağaranın ağzını kapatır. İçeride mahsur kalan üç çaresiz insan, ellerinden bir şey gelemeyeceğini anlayınca tek çarenin Allah’a yalvarmak olduğunu düşünürler. Bu amaçla daha önce Allah rızası için yaptıkları bazı davranışları yad ederek Allah’tan yardım isterler. Birinci adam:

– Ey Allah’ım! Şu muhakkak ki, benim yaşlı ihtiyar annemle babam vardı. Ben her gün koyunlarımla meraya çıkar, onları otlatır, sonra gelip sağardım. Sütü önce anneme ve babama getirirdim, onlar da içerdi. Sonra sırasıyla çocuklarım ve eşim içerdi. Şu da muhakkak ki, bir gün geç kaldım da ben ta akşam oluncaya kadar sürüyü getirememiştim.

Geç vakitte geldiğimde annemi ve babamı uyumuş hâlde buldum. Her zamanki gibi yine sütü sağdım ve annemle babamın başuçlarında dikildim. Onları uykularından uyandırmayı istemiyordum. Onlardan önce çocuklarıma süt içirmeyi de istemiyordum. Onlar uyanıncaya kadar ben başlarında dikildim. Bu hâl sabaha kadar devam etti. Ey Allah’ım! Şüphesiz Sen bilmektesin ki, ben bunu Senin rızan için yaptım. Bizden bu kayayı aç da, biz oradan gökyüzünü görelim! Dedi. Kaya biraz açıldı; ama çıkacakları kadar değildi.

Onlarından ikincisinin duası, bir günahı tam yapmak üzere iken terk etmesi idi. O da bunu Allah rızası için terk etmişti. İkincisinin duası ile kaya biraz daha açılmıştı ama çıkabilecekleri kadar değildi.

Onların üçüncüsü de şöyle dedi:

– Ey Allah’ım! Şüphesiz Sen bilmektesin ki ben bir ölçek dan karşılığında bir işçi tutmuştum. Ben ona iş sonunda ücretini verdim. Fakat o ücretini almaktan



## Haqatımı Değerli Kılıyorum

çekindi (bıraktı gitti). Ben mevsiminde bu darıyı ektim. Nihayet mahsulü ile bir sığır ve bir de çoban satın aldım. Bir müddet sonra o işçi geldi ve bana:

– Ey Allah'ın! kulu, benim hakkımı bana ver! dedi. Ben de ona:

– Şu sığırlara ve çobanına git; çünkü onların hepsi senindir! dedim. Adam bana:

– Benimle alay etme! dedi. Bende ona:

– Hayır, ben seninle alay etmiyorum! Lakin bunlar senindir, dedim. Ey Allah'ım! Şüphesiz Sen bilmektesin ki, ben bunu Senin rızan için yaptım. Bizden bu kayayı aç dedi. Buna müteakiben onlar için (mağaranın kapısı) açıldı.” (Buhârî, “Büyü”, 98)

- **Saydam 19** eşliğinde, önceden küçük rulo kâğıtlar şeklinde hazırlanan peygamberlerin dua örnekleri katılımcılara takdim edilir ve grupla paylaşımları istenir. Bu etkinlik sonunda katılımcılara dua kartelası takdim edilir.
- **Saydam 20**'deki ilahi dinletilerek tövbenin Müslüman açısından taşıdığı değer ve öneme vurgu yapılır.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Ey müminler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!” (Nâr, 24/31)

“Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin. Belki Rabb'iniz sizin kötülüklerinizi örter ve peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Onların nurları önlerinden ve sağlarından aydınlatır, gider. ‘Ey Rabb'imiz! Nurumuzu bizim için tamamla, bizi bağışla; çünkü senin her şeye hakkıyla gücün yeter.’ derler.” (Tahrim, 66/8)

“Rabb'imiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımasan mutlaka ziyan edenlerden oluruz.” (Araf, 7/23)

“Ey insanlar! Allah'a tövbe edip O'ndan af dileyiniz, zira ben O'na günde yüz defa tövbe ederim.” (Müslim, “Zikir”, 42)

“Her insan günah işler, günah işleyenlerin en hayırlıları tövbe edenlerdir.” (Tirmizî, “Kıyamet”, 50)

“Günahından pişman olup, tam olarak tövbe eden kimse, onu hiç işlememiş gibidir.” (İbn-i Mâce, “Zühd”, 30)

## 7. İHSAN (5 DK.)

### Kazanım

İşini iyi ve güzel yapmanın önemini bilir.

Hz. Ali'nin "İnsanlar işlerini ihsanla yapmalarına göre değer kazanır." sözünden ne anladıkları katılımcılara sorulur.

- **Saydam 21** eşliğinde farklı boyutlarıyla ihsanın ne olduğu örnekler doğrultusunda ifade edilir. İhsanın özellikle yapılan işin iyi ve güzel yapılması boyutu vurgulanır. İşini iyi ve güzel yapmayanlara örnek verilir. Binaları sağlam yapmayanların, depremde ne gibi zararlar verdikleri örneği verilebilir.

"O yarattığı her şeyi en güzel yapmıştır." (Secde, 32/7)

"Gökleri ve yeri yerli yerince yarattı. Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı." (Teğabün, 61/3)

"O ki, birbiri ile ahenktar yedi göğü yaratmıştır. Rahmân olan Allah'ın yaratışında hiçbir uygunsuzluk göremezsin. Gözünü çevir de bir bak, bir bozukluk görebiliyor musun?" (Mülk, 67/3)

"Allah'ım yaratılışımı güzel yaptığın gibi ahlakımı da güzel yap." (İbn Hanbel, I/403)

"Allah, sizden birinizin yaptığı işi sağlam ve iyi yapmasından hoşnut olur." (Taberâni, el-Mu'cemül'Evsat, I/275)

Resül-i Ekrem'in (s.a.s.) oğlu İbrahim on sekiz aylık iken rahatsızlanıp vefat etmişti. Peygamber Efendimiz çok üzülmüş, oğlunun kabri başındayken kerpiçlerle örtülen mezarda bir açıklık görmüştü. Hemen bu açık kısmın kapatılmasını istedi. Etrafındaki sahâbîler merak edip bunun sebebini sorunca, "Bu ölüye ne fayda ne de zarar verir. Ancak hayattakilerin gözüne hoş görünür. Biriniz bir iş yaptığında onu en güzel şekilde yapsın. Zira Allah kişinin, işini sağlam yapmasından hoşlanır." (İbn Sa'd, Tabakât, I/142)

## DEĞERLENDİRME SORULARI (7 DK.)

- **Saydam 22**
  - İbadetin bireye ve topluma sağladığı faydalar nelerdir?
  - Dua ettiğinizde ne hissediyorsunuz?
  - Tövbe ettiğinizde ne hissediyorsunuz?

## GÜNÜN MESAJI

• Saydam 23 (2 dk.)

“Allah’ım seni zikretmek, sana şükretmek ve güzel ibadet etmek için bana yardım eyle!” (Ebû Davud, “Vitr”, 26)

## KAPANIŞ (10 DK.)

- Grup üyelerine katılımları ve paylaşımlarından dolayı teşekkür edilir.
- Bugünkü oturumda akılda kalan mesajların neler olduğunu kısaca paylaşımları istenir.
- Katılımcıların oturumla ilgili soruları varsa alınır ve cevaplandırılır.
- Sunumu gerçekleştiren görevli tarafından oturumun içeriğinde yer alan ayet ve hadislerden seçim yapılarak hazırlanacak oturumun mesajlarını içeren ayet ve hadis kartelası (EK’te bir örneği sunulmuştur.) katılımcılara dağıtılır.
- Kendilerine takdim edilen ayet ve hadisleri bugünkü oturumda elde edilen mesajlar ışığında aile bireyleri ile paylaşımları istenir.
- Bir sonraki oturumda hem ailenin hem de kendilerinin ayet ve hadislerin mesajı hakkında nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını ifade edecekleri hatırlatılarak hazırlıklı gelmeleri gerektiği belirtilir.
- Bir sonraki oturumun başlığı verilir ve vedalaşılır.

## KAYNAKLAR

1. slayt: [intizar.web.tr/.../akli-sahada-sunnetin-kitabi-aciklamasina-bir-ornek--tevhid-i-efali](http://intizar.web.tr/.../akli-sahada-sunnetin-kitabi-aciklamasina-bir-ornek--tevhid-i-efali)
2. slayt <https://www.gencgelism.com.v2/kategoriler/28-ders-calisma-teknikleri/173-kafa-kirdiran-soru-zeka-keskinlestiren-sorular-ve-cevaplan.html>
3. slayt [wuup.net/en-guzel-cemaat-resimleri-hd-yuksekkocunurluk-fotografhari.html](http://wuup.net/en-guzel-cemaat-resimleri-hd-yuksekkocunurluk-fotografhari.html)  
<https://www.haber3.com/.../istanbul-muftusunden-jet-imam-uyarisi-haberi-4623706>
4. slayt: [www.siyerinebi.com/tr/erol-demiryurek/rabbanilik-yolu](http://www.siyerinebi.com/tr/erol-demiryurek/rabbanilik-yolu)
5. slayt <https://www.youtube.com/watch?v=NU4KmPBuEk0>
6. slayt [www.bartinhalkgazetesi.com.tr/hos-geldin-ya-sehr-i-ramazan-6009h.htm](http://www.bartinhalkgazetesi.com.tr/hos-geldin-ya-sehr-i-ramazan-6009h.htm)

7. Slayt [www.hercocuk.org/index.php?klugoster&id=21937...sinrimi-bozma-orucluyum...](http://www.hercocuk.org/index.php?klugoster&id=21937...sinrimi-bozma-orucluyum...)  
[www.karar.com/ramazan-2015-haberleri/oruc-bozan-seyler-nelerdir](http://www.karar.com/ramazan-2015-haberleri/oruc-bozan-seyler-nelerdir)
8. slayt <https://www.youtube.com/watch?v=3Xql6UqU00g>
9. [fr.assabile.com/.../az-zakat-aumone-islam-regle-calcul-zakat...](http://fr.assabile.com/.../az-zakat-aumone-islam-regle-calcul-zakat...)
10. slayt <https://www.msxlab.org> › Türk ve İslam Dünyası › Müslümanlık/İslamiyet
11. slayt <https://onedio.com> › Kadın <https://www.tosbik.com/tag/bencil>
12. slayt [okutvrd.blogspot.com/2017/04/yaplan-iyiligi-basa-kakmak.html](http://okutvrd.blogspot.com/2017/04/yaplan-iyiligi-basa-kakmak.html)
13. slayt [www.diyenet.gov.tr/hacveumregenelmudurlugu/Sayfalar/FotografGalerisi.aspx](http://www.diyenet.gov.tr/hacveumregenelmudurlugu/Sayfalar/FotografGalerisi.aspx)
14. slayt [kyoshijoyen.deviantart.com](http://kyoshijoyen.deviantart.com) › ... › Wallpaper › Still Life [www.canlibaglan.com/kabe yakın çekim](http://www.canlibaglan.com/kabe-yakin-cekim)
15. slayt <https://www.youtube.com/watch?v=WICHQzB8GR4>
16. slayt <https://suffagah.com/kadir-gecesini-en-iyi-sekilde-gecirmek-icin-16-tavsiye>
17. slayt [www.trthaber.com/haber/turkiye/yarin-regaip-kandili-243251.html](http://www.trthaber.com/haber/turkiye/yarin-regaip-kandili-243251.html)
18. slayt [islamiclibrary11.blogspot.com](http://islamiclibrary11.blogspot.com) › ... › Wallpapers
19. slayt [www.kitaptansanattan.com/kose-yazilari/magara/](http://www.kitaptansanattan.com/kose-yazilari/magara/)
20. slayt <https://www.youtube.com/watch?v=ks0lIAsaDGo>
21. slayt [www.memurlar.net/.../marmara-depreminin-14-uncu-yilinda-curuk-binalar-hala-ayak...](http://www.memurlar.net/.../marmara-depreminin-14-uncu-yilinda-curuk-binalar-hala-ayak...)
22. Namaz için bkz. M. Kâmil Yaşaroğlu, “Namaz”, DİA, İstanbul 2006, XXXII, 350-351

### EK: Ayet ve Hadis Kartelası

“Allah’ım seni zikretmek, sana şükretmek ve güzel ibadet etmek için bana yardım eyle!” (Ebû Dâvud, “Vitir”, 26)

“O, İsteddiğiniz şeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah’ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız...” (İbrâhim, 14/34)

“Namazı kılın, zekâtı verin. Önceden kendiniz için ne hayır yaparsanız onu Allah katında bulursunuz. Şüphesiz Allah yaptıklarınızı eksiksiz görür.” (Bakara, 2/110)

## Haqatımı Değerli Kılıyorum

“...Şüphesiz namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkor...” (Ankebût, 29/45)

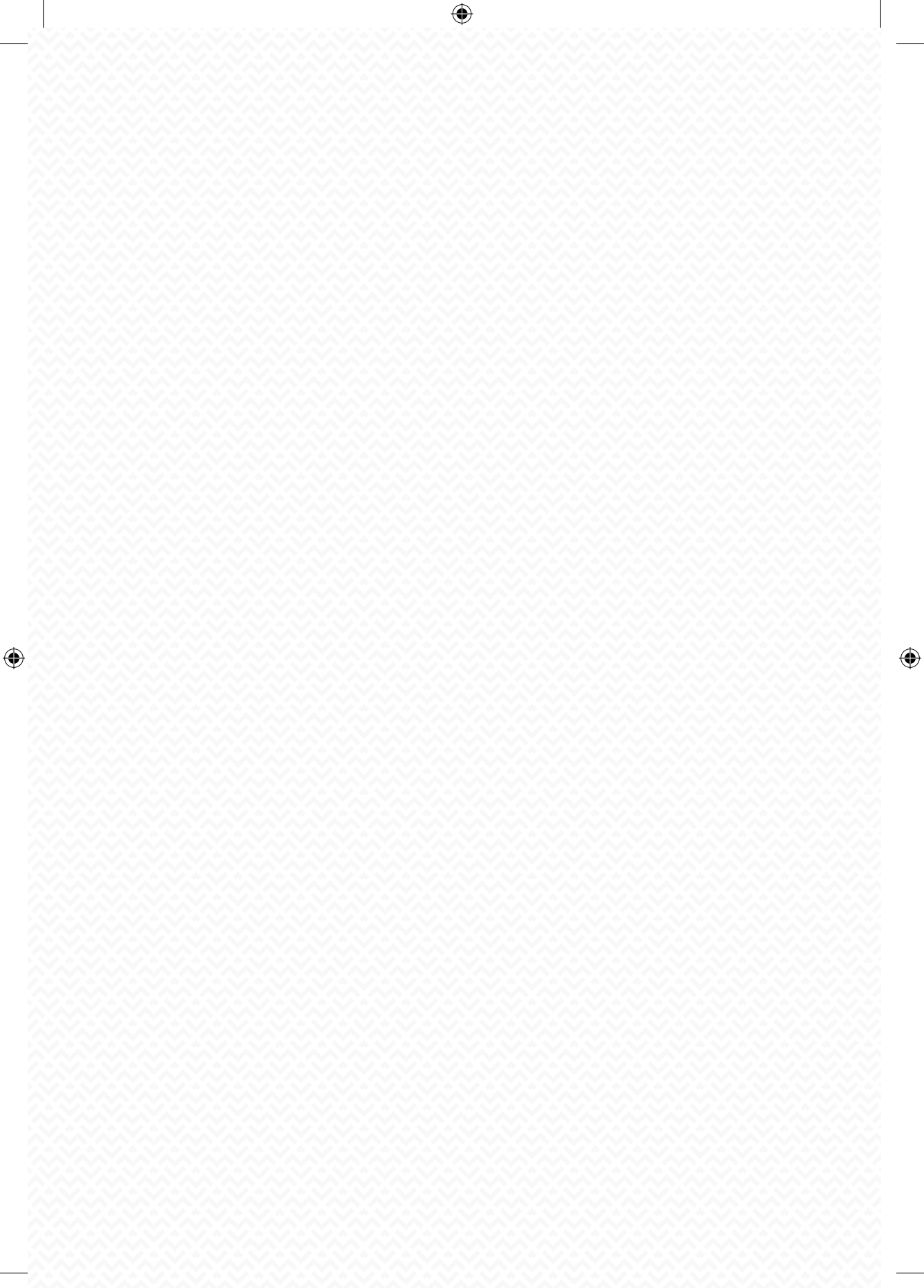
“Namaz, dinin direğidir.” (Beyhâkî, “Şuabü'l-ıman”, III, 39)

“Allah Resûlü'ne en faziletli ibadet hangisidir?” diye soruldu. Resûl-i Ekrem (s.a.s.) şöyle buyurdu: “Vaktinde eda edilen namazdır.” (Buhârî, “Tevhid”, 48)

“Sizden birisi namaz kıldığında Rabb'i ile münacat eder/konuşur.” (Buhârî, “Salat”, 36)

“(Kıyamet gününde) kulun ilk önce hesaba çekileceği şey, namazdır.” (Nesâî, “Muhârebe”, 2)

Abdullah b. Selâm (r.a.) Allah Resûlü (s.a.s.), Medine'ye ilk geldiğinde ondan işittiği ilk söz: “Birbirinize selam veriniz! Birbirinize ikramda bulununuz! Akrabanızın haklarını gözetiniz! Gece herkes uyurken namaz kılınız. Bunları yaparak selametle cennete giriniz.” (Tirmizî, “Kıyamet”, 42)



**OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ****A) OTURUMUN AMACI**

1. Katılımcıların sürekli murakabe altında tutulduklarını anlamalarını sağlamak.
2. Murakabe altında tutulan bireyin hayatı nasıl algılaması gerektiğini anlamasını sağlamak.
3. Ahiretin dünya hayatının devamı olduğunu, her canlının bir gün öleceğini fakat ölümün bir son olmayıp yeni bir hayatın başlangıcı olduğunu, ahiret hayatını dünya hayatının belirleyip şekillendirdiğini, ahirette mutlu ve huzurlu olabilmeleri için şu an yaşadıkları hayatın kıymetini bilip iyi değerlendirmeleri gerektiğini anlamalarını sağlamak.
4. Ahirette sıkıntı çekmemek, cennetin sonsuz ve sınırsız nimetlerine kavuşmak için bu dünyada Allah'ın rızasına uygun davranışlar sergileyen, kendisine, çevresine faydalı, insan haklarına saygılı, dürüst ve ahlaklı bireyler olmaları gerektiğini kavramalarını sağlamak.
5. Ahiretin sonsuz bir yaşam olduğu, mutlak adaletin, kesintisiz huzur ve mutluluğun ancak ahirette gerçekleşeceğini anlamalarını sağlamak.

**B) TEMEL MESAJLAR**

1. İnsan yalnız değildir.

\* Kasım KARAMAN

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

2. Murakabe bilinci, bireyin Allah rızası doğrultusunda bir hayat anlayışına sahip olmasını sağlar.
3. İnsanın yaptığı her şey kaydedilmektedir ve karşılıksız kalmayacaktır.
4. Ölüm bir son olmayıp, bu dünyanın ahirete açılan kapısıdır.
5. Hem ilk (dünya) hem de son (ahiret) hayatı kazanmanın ve iki dünya mutluluğunu elde etmenin yolu, iki dünyanın birbirinin tamamlayıcısı olduğunu kavramaktan geçmektedir.
6. Ahirete iman insanın fitratına uyumunu sağlar, yaşama ümidi verir ve hayatı kolaylaştırır.
7. Ahiret inancı hayata anlam katar, sorumluluk ve öz denetim duygularını geliştirir, kötülük yapmaya engel olur. Böylelikle erdemli toplumlar oluşmasına imkân sağlar.
8. Bu dünyanın zevki de kederi de geçicidir, evren ve içindekilerin tümü yok olacaktır, önemli olan ahiretin sonsuz güzelliklerine kavuşturacak temiz, güzel ahlak sahibi, yararlı işler yapan bireyler olmak, Allah'ın rızasına uygun yaşamak ve varoluşun anlamını idrak edebilmektir.
9. Bu dünyada haksız kazanılacak hiçbir menfaat ahirette Allah'ın rahmetinden uzak kalmaya değmez.
10. Ahirete iman eden ve bu bilinç ile yaşayan insanları sonsuz bir cennet beklemektedir.

### C) UYGULAMALAR

1. Allah'ın her an kuluyla birlikte olduğunu anlatılması.
2. Murakabenin bireysel ve toplumsal yansımalarının anlatılması.
3. Dünyanın ahiretin tarlası olduğunu ve her iki hayata anlam yüklerken dünya-ahiret dengesinin sağlanmasında ölüm hakikatinin taşıdığı değerlerin belirtilmesi.
4. Zaman, mekân ve imkân hususiyetleri ile dünya-ahiret mukayesesi yapılarak, ahiretin sonsuzluğu karşısında hesabı verilebilir bir hayat sahibi olmanın önemini anlatılması.

### D) KAZANIMLAR

1. Allah'ın insanı tek başına ve yardımsız bırakmadığını bilir.
2. Yaptığı her şeyin kayıt altına alındığını bilir ve buna uygun bir öz denetim mekanizması geliştirir.



## İki ki Ahiret Var

3. Ölümün bir son olmayıp, dünya hayatının devamı niteliğinde mutlak adaletin tecelli edeceği yeni bir hayatın başlangıcı olduğunun farkına varır ve bu yeni sonsuz yaşamda mutlu ve huzurlu olabilmenin ancak mevcut yaşamın kıymeti bilinerek yaratılış amacına uygun bir şekilde iyi değerlendirmesiyle mümkün olacağına farkına varır.
4. Dünya hayatının geçici, ahiret yurdunun ise asıl ve daha hayırlı olduğunu bilir.

### E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru-Cevap
3. Problem Çözme
4. Beyin Fırtınası
5. Örnek Olay

### F) MATERYAL

1. Slayt
2. Kısa Film
3. Kartela

### G) SÜRE

1,5 Saat

## OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

### 1. YALNIZ DEĞİLİZ (15 DK.)

#### Kazanım

*Allah'ın insanı tek başına ve yardımsız bırakmadığını bilir.*

- **Saydam 2** eşliğinde, Allah'ın insanı dünya hayatında yalnız bırakmadığı, peygamberler ve kitaplar ile yol gösterdiği kısaca hatırlatıldıktan sonra, onları koruyup kollamak üzere melekler görevlendirdiği anlatılır.
- Koruyup kollamaktan ne kastedildiği, aşağıdaki ifadeler ışığında belirtilir:

Meleklerle inanan kişinin yalnızlıktan korkmayacağı; kimsenin olmadığı yerde kendisine Allah'tan sonra bu koruyucu varlıkların arkadaş oldukla-

rı anlatılır. Herhangi bir haksız ithama maruz kaldıklarında ve kimsenin kendilerine inanmadığı zamanlarda ümitsizliğe kapılmamak gerektiği, meleklerin bizlere şahitlik edecekleri, en çaresiz durumlarda bile bizi yalnız bırakmayacakları ve bizim için Allah'a yakarıшта bulunacakları anlatılır.

### **Kullanılacak Ayet ve Hadisler**

“Allah şöyle dedi: “Korkmayın, çünkü ben sizinle beraberim. İştirim ve görürüm.” (Tâhâ, 20/46)

“İnsanı önünden ve ardından takip eden melekler vardır. Allah'ın emriyle onu korurlar.” (Ra'd, 13/11)

“O, kullarının üstünde mutlak hâkimiyet sahibidir. Üzerinize de koruyucu melekler gönderir.” (En'am, 6/61)

“Rabb'imiz Allah'tır.” deyip de dosdoğru çizgide yaşayanlar, işte onların üzerine melekler şu müjdeyle inerler: “Korkmayın, kederlenmeyin, size vaad olunan cennetle sevinin! Biz, dünya hayatında da ahirette de sizin dostunuzuz. Orada, çok bağışlayıcı, çok merhametli olan Allah'tan bir ikram olarak sizin için canınızın çektiği her şey bulunacak, yine orada umduğunuz her şeyi elde edeceksiniz.” (Fussilet, 41/30-32)

“Arş'i taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar (melekler) Rablerini hamd ederek tespih ederler, O'na inanırlar ve inananlar için (şöyle diyerek) bağışlanma dilerler: “Ey Rabb'imiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O hâlde tövbe eden ve senin yoluna uyanları bağışla ve onları cehennem azabından koru.” (Mü'min, 40/7)

“O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için size merhamet eden; melekleri de sizin için bağışlanma dileyendir. Allah müminlere çok merhamet edendir.” (Ahzâb, 33/43)

“Hani sen müminlere, ‘Rabb'inizin, indirilmiş üç bin melek ile yardım etmesi size yetmez mi?’ diyordun.” (Âl-i İmrân, 3/124)

“Allah'ın yeryüzünde dolaşan melekleri vardır.” (Tirmizî, “Deavât”, 129)

## **2. GÖZETİM ALTINDAYIZ (15 DK.)**

### **Kazanım**

Yaptığı her şeyin kayıt altına alındığını bilir ve buna uygun bir öz denetim mekanizması geliştirir.

- **Saydam 3** eşliğinde insanın imtihan için gönderildiği bu dünyada başıboş ve kurlsız bir şekilde kendi hâline terk edilemeyecek kadar değerli bir varlık olduğu hatırlatılır.
- İnsanların daimi bir murakabe altında olduğu, tüm davranışlarının Allah tarafından görüldüğü ve melekler tarafından kaydedildiği gerçeği üzerinde durulur. Güvenlik kameraları ve işlevi gibi somut örnekler ile murakabe kavramı açıklanır.
- **Saydam 4 ve 5** eşliğinde aşağıdaki Örnek Olay 1 ve/veya 2 anlatılır.
- Allah'ın murakabesi altında olduğunun bilincinde ve Allah'a karşı sorumluluklarının farkında olan bir insanda bulunması gereken otokontrol bilincinin nasıl olması gerektiği katılımcılarla tartışılır.

**Örnek Olay 1)** Hz. Ömer (r.a.) hilafeti döneminde, bir gün sabaha karşı Medine sokaklarında dolaşırken, evin birinden bir anne ve kızın tartışmalarını duyar. Halife hazretleri kapı önünde durur ve dinler. Annenin kızına; “Şu süte biraz su karıştır.” demesi üzerine, kız annesine; “Müminlerin emîri süte su karıştırmayı yasakladı.” diye cevap verir. Annesi; “O şimdi nereden duyacak?” deyince, kız şu cevabı verir;

“Görünüşte ona itaat edip, arkasından ona isyan mı edelim? Ömer'in kendisi görmese de, onun Rabb'i görüyor.”

**Örnek Olay 2)** Vaktizamanında medresede bir hoca varmış. Talebelerinden biriyle diğerlerinden biraz daha fazla ilgilenir, iltifat eder imiş. Hocanın diğer talebeleri bu durumu çekemezler ve kıskanırlarmış.

“Onun bizden ne farkı var? Biz de talebeyiz o da talebe!” diye söylenirlermiş.

Talebelerin bu hâlini sezen hoca, onları imtihan etmek istemiş, hepsini huzuruna çağırarak ellerine birer bıçak ve birer de tavuk vermiş:

– Bunu gidip kimsenin görmediği bir yerde kesip geleceksiniz. Tek şartım, keserken hiç kimsenin sizi görmemesi ve yalnız olmanızdır. Kim daha çabuk gelirse, benim en çok takdirimi o talebem kazanmış olur, demiş.

Bıçakla tavuğu alan talebeler süratle dağılmışlar ve kendilerine göre gizli birer yer bularak, tavukları kesip getirmişler. Fakat o hakkında dedikodu yaptıkları “Onun bizden ne farkı var.” dedikleri talebe, hayli zaman olmasına rağmen ortalıkta görünmüyormuş. Erken gelenler kendi aralarında:

– Hocanın huzuruna çıkmaya yüzü yok ki, kesip gelsin! Kim bilir şimdi nerelerde dolaşiyor, şeklinde laflar etmeye başlamışlar. O talebe, hayli bir zaman sonra elinde canlı tavuk olduğu hâlde kesmeden çıkıp gelmiş, tavuğu kesip gelenler:

– Bir tavuğu kesmeyi becerememiş, diyerek ona gülmeye başlamışlar. Hoca sevdiği talebesine sormuş:

– Herkes kesip geldiği hâlde, sen nerede kaldın evladım? Seni bekliyoruz, bu zamana kadar nerelerdesin?

Hocasının özel ilgi duyduğu ve yetişmesine hassasiyet gösterdiği, sırf bu yüzden arkadaşlarının kışkırtılan ve dışlanan talebe hocasının sualine şu şekilde cevap vermiş:

– Hocam, sizi beklediğim için ayrıca özür diliyorum. Lakin ben nereye gittiysem, beni kimsenin göremeyeceği bir yer bulamadım. En kapalı bir yer dahi bulsam, iyi biliyorum ki, Allah Teâlâ beni mutlaka görüyordu. Böylece oradan oraya, oradan oraya koştum. Sizin emrinizi yerine getiremeden geriye geldim.”

Bu hadiseden sonra hocalarının neden o öğrenciyi bir başka sevdiğini ve onunla daha fazla ilgilendiğini anlayan diğer öğrenciler, arkadaşlarının bu denli hassas düşünebilme olgunluğuna gıpta etmişler.

- **Saydam 6** eşliğinde Hacı Bektâş-ı Veli'nin “Allah'ın meleklerine inanmak, imandandır. Şimdi aziz kardeşim! ... Eğer sen, yalnız olduğun zannıyla tek başına kaldığında senin gibi kişilerin yanında yapmadığın edepsizlikleri yaparsan; o zaman senin meleklere olan imanının nerede kaldığını düşünebilir misin?” sözü hatırlatılarak murakabenin değeri ve günlük yaşamdaki karşılıkları üzerinde tartışma gerçekleştirilir.
- Tartışmanın ardından **Saydam 7**'de çerçevesi belirlenen hususlar bağlamında, ahirete iman ederek, murakabe bilinci içerisinde yaşanacak bir hayatın inceliklerinden bahsedilir.
  - Fıtrata uygun bir şekilde yaşamak.
  - Yaşama ümidine sahip olmak ve hayatı kolaylaştırmak.
  - Kötülükleri önlemek.
  - Adalet duygusunu tatmin etmek.
  - Hayatımıza anlam katmak.
  - Sorumluluk duygusunu geliştirmek.

## İki ki Ahiret Var

- Dünya ve ahiret dengesini sağlamak.
- Erdemli toplumlar oluşturmak.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Nerede olursanız olun, Allah sizinle beraberdir.” (Hadid, 57/4)

“Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir.” (Nisâ, 4/21)

“Allah, gözlerin hain bakışını ve kalplerin gizlediğini bilir.” (Mü'min, 40/9)

“Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız. İki melek (insanın) sağında ve solunda oturarak yaptıklarını yazmaktadırlar. İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın.” (Kâf, 50/16-18)

“Göklerde ve yerde olanları Allah'ın bildiğini görmüyor musun? Üç kişinin gizli konuştuğu yerde dördüncüsü mutlaka O'dur. Beş kişinin gizli konuştuğu yerde altıncısı mutlaka O'dur. Bunlardan az veya çok olsunlar ve nerede bulurlarsa bulunsunlar mutlaka O, onlarla beraberdir. Sonra kıyamet günü onlara yaptıklarını haber verecektir. Doğrusu Allah, her şeyi bilendir.” (Mücadele, 58/7)

“Hayır, hayır! Siz hesap ve cezayı yalanlıyorsunuz. Hâlbuki üzerinizde muhakkak bekçiler, değerli yazıcılar vardır. Onlar yapmakta olduklarınızı bilirler.” (İfitâr, 82/9-12)

“Allah şöyle buyurur: Kulum bir kötülük işlemeyi aklından geçirdiğinde kaydını tutmayın. Kötülüğü işlerse bir günah yazın. Ancak bir iyilik geçiriverirse gönlünden, derhâl bir sevap olarak kaydedin, o iyiliği yaptığında ise on katını yazın.” (Müslim, “İmân”, 203)

“Akıllı kişi, nefsini küçük gören (kendini hesaba çeken) ve ölümden sonrası için çalışandır. Aciz kişi ise, nefsinin arzulanna uyan ve (bu hâline bakmadan bir de) Allah'tan (bağışlanma ve cennet) isteyen kimsedir.” (Tirmizî, “Sıfatü'l Kıyame”, 25)

“Kaygısı en yüksek olan insan, dünya ve ahiretine işlerine önem veren mümin insandır.” (İbn-i Mâce, “Ticaret”, 2)

### 3. HAYATIN ANLAMI: ÖLÜM (15 DK.)

#### Kazanım

Dünya ve ahiretin birbirinin devamı olan ve birlikte kazanılan hayatlar olduğunu, ölümün bir son olmayıp bu iki hayat arasında bir geçiş olduğunu bilir.

- **Saydam 8** ekrana yansıtılır, katılımcılara ne gördükleri sorulur.
- Dünyanın sonlu oluşuna özellikle dikkat çekilerek bütün insanların öleceği vurgulanır. İnsanın cenneti kazanabilmesi için sahip olduğu yegâne sermayesinin dünya hayatı olduğu, yaşadığı hayatın kıymetini bilip heba etmemesi gerektiği belirtilir. Ömrünü nerede ve nasıl geçirdiğinin hayati önem taşıdığı, yaşadığı süre zarfında kalıcı ve faydalı eserler bırakmak için gayret etmesi gerektiği anlatılır. Bunun yolunun da kötülüklerden vazgeçerek iyi ve yararlı işler yapmak ve dünya hayatını güzelleştirmek için meşru tedbirler almak olduğu, dünyalık hevesler peşinde ahireti unutmamanın ne denli tehlikeli sonuçlar doğurabileceğine dikkat çekilir.
- **Saydam 9** ekrana yansıtılır, Mülk suresi ikinci ayeti olan “Ölümü ve hayatı yaratan Allah’tır.” ayet-i kerimesi okunur ve katılımcılara niçin önce hayat değil de ölümün zikredilip başa alındığı, ölüm olgusunun kendileri için ne anlam ifade ettiği, ölümden sonrası için gerekli hazırlıklarının olup olmadığı sorulur. İnsanın öncelikle ölüm hakikatinin farkına varması, ardından sahip olduğu hayatın kıymetini bilip bu hakikate göre iyileştirmesi ve güzelleştirmesi gerektiği belirtilir.
- Karşılıklı mütalaaların ardından aşağıdaki hususların her biri ayrı ayrı vurgulanır:
  - Ne dünya nimetlerini ahiret için terk etmek ne de ahireti dünya nimetlerine kavuşmak için feda etmek doğru değildir.
  - Dünya ahiretin tarlasıdır. Dolayısıyla ahirette iyilikler ve güzelliklere (cennet) kavuşmak için öncelikle bu dünyada iyilikler ve güzellikler (iman, güzel ahlak, helal kazanç, ilim, sağlık, afiyet, hayırlı eş ve evlat vb.) istenmeli, yaşanan hayatı değerli kılmak için gayret gösterilmedir.
  - Bir gün hepimiz öleceğiz ve uğruna mücadele ettiğimiz her şey geride kalacaktır.
  - Ölüm insanın değil, dünya hayatının yani imtihanın sonudur. (Dersi bitiren zil örneği verilebilir).
  - Ölüm asıl ve ebedi hayat olan ahiret yurduna açılan kapıdır.
  - Ölüm hayata anlam katan, hayatı yaşanılır kılan nihai gerçektir.
- “Müminlerin hangisi daha akıllıdır?” sorusuna Peygamber Efendimizin verdiği, “Ölümü en çok hatırlayanlar ve ölümden sonrası için en güzel şekilde hazırlananlar, işte bu kimseler en akıllı olanlardır.” şeklinde ver-

## İki ki Ahiret Var

diği cevap aktararak, insanın yaşadığı hayatı şekillendiren temel belirleyici unsurun ölüm ve sonrası hakkındaki düşünceleri olduğu anlatılır.

- **Saydam 10** ekrana yansıtılır, ekrandaki hedefler okunur ve dünyada uğruna mücadele edilen, sahip olunan ve gerçekleştirilen iyi ve güzel şeylerin anlamlı ve kalıcı hâle gelebilmesi, ahirette karşılığının görülebilmesi için, insanın yaptığı her şeyde Allah rızasını merkeze alması ve Allah'ın razı olacağı şekilde davranması gerektiği anlatılır. Bu şuurla yaşayan insanların ölümü öldürecekleri belirtilir.
- **Saydam 11** eşliğinde, ölümün ne zaman geleceğinin bilinmediği, her an gerçekleşebileceği ve imtihanın sona erebileceği ifade edilir. Dolayısıyla hayatı tanzim etmekte, Allah'ın rızasını kazandıracak bir yol haritası belirlemekte geç kalınmaması gerektiği, ölüme hazırlıklı olmanın gerekliliği hatırlatılır.
- Dünyaya olan aşırı düşkünlüğün, günaha ısrarın, hakikati görmeyip zevk peşinde koşmanın ahireti unutturup ölüme hazırlıksız yakalanma riskini arttıracığı, son pişmanlığın fayda vermeyeceği uyarısı yapılır.
- Allah'a rağmenliği (Allah'a inandığını söylediği hâlde emir ve yasaklarına karşı duyarsız olmayı) besleyen duyguların etkisinde hareket etmenin negatif dünyevileşmeyi beraberinde getireceği vurgulanır. Ölüm gerçeği ile yüzleşmenin bu tehlike karşısında insana yardımcı olacağı, ölüm gerçeğini içselleştiren bireyin, hayatını disipline edeceği ve hayatının bir gayesi olabileceği anlatılır.
- Bu hatırlayışın ve farkındalığın müminin hayatını nasıl geçirmesi gerektiği konusunda bilincini daima canlı tutacağı anlatılır.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Her canlı ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmrân, 3/182)

“Her can ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz.” (Ankebût, 29/57)

“Nerede olursanız olun ölüm size ulaşır; sarp ve sağlam kalelerde olsanız bile!” (Nisâ, 4/78)

“Her canlı, ölümü tadar. Bir deneme olarak sizi hayırla da, şerle de imtihan ederiz. Ve siz, ancak bize döndürüleceksiniz.” (Enbiyâ, 21/35)

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

“De ki: Sizin kendisinden kaçtığınız ölüm, muhakkak sizi bulacaktır. Sonra da görüleni ve görülmeyeni bilen Allah’a döndürüleceksiniz, O size bütün yaptıklarınızı haber verecektir.” (Cuma, 62/8)

“Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacak. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabb’inin zâtı bâki kalacak.” (Rahmân, 55/26-27)

“Bazı insanlar, “Rabb’imiz! Bize ne vereceksen bu dünyada ver.” diye yalvarırlar. Böylelerinin ahiretteki nimetlerden hiçbir nasibi yoktur. Bazı insanlar ise, Rabb’imiz! Bize bu dünyada da iyilik-güzellik bahşet, ahirette de iyilik-güzellik ihsan et. Bizi cehennem azabından koru.” diye yakarırlar. İşte böyle dua edenler, yaptıklarından gerçek manada nasiplerini alanlardır. Allah hesabı çabucak görendir.” (Bakara, 2/200-202)

“İnsan ancak çabasının sonucunu elde eder. Ve çabasının karşılığı ileride mutlaka görülecektir. Sonra kendisine karşılığı tastamam verilecektir. En sonunda yalnız Rabb’ine varılacaktır.” (Necm, 53/39-42)

“Kendiniz için önceden ne iyilik hazırlarsanız Allah katında onu bulursunuz.” (Müzzemmil, 73/20)

“Allah’ın sana verdiğinden ahiret yurdunu kazanmaya bak ve dünyadan nasibini unutma! Allah sana ihsan ettiği gibi, sen de insanlara ihsanda bulun. Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışma! Şüphesiz Allah bozguncuları sevmez.” (Kasas, 28/77)

“De ki: “Allah’ın kulları için yarattığı süsü, temiz ve iyi rızıkları kim haram kıldı?” De ki: “Onlar dünya hayatında müminlere yaraşır; kıyamet gününde ise yalnız müminlere mahsus olacaktır.” İşte bilmek isteyen bir topluluk için ayetleri böyle açıklıyoruz.” (Arâf, 7/32)

“Rablerini inkâr edenlerin durumu (şudur): Onların amelleri fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu küle benzer. Kazandıklarından hiçbir şeyi elde edemezler. İyiden iyiye sapıtma işte budur.” (İbrâhîm, 14/18)

“Kimin kaygısı ahiret olursa Allah onun zenginliğini kalbine yerleştirir, iki yakasını bir araya getirir ve dünya zelil bir şekilde ona gelir. Kimin kaygısı da dünya olursa Allah onun fakirliğini iki gözü arasına koyar ve onun iki yakasını bir araya getirmez; kendisine ancak onun için takdir edilen dünyalık ne ise o gelir.” (Tirmizî, “Sıfatü’l Kıyame”, 30)

“Hz. Peygamber’in (s.a.s.) en çok ettiği dua hangisiydi?” diye sordu. Enes şöyle cevap verdi: “(Allah Resûlü) en çok şöyle diyerek dua ederdi:



## İyi ki Ahiret Var

‘Allah’ım, bize dünyada iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi cehennem azabından koru!’ ” (Müslim, “Zikir”, 26)

### 4. İYİ Kİ AHİRET VAR (20 DK.)

#### Kazanım

Ahiret yurdunun asıl ve daha hayırlı olduğunu bilir.

- **Saydam 12** açılır ve katılımcılara suyun gemi için ne anlam ifade ettiği, geminin altında değil de içinde olması hâlinde ne olacağı sorulur. Dünyanın bütün nimetleri ve güzellikleri (iman, güzel ahlak, helal kazanç, ilim, sağlık, afiyet, hayırlı eş ve evlat vb.) ile müminler için yaratıldığı, Allah’tan bu nimetleri talep ederek iyi ve faydalı bir yaşam sürmek gerektiği, lakin gönlü dünya hayatının güzelliklerine kaptırmanın, ahireti unutup dünya peşinde koşmanın suyun geminin altında değil içinde olması anlamına geldiği, kişinin gönlünü yalnızca Allah sevgisiyle doldurması, dünya hayatını da kendisini Rabb’ine kavuşturacak bir imkan olarak değerlendirmesi gerektiği anlatılır. Rotası olmayan geminin hedefe ulaşamayacağı hatırlatılarak insan olarak bizim yolculuğumuzun nereye olduğu sorulur.
- **Saydam 13** açılır ve “Yolculuk Nereye” isimli kısa film izletilir.
- **Saydam 14** eşliğinde insanın ihtiyacı olan her türlü iyiliğe ve güzelliğe mutlak olarak ancak cennete kavuşabileceği, bundan dolayı ahiret hayatının asıl ve daha hayırlı olduğu, cennetin ise bu dünyada sergilenecek tutum ve davranışlarla kazanılabileceği ayet ve hadisler yardımıyla anlatılır.

#### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Bazı insanlar, ‘Rabb’imiz! Bize ne vereceksen bu dünyada ver.’ diye yalvarırlar. Böylelerinin ahiretteki nimetlerden hiçbir nasibi yoktur. Bazı insanlar ise, Rabb’imiz! Bize bu dünyada da iyilik-güzellik bahşet, ahirette de iyilik-güzellik ihsan et. Bizi cehennem azabından koru.” diye yakanırlar. İşte böyle dua edenler, yaptıklarından gerçek manada nasiplerini alanlardır. Allah hesabı çabucak görendir.” (Bakara, 2/200-202)

“Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve sizin hakikaten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?” (Mü’minün, 23/115)

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

“Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlencedir. Elbette ki ahiret yurdu Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?” (En’âm, 6/32)

“Bu dünya hayatı sadece bir eğlenceden, bir oyundan ibarettir. Ahiret yurduna (oradaki hayata) gelince, işte asıl yaşama odur. Keşke bilmiş olsalardı!” (Ankebût, 29/64)

“De ki: ‘Dünya geçimliği azdır. Ahiret, Allah’a karşı gelmekten sakınan kimse için daha hayırlıdır. Size kıl kadar haksızlık edilmez.’” (Nisâ, 4/77)

“Bilin ki dünya hayatı ancak bir oyun, eğlence, bir süs, aranızda bir övünme ve daha çok mal ve evlât sahibi olma isteğinden ibarettir. Tıpkı bir yağmur gibidir ki, bitirdiği ziraatçıların hoşuna gider. Sonra kurur da sen onun sapsarı olduğunu görürsün; sonra da çer çöp olur. Ahirette ise çetin bir azap vardır. Yine orada Allah’ın mağfireti ve rızası vardır. Dünya hayatı aldatıcı bir geçimlikten başka bir şey değildir.” (Hadid, 57/20)

“Her kim, dünya nimetini isterse, kendisine ondan veririz; kim de ahiret sevabını isterse, ona da bundan veririz. Biz şükredenleri mükâfatlandıracağız.” (Âl-i İmrân, 3/145)

“Bugün herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün haksızlık yoktur. Şüphesiz Allah, hesabı çarçabuk görendir.” (Mü’min, 40/17)

“Mümin erkeklerle mümin kadınları, önlerinden ve sağlarından, (amellerinin) nurları aydınlatıp giderken gördüğün günde, (onlara): Bugün müjdeniz, zemininden ırmaklar akan ve içlerinde ebedî kalacağınız cennetlerdir, denilir. İşte büyük kurtuluş budur.” (Hadid, 57/12)

“Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez.” (Secde, 32/17)

“İman edip iyi davranışlarda bulunanlara gelince, onlar için makam olarak Firdevs cennetleri vardır.” (Kehf, 18/107)

“Şüphesiz (kötülüklerden) korunanlar Rablerinin kendilerine verdikleriyle sevinerek cennetlerde ve nimet içindedirler”. (Zira) Rableri onları, cehennem azabından korumuştur. (Tür, 52/17)

## İyi ki Ahiret Var

“Her canlı ölümü tadacaktır. Ve ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete konursa o, gerçekten kurtuluşa ermiştir. Bu dünya hayatı ise aldatma metândan başka bir şey değildir.” (Âl-i İmrân, 3/185)

“Dünya müminin zindanı (ahirette kavuşacağı cennete kıyasla), kâfirin cennetidir (ahirette gireceği cehenneme kıyasla.)” (Müslim, “Zühd”, 1)

“Vallahi, ahiretin yanında dünya(nın konumu), ancak birinizin şu (işaret) parmağını denize daldırması gibidir; (parmağının) ne (kadar su) ile döneceğine bir baksın.” (Müslim, “Cennet”, 55)

“Cennette bir kamçı kadar yer, dünyadan ve onun içindekilerden daha hayırlıdır.” (Buhârî, “Rikâk”, 2)

### ETKİNLİK (5 DK.)

#### • Saydam 15

- İyi ki ahiret var. Çünkü...
- Ölüm hayatı anlamlı kılar. Çünkü...
- İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar. Çünkü...
- Allah beni her an görmektedir. Dolayısıyla...

### DEĞERLENDİRME SORULARI (8 DK.)

#### • Saydam 16

- İnsan gerçekte yalnız ve sahipsiz midir?
- Murakabe bilinci ile yaşamanın anlamı nedir?
- Ölüm yokluk mudur?
- Ahiret hayatı neden olmalıdır?

### GÜNÜN MESAJI (2 DK.)

#### • Saydam 17

“Günahlarına tövbe edip Allah’a yönelen, iman eden ve imanlarına yaraşır güzellikte işler yapan kimseler, hiçbir haksızlığa uğratılmaksızın cennete girecekler. Allah’ın vaadi mutlaka gerçekleşecektir.” (Meryem, 19/60-61)

### KAPANIŞ (10 DK.)

- Grup üyelerine katılımları ve paylaşımlarından dolayı teşekkür edilir.

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

- Bugünkü oturumda akılda kalan mesajların neler olduğunu kısaca paylaşmaları istenir.
- Katılımcıların oturumla ilgili soruları varsa alınır ve cevaplandırılır.
- Sunumu gerçekleştiren görevli tarafından oturumun içeriğinde yer alan ayet ve hadislerden seçim yapılarak hazırlanacak oturumun mesajlarını içeren ayet ve hadis kartelası (EK’te bir örneği sunulmuştur.) katılımcılara dağıtılır.
- Kendilerine takdim edilen ayet ve hadisleri bugünkü oturumda elde edilen mesajlar ışığında aile bireyleri ile paylaşmaları istenir.
- Bir sonraki oturumda hem ailenin hem de kendilerinin ayet ve hadislerin mesajı hakkında nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını ifade edecekleri hatırlatılarak hazırlıklı gelmeleri gerektiği belirtilir.
- Bir sonraki oturumun başlığı verilir ve vedalaşılır.

### KAYNAKLAR

- Hadislerle İslam, “*Meleklerle İman / Rahmetle Kuşatılmak*” DİB Yayınları, Cilt I, s 529-538
- Hadislerle İslam, “*Dünya/Ahiretin tarlası*” DİB Yayınları, Cilt I, s 337-344
- Hadislerle İslam, “*Dünya ve Ahiret/Bize Dünyada İyilik Ver, Ahirette De İyilik Ver!*” DİB Yayınları, Cilt III, s 621-628
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, “*Murakabe*” Maddesi, Cilt 31, s.204, 2006
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, “*Ölüm*” Maddesi, Cilt 34, s.34-38, 2007
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, “*Ahiret*” Maddesi, Cilt:1, s. 543-548
- Hacı Bektâş Velî, Makâlât, s.178-180, Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kitabı, 10. Sınıf, MEB Devlet Kitapları, s.38
- Prof. Dr. Temel YEŞİLYURT, Mehmet TAŞDELEN; “*Ahiret İnancının Pratik Yansımaları*”, Kalam Araştırmaları, 10:2, 2012, s.55-68
- Saydam 2: <http://www.islamveihsan.com/murakabe-i-ehadiyyet-nedir.html> (15.07.2018)
- Saydam 8 <http://www.islamveihsan.com/kiyamet-gunu-kiminle-diriltileceksiniz.html>

## İki ki Ahiret Var

(15.07.2018)

Saydam11: <https://www.flickr.com/photos/7328092@N05/423275433>  
(15.07.2018)

Saydam 12: <https://www.pexels.com/photo/sunset-ship-boat-sea-37730/>  
(15.07.2018)

Saydam 13 (Kısa Film): <https://www.youtube.com/watch?v=IPWyOrmTiTU>  
(25.07.2015)

### **EK: Ayet ve Hadis Kartelası**

“Günahlarına tövbe edip Allah’a yönelen, iman eden ve imanlarına yarasır güzellikte işler yapan kimseler, hiçbir haksızlığa uğratılmaksızın cennete girecekler. Allah’ın vaadi mutlaka gerçekleşecektir.” (Meryem, 19/60-61)

“Allah şöyle dedi: “Korkmayın, çünkü ben sizinle beraberim. İşitirim ve görürüm.” (Tahâ, 20/46)

“Rabb’imiz Allah’tır” deyip de dosdoğru çizgide yaşayanlar, işte onların üzerine melekler şu müjdeyle inerler: “Korkmayın, kederlenmeyin, size vaad olunan cennetle sevinin! Biz, dünya hayatında da ahirette de sizin dostunuzuz. Orada, çok bağışlayıcı, çok merhametli olan Allah’tan bir ikram olarak sizin için canınızın çektiği her şey bulunacak, yine orada umduğunuz her şeyi elde edeceksiniz.” (Fussilet, 41/30-32)

“Allah, gözlerin hain bakışını ve kalplerin gizlediğini bilir.” (Mü’min, 40/9)

“Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız. İki melek (insanın) sağında ve solunda oturarak yaptıklarını yazmaktadırlar. İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın.” (Kâf, 50/16-18)

“Her can ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz.” (Ankebüt, 29/57)

“Kendiniz için önceden ne iyilik hazırlarsanız Allah katında onu bulursunuz.” (Müzzemmil, 73/20)

“Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlencedir. Elbette ki ahiret yurdu Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?” (En’âm, 6/32)

“Akıllı kişi, nefsini küçük gören (kendini hesaba çeken) ve ölümden sonrası için çalışandır. Aciz kişi ise, nefsinin arzularına uyan ve (bu hâline bakmadan

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

*bir de) Allah'tan (bağışlanma ve cennet) isteyen kimsedir.” (Tirmizi, “Sıfatü'l Kıyame”, 25)*

*“Kaygısı en yüksek olan insan, dünya ve ahiret işlerine önem veren mümin insandır.” (İbn-i Mâce, “Ticaret”, 2)*

*“Hz. Peygamber'in (s.a.s.) en çok ettiği dua hangisiydi?” diye sordu. Enes şöyle cevap verdi: “(Allah Resûlü) en çok şöyle diyerek dua ederdi: Allah'ım, bize dünyada iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi cehennem azabından koru!” (Müslim, “Zikir”, 26)*

**OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ****A) OTURUMUN AMACI**

1. Kadere imanın ne anlama geldiğini anlamalarını sağlamak.
2. İnsanın eylemlerini tanımlarını sağlamak.
3. Kader-insan eylemleri ilişkisinin boyutlarını öğrenmelerini sağlamak.
4. Eylemde bulunurken nasıl hareket etmeleri gerektiğini öğrenmelerini sağlamak.
5. Başa gelen iyi ve kötü olayları nasıl yorumlamaları gerektiğini öğrenmelerini sağlamak.

**B) TEMEL MESAJLAR**

1. İnsan, yaptığı eylemlerinden sorumludur.
2. İnsanın, iradesini kullanarak yaptığı işlerde kaderin zorlayıcı hiçbir bir etkisi yoktur.
3. İnsan bir işi yaparken öncelikle tedbir almalıdır.
4. Bir eylemi yaratmak değil, yapmak kötüdür.
5. Kadere iman eden mutlu olur.

**C) UYGULAMALAR**

1. Kader ve kazanın tanımının yapılması.

---

\* Doç. Dr. Harun IŞIK

2. Kader-insan eylemleri ilişkisinin anlatılması.
3. Kadere imanın ne anlama geldiğinin açıklanması.

#### D) KAZANIMLAR

1. Kader ve kazanın ne anlama geldiğini öğrenir.
2. Kaderin insanın ihtiyari eylemleri üzerinde zorlayıcı bir etkisinin olmadığını bilir.
3. Eylemde bulunurken mutlaka tedbir alması gerektiğini fark eder.
4. Kadere imanın hayata pozitif bakmayı ve mutlu olmayı sağladığını bilir.

#### E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru – Cevap
3. Problem Çözme
4. Beyin Fırtınası
5. Örnek Olay

#### F) MATERYAL

1. Slayt
2. Kartela

#### G) SÜRE

1,5 Saat

### OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

#### 1. KADER VE KAZA NEDİR? (20 DK.)

##### Kazanım

*Kader ve kazanın ne anlama geldiğini öğrenir.*

- **Saydam 2** eşliğinde oturuma katılanların kader ile ilgili zihinlerine takılan soruların neler olduğu sorularak tahtaya yazılır. Daha sonra her biri hakkında neler düşündüklerini bir iki cümle ile izah etmeleri istenir. Ortaya çıkan sonuç özetlenir.

Kaderin hayatımıza etkisinin anlaşılmasının hayatımızı anlama ve anlamlandırmada son derece önemli bir yere sahip olduğu belirtilerek bu



oturumda doğru bir kader anlayışının ne olması gerektiğinin ve kadere imanının ne anlam ifade ettiğinin üzerinde durulacağı belirtilir.

- **Saydam 3** eşliğinde kaderin farklı örneklerle birlikte (güneş, ay, yıldızlar, insan, Ahmet, Mehmet, Ayşe vb.) ölçü, düzen, plan, intizam, tayin ve tespit olduğu; kazanın ise kader doğrultusunda eylemin yokluktan varlığa çıkarılması durumu olduğu ifade edilir. Kelamî manada mezhepler arasındaki tartışmalara girilmez.

### Kullanılacak Ayetler

*“Her şeyi yaratıp ona bir nizam veren ve mukadderatını tayin eden Allah, yüceler yücesidir.”* (Furkân, 25/2)

*“...Allah her şey için bir ölçü koymuştur.”* (Talâk, 65/3)

*“Biz, her şeyi bir ölçüye göre yarattık.”* (Kamer, 54/49)

Kaderin Allah’ın ilmi ve iradesinin, kazanın ise kudret ve yaratmasının etki ettiği bir alan olduğu söylenir.

- **Saydam 4** ışığında Allah’ın ilim, irade, kudret ve yaratmasının iyi-kötü, güzel-çirkin, faydalı, zararlı her şeyi kapsadığı belirtilir.

### Kullanılacak Ayetler

*“Allah her şeyin yaratıcısıdır. O, her şeye vekildir.”* (Zümer, 39/62)

*“Nerede olursanız olun ölüm size ulaşır; sarp ve sağlam kalelerde olsanız bile! Kendilerine bir iyilik dokunsa ‘Bu Allah’tan’ derler; başlarına bir kötülük gelince de ‘Bu senden’ derler. ‘Hepsi Allah’tandır’ de. Bu adamlara ne oluyor ki bir türlü laf anlamıyorlar!”* (Nisâ, 4/78)

Aşağıdaki örnek ışığında yaratmanın olabilmesi için öncesinde ilmin, iradenin ve kudretin bulunmasının gerekliliğinden bahsedilir.

Resim yapmasını bilmeyen, istemeyen ve güç yetiremeyen birinin resim yapması mümkün değilse, bu kâinatı ve içindekileri bilmeyen, dilemeyen ve güç yetiremeyen birinin bunları yokluktan varlığa çıkarmasının da mümkün olmadığı ifade edilir.

- **Saydam 5** eşliğinde Allah’ın emir ve davet, rıza ve muhabbetinin iyi, güzel, faydalı şeyleri kapsadığı, insanın yaptığı kötülüklerle Allah’ın ilişkisinin sadece yaratmak olduğu belirtilir.

İyiliği emreden, ona razı olan ve muhabbet besleyen, lütfu ve ihsanıyla başarılı kılan Allah olduğu için her türlü iyiliğin Allah'ın takdiri olduğu anlatılır.

- **Saydam 6** eşliğinde Allah'ın kötülüğü yasakladığı, ona rızası bulunmadığı, muhabbet beslemediği ve dahası kötülük yapmak isteyen bir kimseden yardım ve desteğini çektiği dile getirilerek kötülüğün Allah'ın takdiri olmadığı belirtilir.
- “Niçin Allah kötülüğün yapılmasına engel olmamakta ve yaratmaktadır?” gibi bir soruya karşı Allah'ın kötülüğe müdahale etmemesi ve onu yaratmasının imtihanın ve adalet prensibinin bir gereği olduğu ifade edilir.

## 2. KADER EYLEM İLİŞKİSİ (25 DK.)

### Kazanım

*Kaderin insanın ihtiyari eylemleri üzerinde zorlayıcı bir etkisinin olmadığını bilir.*

- Kader meselesinde öncelikli olarak insanı ve eylemlerini tanımının önemli olduğu belirtilir.
- **Saydam 7**'de yer alan ayetler ışığında diğer yaratılmışlarla yapılacak karşılaştırma ile insanın akıl ve irade sahibi olmasının kendisini diğerlerinden ayıran en önemli özelliği olduğu vurgulandıktan sonra akıl ve iradenin ne anlama geldiği belirtilir.
- Akıl iyi-kötü, güzel-çirkin, faydalı-zararlı gibi şeyler arasında temyiz gücünün bulunduğu; iradenin ise bu gibi şeylerden birini diğerine tercih etme özelliğinin bulunduğu belirtilir. İnsanda, seçenekler arasından birine yönelmeyi sağlayan bir özelliğin (cüz'i irade) bulunduğu farklı örneklerle dikkat çekilir.
- İnsanın sahip olduğu bu özellik (cüz'i irade) nedeniyle mükellef/sorumlu olduğu açıklanır.
- Cüz'i iradenin küçük bir özellik olmakla birlikte etkisinin hem dünya hem ahiret açısından son derece büyük olduğu belirtilir. Ahiret noktasında iman-küfür; dünya noktasında da bir kibrit çöpünün koca bir evi veya büyük bir ormanı yakması örnek olarak verilebilir.
- İnsanın eylemlerinde, iradesinin etkin olduğu ve olmadığı alanların bulunduğu açıklanır.

## Kadere İman Et, Mutlu Ol

- İradesinin etkin olmadığı alanların neler olabileceği sorulur ve birkaç örnekle açıklanır. (Hangi anne-babadan dünyaya geleceğimiz, cinsiyetimiz, fiziksel özelliklerimiz, saçımızın ve tırnağımızın uzaması vb.) İnsanın iradesinin etkin olmadığı (zorunlu) alanda kader ve kazanın zorlayıcı bir şekilde geçerli olduğu, bu alanda herhangi bir sorumluluğun bulunmadığı belirtilir.
- İradesinin etkin olduğu alanların neler olabileceği sorulur ve birkaç örnekle açıklanır. (Yazı yazmak, iman etmek, namaz kılmak, içki içmek, kumar oynamak vb.) İnsanın bu alanda mükellef olduğu belirtilir.
- İnsanın ihtiyari eylemlerine kendisinin karar verdiği ve onları yapmakta özgür olduğu ve herhangi bir şekilde baskı ve zorlama altında bulunmaksızın eylemini yaptığıının farkında oluşuna dikkat çekilir. Dolayısıyla kaderin insanı, iradesinin etkin olduğu alanda herhangi bir işi yapmaya mecbur bırakmadığı anlatılır.
- Bu yüzden yaptığı işin sorumluluğu insana ait olduğu için neticesinin hem dünya hem de ahiret açısından ya lehine ya da aleyhine olacağı belirtilir.

### 3. KADERE İMAN ET: MUTLU OL (23 DK.)

#### Kazanım

*Eylemde bulunurken mutlaka tedbir alması gerektiğini fark eder.*

*Kadere imanın hayata pozitif bakmayı ve mutlu olmayı sağladığını bilir.*

- **Saydam 8** ışığında insanın bu dünyada varoluşsal gerçekliğine, hayatın iyilik ve kötülükleriyle bir imtihan olduğuna, imtihanın adaletin tam manasıyla tesis edilmesi için gerekliliğine, imtihan olmadığı takdirde varoluşun anlamını yitireceğine vurgu yapılır. (Okul hayatında imtihan olmadığı takdirde çalışan ile çalışmayanın birbirinden ayırt edilmesinin mümkün olamayacağı örneğinde olduğu gibi).

#### Kullanılacak Ayetler

“Eğer iyilik ederseniz kendinize etmiş, kötülük ederseniz yine kendinize etmiş olursunuz...” (İsrâ, 17/7)

“Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef/sorumlu kılar. Herkesin kazandığı (hayır) kendine, yapacağı (şer) de kendinedir...” (Bakara, 2/286)

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

“Sana gelen iyilik Allah’tandır. Başına gelen kötülük ise nefsendendir...” (Nisâ, 4/79)

“Her canlı, ölümü tadar. Bir deneme olarak sizi hayırla da, şerle de imtihan ederiz. Ve siz, ancak bize döndürüleceksiniz.” (Enbiyâ, 21/35)

“Andolsun ki sizi biraz korku ve açlık; mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile deneriz. (Ey Peygamber!) Sabredenleri müjdele!” (Bakara, 2/155)

- Kader-iyilik ilişkisinde iyiliği takdir edenin, rıza ve muhabbet besleyenin, yollarını kolaylaştırmanın ve başarılı kılanın Allah olduğu belirtilerek insanın üzerine düşen vazifenin kibir, gurur, enaniyete kapılmaksızın şükretmek olduğu belirtilir.
- Kader-kötülük ilişkisinde insanın iradesini kullanarak gerçekleştirdiği kötülüklerin (Sigara neticesinde maruz kalınan hastalıklar, adam öldürme, zina gibi..) kendi eyleminin bir neticesi olduğu; kötü eylemler neticesinde ortaya çıkan sonucu kaderi bağlamanın aslında gerçekte yüzleşmekten bir kaçış olduğu belirtilir. (Bir öğrencinin düşük not alması nedeniyle öğretmenini suçlamasında olduğu gibi..) Böyle bir durumda ne yapılması gerektiği sorulur ve yanlış kanaatler var ise onlar düzeltilir.
- **Saydam 9** eşliğinde Miguel de Cervantes’in “Akıllı insan bütün yumurtalarını aynı sepete koymaz.” sözünden ne anlaşıldığı katılımcılara sorularak görüş ve düşünceleri alınır.
- **Saydam 10 ve 11** eşliğinde kaderin sebep ve sonuç ile olan ilişkisi izah edilerek kadere imanın tedbiri gerektiği, tevekkül ve teslimiyet aşamalarının tedbirden sonra geldiği belirtilir.

### Kullanılacak Ayet

“...İş konusunda onlarla müşavere et. Bir here de karar verip azmettin mi, artık Allah’a tevekkül et, (ona dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.” (Âl-i İmrân, 3/159)

- Aşağıdaki şiirden uygun görülen yerler kullanılabilir:  
Taleb nasılsa, tabîi, netîce öyle çıkar,  
Meşîyyetin sana zulmetmek ihtimâli mi var?  
“Çalış” dedikçe şerîat, çalışmadın, durdun,  
Onun hesabına birçok hurâfe uydurdun!

## Kadere İman Et, Mutlu Ol

Sonunda bir de “tevekkül” sokuşturup araya,  
Zavallı dini çevirdin onunla maskaraya!

...

Bırak çalışmayı, emret oturduğun yerden,  
Yorulma, öyle ya, Mevlâ ecîr-i hâsın iken!  
Yazıp sabahleyin evden çıkarken işlerini,  
Birer birer oku tekmiil edince defterini;  
Bütün o işleri Rabb'im görür. Vazîfesidir...  
Yükün hafifledi... Sen şimdi doğru kahveye gir!  
Çoluk, çocuk sürünürmüş sonunda aç kalarak...  
Hudâvekîl-i umûrun değil mi? Keyfine bak!

...

Ya sen nesin? Mütevekkil! Yutulmaz artık bu!  
Biraz da saygı gerektir... Ne saygısızlık bu!  
Hudâ-yı kendine kul yaptı, kendi oldu Hudâ;  
Utanmadan da tevekkül diyor bu cür'ete... Ha?

...

Senin bu kopkoyu, şirkin siğar mı îmâna?  
Tevekkül öyle tahakküm demek mi Yezdân'a?  
Kimin hesabına inmiş, düşünmüyor, Kur'an...  
Cenâb-ı Hak çıkacak, sorsalar, muhâtap olan!

...

Görür de hâlini insan, fakat bu derbederin,  
Nasıl günâhına girmez tevekkülün, kaderin;  
Sarılmadan en ufak bir işinde esbâba,  
Muvaffakiyyete imkân bulur musun acaba?  
Hamâkatin aşıyor hadd-i i'tidâli, yeter!

Ekilmeden biçilen tarla nerde var? Göster!  
“Kader” senin dediğin yolda şer'a bühtandır.  
Tevekkülün, hele, hüsrân içinde hüsrândır.

M. Âkif Ersoy

- Bu bağlamda masiyetlerden uzak durulmasının, musibetlere karşı da tedbir alınmasının kader açısından taşıdığı önem vurgulanır.

- **Saydam 12** ışığında aşağıdaki hikâye katılımcılarla paylaşılarak hikâyeden ne gibi dersler çıkarılabileceği sorulur. Eşyada sebep-sonuç ilkesi bağlamında kader-rızık ilişkisine dikkat çekilir. İnsanın rızık hususunda yapması gerekenin meşru dairede rızkını aramak için çaba göstermek olduğu belirtilir. Aşağıdaki hikâye katılımcılarla paylaşılır:

## BİR HİKÂYE

Bir gün adamın biri avlanmak için ormana gider. Geceyi orada geçirmeye karar verir. Fakat yırtıcı hayvanlardan korktuğu için, büyük bir ağaca çıkar. Ağaçta iken bir inilti duyar. Etrafına bakınır ve aşağıda kötürüm bir tilki görür. Adam:

– Acaba bu tilki ne yer, ne içer? diye düşünürken uzaktan bir aslanın geldiğini görür. Aslanın ağzında bir ceylan vardır.

Aslan, ağacın dibine gelir. Ceylanı parçalar, bir güzel karnını doyurur ve çekilir gider. Aslan gidince, kötürüm tilki sürüne sürüne ceylandan arta kalanları yemek üzere yaklaşır. O da, aslanın artıkları ile karnını doyurur.

Ağaçtaki adam başlar düşünmeye:

“Yaaa... der. Demek ki kötürüm bir hayvanın bile yiyeceğini Allah ayağına gönderiyor ve onu aç bırakmıyor. Öyle ise, ben niye böyle çalışıp yoruluyorum?! Bundan sonra ben de bir köşeye çekilip beklemeliyim...”

Bu düşünce ile adam, yol üzerindeki bir mağaraya girer, başlar beklemeye. Bir gün, iki gün, üç gün bekler. Fakat gelen giden olmaz. Kimse ona yiyecek, içecek bir şey getirmez. Sonunda adam açlıktan baygın düşer. Uyku ile uyanıklık arasında kendisine şöyle seslenildiğini işitir:

– Kalk, be hey adam! Ne yatıp duruyorsun! Elin ayağın tutuyorken, bu miskinlik, bu tembellik niye? Niçin kendini kötürüm ve sakat tilki yerine koyuyorsun? Git, aslan gibi ol, avlan. Hem kendin ye hem de artanı ile başkaları geçinsin!

Bu sözleri duyan adam, gerçeği anlar. Mağaradan çıkar. Çalışmak ve helal rızık kazanmak üzere köyünün yolunu tutar...

- **Saydam 13** ışığında rızık genişleten ve daraltanın Allah olduğunu, dolayısıyla kimsenin rızkına karşı tamahkâr olunmaması; rızkın genişlemesinin nimet olduğu ve şükrü gerektirdiği; rızkın dar olması

veya daralmasının bir imtihan olduğu ve sabrı, hatta sabır içerisinde şükür ve şikâyet edilmemesi gerektiği anlatılır.

### Kullanılacak Ayetler

“Allah dilediğine rızkını bollastırır da daraltır da. Onlar dünya hayatıyla şımardılar. Oysa ahiretin yanında dünya hayatı, geçici bir faydadan başka bir şey değildir.” (Ra’d, 13/26)

“...Eğer şükrederseniz, elbette size olan nîmetimi artırırım...” (İbrâhîm, 14/7)

- **Saydam 14** eşliğinde rızık Allah’a ait olmakla birlikte, insanın vazifesinin kendisine takdir edilen rızka ulaşmak için meşru dairede çaba göstermesi; gayrimeşru yollara tevessül ederek veya takdir edilene razı olmayarak harama el uzatmaması gerektiği belirtilir.

“Rızkını Allah’tan bilmeyip de onun mahlûkundan beklemek, insanı Cenâb-ı Hak’tan uzaklaştırır, halka muhtâc eder.” (Kelâm-ı Kibar)

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, rızıkı Allah’a ait olmasın. O, her birinin (dünyada) duracakları yeri de, (öldükten sonra) emâneten konulacakları yeri de bilir...” (Hûd, 11/6)

“Nice canlı var ki, rızkını (yanında) taşıyor. Onlara da size de rızık veren Allah’tır. O, her şeyi işitir ve bilir.” (Ankebût, 29/60)

“Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yeyin, eğer siz yalnız Allah’a kulluk ediyorsanız O’na şükredin.” (Bakara, 2/172)

“Allah’ın size helâl ve temiz olarak verdiği rızıklardan yeyin ve kendisine iman etmiş olduğunuz Allah’tan korkun.” (Mâide, 5/88)

“...Kim Allah’a karşı takvâ sahibi olursa, Allah ona bir çıkış (kurtuluş) yolu gösterir ve hiç beklemediği yerden onu rızıklandırır...” (Talâk, 65/2-3)

“Eğer siz Allah’a gereği gibi güvenseydiniz, (Allah), kuşları doyurduğu gibi sizi de rızıklandırır. Kuşlar sabahları kursakları boş olarak çıktıkları hâlde akşam doymuş olarak dönerler.” (Tirmizî, “Zühd”, 33)

- **Saydam 15** eşliğinde kader-evlilik ilişkisinde evlenilecek kişinin önceden belli olmadığı, evlilik gibi önemli bir kurumda eş seçimine dikkat edilmesinin önemli olduğu dile getirilir.

### Kullanılacak Hadis

Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “Kadın, dört şey için nikâh edilir: Malı, soyu, güzelliği ve dini. Eli toprakla dolarsa, sen dindâr olanını elde etmeye bak!” (Müslim, “Nikâh”, 53)

### DEĞERLENDİRME SORULARI (10 DK.)

#### • Saydam 16

1. Allah’ın her şeyi bir ölçüye göre yaratmasıyla ilgili örnek veriniz.
2. Kaderin insan hayatındaki etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. İnsanın kaderini belirlemedeki rolü nedir?
4. Karşılaştığımız olaylar karşısında kadere imanın bize nasıl bir bakış açısı kazandırdığını açıklayınız.
5. “Kader diyemezsin sen kendin ettin.” sözünden ne anlıyorsunuz?

### GÜNÜN MESAJI (2 DK.)

#### • Saydam 17

“Şüphesiz ki Allah insanlara hiçbir şekilde zulmetmez. Fakat insanlar kendilerine zulmediyor.” (Furkân, 25/2)

### KAPANIŞ (10 DK.)

- Grup üyelerine katılımları ve paylaşımlarından dolayı teşekkür edilir.
- Bugünkü oturumda akılda kalan mesajların neler olduğunu kısaca paylaşımları istenir.
- Katılımcıların oturumla ilgili soruları varsa alınır ve cevaplandırılır.
- Sunumu gerçekleştiren görevli tarafından oturumun içeriğinde yer alan ayet ve hadislerden seçim yapılarak hazırlanacak oturumun mesajlarını içeren ayet ve hadis kartelası (EK’te bir örneği sunulmuştur.) katılımcılara dağıtılır.
- Kendilerine takdim edilen ayet ve hadisleri bugünkü oturumda elde edilen mesajlar ışığında aile bireyleri ile paylaşımları istenir.
- Bir sonraki oturumda hem ailenin hem de kendilerinin ayet ve hadislerin mesajı hakkında nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını ifade edecekleri hatırlatılarak hazırlıklı gelmeleri gerektiği belirtilir.
- Bir sonraki oturumun başlığı verilir ve vedalaşılır.



## KAYNAKLAR

<http://blog.milliyet.com.tr/nokta-ile-soru-isareti/Blog?BlogNo=382740>

<http://www.dinibil.com/default.asp?L=TR&mid=3167> (Aslan mı yoksa kötürüm tilki mi olmalı?)

### EK: Ayet ve Hadis Kartelası

“Şüphesiz ki Allah insanlara hiçbir şekilde zulmetmez. Fakat insanlar kendilerine zulmediyor.” (Yünus, 10/44)

“Her şeyi yaratıp ona bir nizam veren ve mukadderatını tayin eden Allah, yüceler yücesidir.” (Furkân, 25/2)

“Eğer iyilik ederseniz kendinize etmiş, kötülük ederseniz yine kendinize etmiş olursunuz...” (İsrâ, 17/7)

“Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef/sorumlu kılar. Herkesin kazandığı (hayır) kendine, yapacağı (şer) de kendinedir...” (Bakara, 2/286)

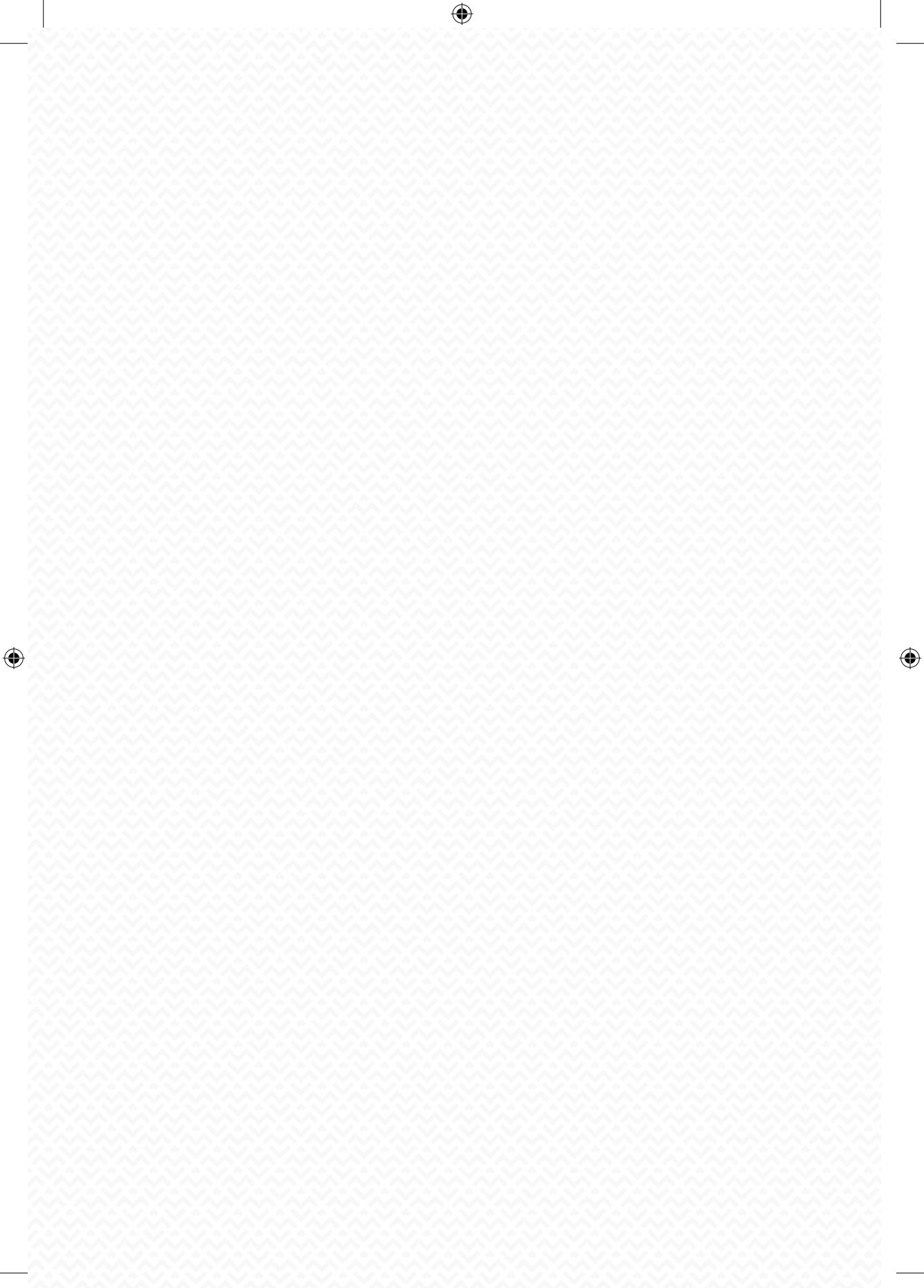
“Andolsun ki sizi biraz korku ve açlık; mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile deneriz. (Ey Peygamber!) Sabredenleri müjdele!” (Bakara, 2/155)

“Allah dilediğine rızkını bollastırır da daraltır da. Onlar dünya hayatıyla şımardılar. Oysa ahiretin yanında dünya hayatı, geçici bir faydadan başka bir şey değildir.” (Ra’d, 13/26)

“...Eğer şükrederseniz, elbette size olan nimetimi artırırım...” (İbrâhîm, 14/7)

“Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, rızkı Allâh’a ait olmasın. O, her birinin (dünyada) duracakları yeri de, (öldükten sonra) emaneten konulacakları yeri de bilir...” (Hûd, 11/6)

“Eğer siz Allah’a gereği gibi güvenseydiniz, (Allah), kuşları doyurduğu gibi sizi de rızıklandırır. Kuşlar sabahları kursakları boş olarak çıktıkları hâlde akşam doymuş olarak dönerler.” (Tirmizî, “Zühd”, 33)



**OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ****A) OTURUMUN AMACI**

1. Akıl, can, mal, nesil ve dinin korunmasının İslam'ın temel gayelerinden olduğunu anlamalarını sağlamak.
2. Bu beş esasın İslam'ın bütün emir ve yasaklarıyla ilişkili olduğunu fark etmelerini sağlamak.
3. Düşünce, söz ve eylemlerde bu beş esasın korunması gerektiğini anlamalarını sağlamak.

**B) TEMEL MESAJLAR**

1. Akıl, can, mal, nesil ve dinin korunması İslam'ın temel gayelerindedir.
2. İslam'daki bütün emir ve yasakların bu beş esasın korunmasıyla yakın ilişkisi vardır.
3. Her türlü düşünce, söz ve eylemde bu beş esasa zarar vermemeye özen gösterilmelidir.

**C) UYGULAMALAR**

1. Akıl, can, mal, nesil ve dinin niçin ve nasıl korunması gerektiğine ayrı ayrı değinilmesi.
2. Bütün düşünce, söz ve eylemlerde bu beş esasın korunması gerektiğinin örneklerle anlatılması.

\* Dr. Bayram DEMİRTAŞ / Dr. Öğretim Üyesi Kamil ÇOŞTU

## D) KAZANIMLAR

1. Aklın, canın, malın, neslin ve dinin korunması gerektiğini bilir.
2. Akıl, can, mal, nesil ve dine zarar verecek her türlü hareketten kaçınması gerektiğini bilir.
3. Bütün düşünce, söz ve eylemlerin akli, canı, malı, nesli ve dini korumaya yönelik olması gerektiğini bilir.

## E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru-Cevap
3. Problem Çözme
4. Kavram Haritası
5. Örnek Olay
6. Beyin Fırtınası

## F) MATERYAL

1. Slayt
2. Kısa Film
3. Sinevizyon
4. Kartela

## G) SÜRE

1,5 saat

## OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

(Bu bölüm anlatıcıya altyapı olması için buraya alınmıştır. Muhataplara sadece gerektiği kadar bahsedilir, ayrıntıya girilmez.)

İslam dininin getirmiş olduğu kuralların tamamı dinin, canın, aklın, neslin ve malın korunması gayesine matuftur. Bu korunma işlevi üç mertebe içerisinde özetlenir:

**1. Zarûriyyât:** İnsanların dini ve dünyevi hayatlarının kendisine bağlı olduğu maslahatlardır. Bunlar, temin edilmediği takdirde toplumda bozulma ve dağınıklar başlayabilir. İslam dini, bu maslahatların korunmasına önem vermiştir. Dinin, canın, aklın, neslin ve malın korunması, bunların zayi olmasına yol açar.

## Korunması Gereken Beş Temel Esas

*cak şeylerin giderilmesi zaruridir. Bu maksatla dinin korunması için cihat emredilmiş; canın korunması için adam öldürmek ve intihar etmek; aklın korunması için uyuşturucu ve alkol kullanmak; neslin korunması için zina ve iffete iftira etmek; malın korunması için hırsızlık ve dolandırıcılık yapmak haram kılınmıştır.*

**2. Hâciyyât:** Dinin, canın, aklın, neslin ve malın korunması için tedbir alınması, zorluğun giderilmesi ve genişliğin temin edilmesi ile ilgili insanların muhtaç olduğu maslahatlardır. Bu maslahatlar gözetilmediğinde sıkıntıya düşülür veya zaruri maslahatların korunması tehlikeye düşer. Mesela yolculukta tanınan ruhsatlar; alkollü içkilerin üretilmesi ve satılmasının, ihtikâr kastıyla malı stoklamanın yasaklanması bu tür maslahatlardır.

**3. Tahsiniyyât (Kemâliyyât):** Bunlar; maslahatların aslını gerçekleştirmediği gibi, onlar için tedbir mahiyetinde de değildir; ancak dinin, canın, aklın, neslin ve malın korunması amacına yönelik maslahatlardır. Mesela güzel giyinmek ve ahlaki kurallara uymak bu tür maslahatlardır.

*Zarûriyyât birinci, hâciyyât ikinci, tahsiniyyât ise üçüncü mertebeyi teşkil eder. Bunlar birbirleriyle çelişirse, önce gelen sonrakine tercih edilir. (Dinî Kavramlar Sözlüğü)*

- **Saydam 2** ekrana yansıtılıp katılımcılara İslam'da korunması gereken temel esasların neler olabileceği sorularak, düşünceleri alınır.
- **Saydam 3** eşliğinde İslam'ın korunması gereken beş temel esasa önem verdiği vurgulanır. Bu esasların akıl, can, mal, nesil ve din olduğu belirtilir.

### 1. AKLIN KORUNMASI (14 DK.)

#### Kazanım

*Aklın korunması gerektiğini ve onun kendisi için değerini bilir.*

- **Saydam 4** ekrana yansıtılarak aklın işlevselliği, önemi ve korunması gerektiği anlatılır.

Akıl; düşünme, bilme ve anlama gücü, iyiyi kötüden ayırt etme kabiliyeti gibi anlamlara gelmektedir. Kur'an'a göre, insanı diğer varlıklardan farklı kılan, onun her türlü davranışlarına anlam kazandıran ve ilahi emirler karşısında sorumlu kılan ancak akıldır. Bu sebeple İslam bilginleri dinin

tarifini, “*Din akıl sahibi insanları kendi tercihleriyle bizzat hayırlı olan şeylere götüren ilahi bir kanundur*” şeklinde yapmışlardır.

- **Saydam 5** eşliğinde Allah’ın insandan aklını sürekli kullanmasını ve onu korumasını istediği ifade edilir. Bu bağlamda, Kur’an-ı Kerim’de “*Ey akıl sahipleri ibret alınınız!*”, “*Akil ediniz, düşününüz!*”, “*Hala düşünmez misiniz?*” gibi ifadelerle insana aklını kullanması gerektiği emredilmekte ve onun işlevi açıklanmaktadır. Bu nedenle insanın sorumlu olması için akıl sahibi olması ön şarttır. “*Aklı olmayanın dinî sorumluluğu yoktur.*”

Dinî hükümlerde olduğu gibi dünyevi, ailevi ya da kişisel her hususta kişinin en büyük nimetlerinden biri akıldır. Aklını doğru kullanan kişi hem dünyasını hem ahiretini kurtaracaktır. Bu sebeple kişi aklına zarar vermemeli, onu geliştirmeli, aklını başkasına kiraya vermemelidir. Herkes kendi hesabını kendisi vereceğine göre sahip olduğu nimet ve imkânları en iyi şekilde kullanarak doğruyu bulmaya çalışmalıdır.

- **Saydam 6** ışığında akla zarar vermenin sonuçları anlatılır. Alkol bağımlılığı animasyonu izlenir ve üzerinde konuşulur.

İslam’ın emir ve yasaklarındaki genel amaçlar dikkate alındığında, akla zarar verici maddelerin kullanımının yasaklanmasının sadece şaraba veya belirli alkollü içkilere mahsus olmadığı, akli ve ruhi dengeyi bozan, sinir sistemini uyuşturup beynin işlevlerini etkileyen, kişinin irade ve düşünme gücünü tamamen veya kısmen yok eden her türlü keyif verici uyuşturucunun da aynı yasak kapsamına girdiği görülür.

Aklın korunmasından amaç, “düşünme” yeteneğini kaybedecek veya zayıflatacak davranışlardan uzak durulması ve akıl melekesinin güçlendirilmesidir. İslam dini, akıl sağlığını bozacak birtakım davranışları bu amaca yönelik olarak yasaklamıştır. Bunun için alkollü içki ve uyuşturucu kullanılması yasaklanmıştır. Bu yasak, aklın korunması için alınan önlemlerden biridir.

- **Saydam 7**’de yer alan ayet ve hadis-i şerif eşliğinde verilerek akla verilen önem üzerinde durulur.
- Katılımcıların yorumları alınarak konunun daha iyi anlaşılması sağlanır.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“(Hidâyet çağrısına kulak vermeyen) kâfirlerin durumu; sadece çobanın bağırtıp çağırmasını işiten hayvanların durumuna benzer. Çünkü onlar sağır, dilsizler ve körlerdir. Bu sebeple düşünmezler.” (Bakara, 2/171)

“Ey iman edenler! İçki (hamr), kumar, putlar, şans okları şeytan işi birer pisliktir. O hâlde bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.” (Mâide, 5/90)

“Ve: şâyet kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık, (şimdi) şu alevli cehennem mahkûmları arasında olmazdık! diye ilave ederler.” (Mülk, 67/10)

“Benim hemen arkama sizden akıl ve dirayet sahipleri dursun. Sonra onları takip edenler, sonra onları takip edenler, sonra da onları takip edenler dursun.” (Müslim, “Salat”, 122)

“Her sarhoş edici şarap/içkidir. Ve her içki haramdır.” (Müslim, “Eşribe”, 73; Ebû Davud, “Eşribe”, 5)

“Çoğu sarhoş eden şeyin, azı da haramdır.” (Ebû Dâvud, “Eşribe”, 5; Tirmizî, “Eşribe”, 3)

## 2. CANIN KORUNMASI (14 DK.)

### Kazanım

Canın korunması gerektiğini bilir.

- **Saydam 8** ekrana yansıtılarak canın korunması gerektiği anlatılır.
- **Saydam 9** eşliğinde (Mâide suresi 27-31. ayetler) Hâbil-Kâbil kıssası anlatılır. Yaşananlar ile ilgili katılımcıların düşünceleri alınır. Bu kıssadan yola çıkılarak başkasının canına kıymanın haram olduğu anlatılır. Bununla birlikte, ayrıca kişinin intihar etmesinin de dinen yasaklandığı, haram olduğu anlatılır.

### Kullanılacak Ayetler

“(Ey Muhammed!) Onlara, Âdem’in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da, birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, “Andolsun seni mutlaka öldürecekim.” demişti. Öteki, “Allah ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder.” demişti. “Andolsun! Sen beni öldürmek için elini bana uzatsan da ben seni öldürmek için sana elimi uzatacak değilim. Çünkü ben âlemlerin Rabb’i

olan Allah'tan korkarım.” “Ben istiyorum ki, sen benim günahımı da, kendi günahımı da yüklenip cehennemliklerden olasın. İşte bu zalimlerin cezasıdır.” Derken nefsi onu kardeşini öldürmeye itti de (nefsine uyararak) onu öldürdü ve böylece ziyan edenlerden oldu. Nihayet Allah, ona kardeşinin ölmüş cesedini nasıl örtüp gizleyeceğini göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi. “Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini örtmekten aciz miyim ben?” dedi. Artık pişmanlık duyanlardan olmuştu. Bundan dolayı İsrailoğullarına (Kitapta) şunu yazdık: “Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün insanları öldürmüştür. Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşatırsa sanki bütün insanları yaşatmıştır. Andolsun ki, onlara resüllerimiz apaçık deliller (mucize ve ayetler) getirdiler. Ama onlardan birçoğu bundan sonra da (hâlâ) yeryüzünde aşın gitmektedir.” (Mâide, 5/27-32)

- **Saydam 10**'da yer alan “Ah İnsan” temalı sinevizyon gösterisi izletilir. Katılımcıların yorumları da alınarak bu husus üzerine konuşulur.
- **Saydam 11**'de yer alan hadis-i şerif hakkında katılımcılarla konuşulur.

### Kullanılacak Hadisler

“Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “...Her Müslümanın bir başka Müslüman'a kanı, malı ve ırzı (iffet ve hay-siyeti) haramdır!” (Müslim, “Birr ve sıla”, 32)

“Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu kim-sedir. Mümin de, halkın can ve malları konusunda kendisinden emin oldukları kimsedir.” (Tirmizî, “İmân”, 12)

Resûlullah ile beraber Veda Hacci'nda bulunan ashâbdan Amr b. el-Ahves anlatıyor: “Resûlullah (Veda Hutbesi'nde) Allah'a hamd ve senadan sonra vaaz ve nasihat etti ve şöyle buyurdu: ‘Hangi gün daha saygındır? Hangi gün daha saygındır?’ Oradaki insanlar, ‘Hacc-ı Ekber günü (Kurban bayramının birinci günü) ey Allah'ın Resûlü!’ dediler. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz buyurdular ki: ‘Kanlarınız, mallarınız, şahsiyetleriniz, bugününüz, bu beldeniz ve bu ayınız gibi kutsal olup, saygındır...’” (Tirmizî, “Tefsîru'l-Kur'ân”, 9; Buhârî, “İlim”, 9; Müslim, “Kasâme”, 2)

“Câbir b. Semure anlatmaktadır: “Oklarla canına kıyan bir adam(in cenaze-si) Hz. Peygamber'e getirildi de (Resûlullah) onun cenaze namazını kılmadı.” (Müslim, “Cenâiz”, 107)



### 3. MALIN KORUNMASI (14 DK.)

#### Kazanım

*Malın korunması gerektiğini bilir.*

- **Saydam 12** ışığında, korunması gereken beş esastan birinin “mal” olduğuna değinilir.
- **Saydam 13**'teki görsel ile birlikte, kültürümüzde sıkça dile getirilen; “Mal canın yongası/parçası” ifadesinden ne anladıkları hakkında konuşulur. Meşru yollarla elde edilen mal hadislerde belirtildiği üzere dokunulmazdır ve İslam'ın koruması altındadır.
- **Saydam 14**'te “*Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret olması hâli müstesna, mallarınızı, batil (haksız ve haram yollar) ile aranızda (alıp vererek) yemeyin...*” (Nisâ, 4/29; Bakara, 2/188) ayet-i kerimesi verilerek dinimizin malı haksız yollarla kazanıp yemeyi yasakladığı belirtilir.

İslam'da (Maide, 5/38) hırsızlık, gasp, hile, kumar, aşırı kâr ve ihtikâr (stokçuluk) gibi mal güvenliğine yönelik olumsuz davranışlar çeşitli tedbirlerle önlenmeye çalışıldığı gibi, mülkiyete saldırı niteliğindeki davranışlara karşı da müeyyideler getirilerek mülkiyet hakkı koruma altına alınmıştır. Malın korunması ya da dokunulmazlığı bazı durumlarda gerçek sahiplerine karşı da olabilmektedir. Söz gelimi malını yerli yersiz harcıyıp, savurgan bir tutum benimseyen ahmak ya da akıl hastası kimselerin malları, onları yönetecek bir vasi veya vekil tayin edilerek korunmaktadır. (Nisâ, 4/5-6) Dolayısıyla malın dokunulmazlığı, hem mal sahibinin malını satarken, değiştirirken, vasiyet veya hibe ederken belirli kurallar dairesinde hür ve serbest olmayı, hem de başkalarının saldırısına karşı koymayı kapsamaktadır.

- **Saydam 15**'te yer alan sinevizyon izletilerek çok kazanmanın değil, helal kazanmanın gerekliliği ve önemi üzerinde durulur, bereket kavramından bahsedilir.

#### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Allah'ın geçiminize dayanak kıldığı mallarınızı aklı ermezlere (reşit olmayanlara) vermeyin; o mallarla onları besleyin, giydirin ve onlara güzel söz söyleyin.” (Nisâ, 4/5)

“Ey iman edenler! Belirlenmiş bir süre için birbirinize borçlandığınız vakit onu yazın. Bir kâtip onu aranızda adaletle yazsın...” (Bakara, 2/282) (Kur’an’ın en uzun ayeti).

Saïd b. Zeyd b. Amr b. Nüfeyl’in naklettiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “...Kim bir karış (bile olsa) toprak çalarsa, kıyamet günü o (yer), yedi kat hâlinde onun boynuna dolandır.” (Tirmizî, “Diyât”, 21)

“Bir adam uzun bir yolculuğa çıkmış, saçı başı dağılmış, tozlanmış, sonra ellerini semaya kaldırmış, ‘Yâ Rabbi, yâ Rabbi...’ diye yalvarıyor. Oysa onun yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, beslendiği gıda haram! Onun bu hâldeki duası nasıl kabul edilebilir ki!” (Müslim, “Zekât”, 65)

#### 4. NESLİN KORUNMASI (13 DK.)

##### Kazanım

Neslin korunması gerektiğini ve ailenin önemini bilir.

- **Saydam 16**’daki görsel eşliğinde meşru aile birlikteliğini oluşturmak suretiyle neslin korunmasının ve ailenin gerekliliği üzerinde durulur.

Aile olmanın bir bütünü tamamlamak anlamına geldiği, Kur’an’ın ifadesiyle (Bakara, 2/187) eşlerin birbirlerine örtü olmaları gerektiği belirtilir. Ailenin Allah’ın en büyük nimetlerinden biri olduğu, muhabbetin, neşenin ve lezzetin paylaşılarak kıymet kazandığı yer olduğuna dikkat çekilir.

Allah Resûlü’nün aileyi hem bir bereket kaynağı hem de büyük bir zenginlik olarak değerlendirdiği vurgulanır. Nitekim Peygamber Efendimiz yeni evlenen bir insanı tebrik ederken “Allah mübarek etsin, sana bereketler ihsan etsin, eşini de seni de hayır ve iyiliklerde ortak etsin.” diye dua ederdi. (Ebû Dâvûd, “Nikâh”, 35-36)

Gerçekten aile inanan bir insan için bereketin hiç kapanmadığı bir kapıdır. Bu kapıdan dualarla girmek, sevgi, şefkat ve merhamet duygularıyla yuvayı mamur etmek gerekir.

Ailenin en önemli rızkı, cennetten birer meyve olan çocuklardır. Çocuklar anne-babalara bir emanettir. Dolayısıyla anne ve babaların emaneti gereği gibi muhafaza etmesi ve bu cennet meyvesinin kıymetini bilmeleri hususuna dikkat çekilir.

- **Saydam 17**’deki; “Rabb’imiz! Bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan gözümüzün aydınlığı olacak insanlar ihsan et ve bizi, Allah’a karşı gelmekten

## Korunması Gereken Beş Temel Esas

*sakınanlar önder eyle.*” (Furkân, 25/74) ayet-i kerime ve “İbn Abbâs’tan nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “*En hayırlınız, ailesine hayırlı davranandır. Ben de sizin aranızda ailesine karşı en hayırlı davrananım.*” (İbn Mâce, “Nikâh”, 50) hadis-i şerifi verilerek konunun anlaşılması sağlanır. Katılımcıların yorumları alınarak İslam dininin aileye verdiği önem üzerinde durulur. Günümüzde ailenin zayıflamasının ve boşanmanın artmasının sebepleri hakkında da kısa temaslarda bulunulur.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“*Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de Allah’ın (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.*” (Rûm, 30/21)

“*Aranızdan bekâr olanları evlendirin...*” (Nûr, 24/32)

Abdullah b. Amr’dan nakledildiğine göre, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “*Bakmakla yükümlü olduğu kimseleri ihmal etmesi, kişiye günah olarak yeter.*” (Ebû Dâvûd, “Zekât”, 45)

“*Kişi hanımına (sevgiyle) baktığında ve hanım, kocasına (sevgiyle) baktığında Allah her ikisine de rahmet ve acıma hissiyle bakar. Erkek hanımının elinden tuttuğunda her ikisinin parmakları arasından günahları akıp gider.*” (Süyûtî, “el-Câmiu’s-sağîr”, I, 338)

## 5. DİNİN KORUNMASI (13 DK.)

### Kazanım

*Dinin korunması gerektiğini bilir.*

- **Saydam 18** eşliğinde korunması gereken temel değerlerden birisinin de din olduğu anlatılır. Yüce Allah göndermiş olduğu kitap ve peygamber ile dinini bize tam ve açık olarak ulaştırmıştır. Hz. Peygamber dinin nasıl yaşanması gerektiğini en güzel şekilde göstermiştir. Selefî salihîn de bu konuda öncü olmuşlardır. Müslümanlar dinlerini en iyi şekilde öğrenmek ve çocuklarına öğretmek zorundadırlar. Aksi takdirde birtakım istismarcılara fırsat verilmiş olacaktır. Dinin korunması bağlamında bidat ve hurafe olarak isimlendirilen, aslında dinden olmayıp din adı altında sunulan birtakım yanlış uygulamalara dikkat çekilir.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Kim İslam’dan başka bir din ararsa, (bilsin ki o din) ondan kabul edilmeyecek ve o ahirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır.” (Âl-i İmrân, 3/85)

“...Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam’ı seçtim...” (Mâide, 5/3)

Ebû Hüreyre’den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle demiştir: “Din kolaylıktır. Bir kişi takatinin üstünde ibadete kalkışırsa din karşısında aciz kalır. Bunun için aşırıya kaçmayın, dosdoğru yolu tutun ve (salih amellerden alacağınız mükâfattan ötürü) sevinin. Akşam, sabah ve gecenin bir kısmında dinç olduğunuz vakitlerden yararlanarak taat ve ibadetinize devam edin.” (Buhârî, “İmân”, 29).

Temîmed-Dârî anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle dedi: “Din samimi olmaktır.” Biz “Kime karşı?” diye sorduk. O da “Allah’a, kitabına, Resûlü’ne, Müslümanların idarecilerine ve bütün Müslümanlara (karşı samimi olmaktır).” buyurdu. (Müslim, “İmân”, 95; Tirmizî, “Birr ve sıla”, 17; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 59)

### DEĞERLENDİRME SORULARI (10 DK.)

#### • Saydam 19

Aklı korumak için ne yapmak gerekir?

Canı korumak için ne yapmak gerekir?

Malı korumak için ne yapmak gerekir?

Nesli korumak için ne yapmak gerekir?

Dini korumak için ne yapmak gerekir?

### GÜNÜN MESAJI (2 DK.)

- **Saydam 20** “Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu kimsedir. Mümin de, halkın can ve malları konusunda kendisinden emin oldukları kimsedir.” (Buhârî, “İman”, 4; Müslim, “İman”, 64, 65, 66)

### KAPANIŞ (10 DK.)

- Grup üyelerine katılımları ve paylaşımlarından dolayı teşekkür edilir.
- Bugünkü oturumda akılda kalan mesajların neler olduğunu kısaca paylaşımları istenir.

## Korunması Gereken Beş Temel Esas

- Katılımcıların oturumla ilgili soruları varsa alınır ve cevaplandırılır.
- Sunumu gerçekleştiren görevli tarafından oturumun içeriğinde yer alan ayet ve hadislerden seçim yapılarak hazırlanacak oturumun mesajlarını içeren ayet ve hadis kartelası (EK’te bir örneği sunulmuştur.) katılımcılara dağıtılır.
- Kendilerine takdim edilen ayet ve hadisleri bugünkü oturumda elde edilen mesajlar ışığında aile bireyleri ile paylaşımları istenir.
- Bir sonraki oturumda hem ailenin hem de kendilerinin ayet ve hadislerin mesajı hakkında nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını ifade edecekleri hatırlatılarak hazırlıklı gelmeleri gerektiği belirtilir.
- Bir sonraki oturumun başlığı verilir ve vedalaşılır.

### KAYNAKLAR

Hadislerle İslam, Din / İlahî Kılavuz I / 355; Dokunulmazlık / Can, Mal, Irz ve Hane Masuniyeti V/319 (Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları)

İlmihal, I. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

*Dini Kavramlar Sözlüğü*, “Maslahat”, (Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları)

İslam Hukukunda Gaye Problemi (Zaruriyyat-Haciiyyat-Tahsiniyyat) Ali Pekcan, Rağbet Yayınları, İstanbul 2003

<https://www.youtube.com/watch?v=GA2Ca61fDl0> (Alkol bağımlılığı animasyonu)

<https://www.youtube.com/watch?v=f5ah9jkh0AE>, Allah hırsıza merhamet etmesin)

<https://www.youtube.com/watch?v=5MUiPfv107U> (Ah İnsan)

<https://www.youtube.com/watch?v=hAZWkIjYAsE> (Helal kazanç kamu spotu)

<https://www.youtube.com/watch?v=SreOjHwzWPE> (aile filmi)

### EK: Ayet ve Hadis Kartelası

“Ey iman edenler! İçki (hamr), kumar, putlar, şans okları şeytan işi birer pisliktir. O hâlde bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.” (Mâide, 5/90).

“Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret olması hâli müstesna, mallarınızı, batıl (haksız ve haram yollar) ile aranızda (alıp vererek) yemeyin...” (Nisâ, 4/29)

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

“Rabb’imiz! Bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan gözümüzün aydınlığı olacak insanlar ihsan et ve bizi, Allah’a karşı gelmekten sakınanlar önder eyle.” (Furkân, 25/74)

“Kim İslam’dan başka bir din ararsa, (bilsin ki o din) ondan kabul edilmeyecek ve o ahirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır.” (Âl-i İmrân, 3/85)

“...Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam’ı seçtim...” (Mâide, 5/3)

“Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu kimsedir. Mümin de, halkın can ve malları konusunda kendisinden emin oldukları kimsedir.” (Buhârî, “İman”, 4; Müslim, “İman”, 64, 65, 66)

“Her sarhoş edici şarap/içkidir. Ve her içki haramdır.” (Müslim, “Eşribe”, 73; Ebû Davud, “Eşribe”, 5)

“Çoğu sarhoş eden şeyin, azı da haramdır.” (Ebû Davud, “Eşribe”, 5; Tirmizî, “Eşribe”, 3)

“Câbir b. Semure anlatmaktadır: “Oklarla canına kıyan bir adam(ın cenazesi) Hz. Peygamber’e getirildi de (Resûlullah) onun cenaze namazını kılmadı.” (Müslim, “Cenâiz”, 107)

“Bir adam uzun bir yolculuğa çıkmış, saçı başı dağılmış, tozlanmış, sonra ellerini semaya kaldırmış, ‘Yâ Rabbi, yâ Rabbi...’ diye yalvanyor. Oysa onun yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, beslendiği gıda haram! Onun bu hâldeki duası nasıl kabul edilebilir ki!” (Müslim, “Zekât”, 65)

“Kişi hanımına (sevgiyle) baktığında ve hanım, kocasına (sevgiyle) baktığında Allah her ikisine de rahmet ve acıma hissiyle bakar. Erkek hanımının elinden tuttuğunda her ikisinin parmakları arasından günahları akıp gider.” (Süyûtî, “el-Câmiu’s-Sağır”, I, 338)

**OTURUMUN İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ****A) OTURUMUN AMACI**

1. İslam dininin öngördüğü temel ahlak kurallarını benimsemelerini sağlamak.
2. Adaletin herkes için gerekli bir ahlaki değer olduğunu bilmelerini sağlamak.
3. Bağışlamanın büyük bir erdem olduğunu idrak etmelerini sağlamak.
4. Doğruluk, dürüstlük ve güvenilir olmanın hayatı yaşanabilir kılan en önemli değerler olduğunu kavramalarını sağlamak.
5. İyilik için çalışmanın ve kötülüğün karşısında olmanın önemini anlamalarını sağlamak.
6. Vatan sevgisinin önemini, şehitlik ve gaziliğin İslam dinindeki değerini bilmelerini sağlamak.

**B) TEMEL MESAJLAR**

1. Olgun bir insan ve iyi bir Müslüman olabilmek için ahlak kurallarını dikkate almalıyız.
2. Adalet her şeyi hak ettiği yere koymaktır; zıddı ise zulümdür.
3. Adalet hayatın her alanında gereklidir.
4. Adaletin olmadığı toplumlarda huzur ve mutluluktan bahsedilemez.

---

\* Erkan AKSU

5. Affedilmek için affetmeyi bilmek gerekir.
6. Doğruluk, dürüstlük ve güvenilir olmak iyi bir insan olmanın gereğidir.
7. İyilik için çalışmak ve kötülüğe engel olmak erdemli insanların vasıflarıdır.
8. Vatan sevgisi, her insanda olması gereken bir haslettir.

### C) UYGULAMALAR

1. İslam dininin ahlak kurallarına verdiği önemin belirtilmesi.
2. İslam dininde adaletin öneminin anlatılması.
3. Bağışlamanın büyük bir erdem olduğunun vurgulanması.
4. Doğruluğun, dürüstlüğün ve güvenilir olmanın öneminin anlatılması.
5. İyiliği teşvik etmenin, kötülüğün karşısında olmanın öneminin açıklanması.
6. Vatan sevgisinin önemi, şehitlik ve gaziliğın Allah katındaki durumunun belirtilmesi.

### D) KAZANIMLAR

1. İyi bir insan ve kâmil bir Müslüman olabilmek için temel ahlak kurallarına bağlı olmanın önemini kavrar. Güzel ahlakın kaynağını bilir.
2. Adalet duygusunun bireysel ve toplumsal hayattaki karşılığını bilir.
3. Bağışlamanın insanın ruh dünyasındaki etkisini, bireysel ve toplumsal ilişkilerdeki önemini kavrar.
4. Doğruluk, dürüstlük ve güvenilir olmanın insan için temel ahlaki değerler olduğunu kavrar.
5. İyiliği teşvik etmenin kötülüğe karşı olmanın, her insanın yapması gereken bir eylem olduğunu idrak eder.
6. Vatan sevgisinin, İslam dininin önem verdiği bir haslet olduğunu; şehitlik ve gaziliğın Allah katında büyük değerinin olduğunu bilir.

### E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru-Cevap
3. Problem Çözme
4. Beyin Fırtınası



## F) MATERYAL

1. Slayt
2. Kısa Film
3. Sinevizyon
4. Kartela

## G) SÜRE

1,5 saat

## OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

### 1. GÜZEL AHLAK İSLAM'IN ÖZÜDÜR. (10 DK.)

#### Kazanım

İyi bir insan ve kâmil bir Müslüman olabilmek için temel ahlak kurallarına bağlı olmanın önemini kavrar. Güzel ahlakın kaynağını bilir.

- **Saydam 2** eşliğinde temel ahlaki değerlere bağlı olarak yaşamının hem insani hem de İslami bir görev olduğu belirtilir.
- **Saydam 3** ile beraber dünya tarihinde ahlakı ile öne çıkan birçok insanın bulunduğu ve bunların başında da Hz. Muhammed'in (s.a.s.) geldiği vurgulanır. İyi bir insan ve kâmil bir Müslüman olabilmek için Hz. Muhammed'in (s.a.s.) ahlakını örnek almanın önemi üzerinde durulur.

#### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin.” (Kalem, 68/4)

“Andolsun ki, Resûlullah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir.” (Ahzâb, 33/21)

“Allah insan nefesine fücûrunu da takvâsını da ilham etmiş”, yani ona iyilik ve kötülüğün kaynakları olan kabiliyetleri birlikte vermiştir. Dolayısıyla “Nefsini temiz tutan kurtuluşa ermiş, onu kirletense hüsrana uğramıştır.” (Şems, 91/8-9-10).

“Eğer kaba, katı kalpli olsaydın, muhakkak ki insanlar çevrenden dağılır giderlerdi...” (Âl-i İmrân, 3/159)

“Hz. Âişe (r.a.) bir soru münasebetiyle Hz. Peygamber'in ahlakının Kur'an ahlakı olduğunu belirtmiştir.” (Müslim, “Müsâfirin”, 139)

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

“Ben, (başka değil, sadece) (iyi), güzel ahlaki tamamlamak (uygulamak) için gönderildim.” (İbn Hanbel, II, 381)

“Resûlullah (s.a.s.) namaza kalktığında şöyle dua ederdi: “...(Allah’ım!) Beni güzel ahlaka erıştır. Senden başka güzel ahlaka eristirecek yoktur. Kötü ahlakı benden uzaklaştır. Senden başka kötü ahlakı benden uzaklaştıracak yoktur!” (Müslim, “Müsâfirin”, 201)

“Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlak bakımından en güzel olanıdır.” (Ebû Dâvûd, “Sünnet”, 15)

“Nerede olursan ol, Allah’a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlaka uygun biçimde davran!” (Tirmizî, “Birr”, 55)

“Hiçbir baba, evlâdına güzel terbiyeden daha üstün bir hediye vermemiştir.” (Tirmizî, “Birr”, 33)

## 2. ADALET MÜLKÜN TEMELİDİR (10 DK.)

### Kazanım

Adalet duygusunun bireysel ve toplumsal hayattaki karşılığını bilir.

- **Saydam 4** izletilip adaletin mana ve kavramı aktarılarak konuya giriş yapılır. Sonra da Kur’an-ı Kerim ve sünnette adaletin açılımı misallerle izah edilir.
- **Saydam 5** ekrana yansıtılarak adaletin her alanda (Kendisine, aile ve çocuklarına, çevresinde var olan insan, hayvan ve doğaya karşı...) gerekli olduğu vurgulanır. Merhamet, yakınlık, menfaat vb. sebeplerle adaletin ihlal edilmemesi gerektiği ifade edilir.
- **Saydam 6** eşliğinde ilahi adaletin dünyada veya ahirette mutlaka tecelli edeceği vurgulanır.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“De ki, Rabb’in adaleti emretti.” (Arâf, 7/29)

“Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.” (Nahl, 16/90)

## Temel Ahlaki Değerlerimiz -I

“Allah size, mutlaka emanetleri (görev ve vazifeleri) ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder.” (Nisâ, 4/58)

“Allah göğü yükseltti ve mizanı (dengeyi) koydu. (Siz, ey insanlar), sakın dengeyi bozmayın. Ölçüyü adaletle tutun ve eksik tartmayın.” (Rahmân, 55/7-9)

“Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendiniz, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa, Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, fakir olsunlar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten sapmayın, (şahitliği) eğer, bükür (doğru şahitlik etmez), yahut şahitlik etmekten kaçınırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Nisâ, 4/135)

“Çocuklarınız arasında adaletli davranın, çocuklarınız arasında adaletli davranın!” (Ebü Dâvûd, “Büyü” (İcâre), 83)

“Yönettikleri insanlara, ailelerine ve sorumlu oldukları kişilere karşı adaletli davrananlar, Allah katında, Rahmân’ın yanında nurdan minberler üzerinde ağırlanacaklar.” (Nesâî, “Âdâbü'l-Kudât”, 1)

### 3. İNSAN AFFETTİKÇE YÜCELİR (10 DK.)

#### Kazanım

Bağışlamanın insanın ruh dünyası ile bireysel ve toplumsal ilişkilerindeki olumlu etkisini kavrar.

- **Saydam 7** ekrana yansıtılır. Yüce Allah’ın affedici olduğu, Hz. Peygamber’in de kendisine karşı yapılan hataları affettiği, Allah’ın affedenleri affedeceği belirtilir.
- **Saydam 8**’deki Çağrı filminin kesiti izletilir.
- **Saydam 9** eşliğinde Hz. Yusuf’un ve Hz. Peygamber’in affedicilik örnekleri anlatılır. Toplumsal hayatta huzur ve mutluluğu yakalayabilmek için, insanların birbirlerine karşı hoşgörülü ve anlayışlı davranmaları; özellikle kasıtlı olmayıp, bilgisizlikten ve eğitimsizlikten kaynaklanan hata ve kusurlarını affedebilmelerinin büyük önem arz ettiği vurgulanır. Suç ve hataları bağışlamanın belki onları ortadan kaldırmayacağı; ancak öfke ve husumeti ortadan kaldıracağı ifade edilir.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Rahmân’ın (has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevâzû ile yürürler ve kendini bilmez kimseler onlara laf attığında (incitmeksizin) selam derler (geçerler).” (Furkân, 25/63)

“İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir.” (Fussilet, 41/34)

“Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.” (Arâf, 7/199)

“Seninle ilgisini kesenden, sen ilgini kesme! Sana vermeyene sen ver! Sana kötülük edeni sen bağışla!” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV/148)

“...Allah, affeden bir kulunun ancak şerefini artırır...” (Müslim, “Birr”, 69)

Hz. Âişe anlatıyor: “Allah Resûlü (s.a.s.), kendisine yapılan bir şeyden dolayı şahsi olarak kimseyi cezalandırmamıştır; ancak, Allah’ın yasaklarının çiğnenmesi durumunda Allah için ceza vermiştir.” (Buhârî, “Hudûd”, 42) Nitekim Peygamber Efendimiz (s.a.s.) Mekke’yi fethettiğinde, kendisine eziyet ve işkenceler yapmış olan Mekkelilere: “Size ne yapacağımı sanıyorsunuz?” deyince; onlar, etrafında toplanıp: “Sen iyi bir kardeş ve iyi bir kardeş oğlusun.” dediler. Resûlüllah (s.a.s.) da: “Bugün artık sizler, hiçbir şekilde hakir görülmeceksiniz; haydi şimdi dağılın, hepiniz hür ve serbestsiniz.” buyurarak, onları cezalandırmak veya intikam almak gücüne sahipken; bunu yapmamış ve kötülüğe karşı iyiliğin en güzel örneğini vermişlerdir. (İbn Asâkir, “Kenz”, V/292)

Benzeri bir örnek davranışı da Yusuf’un (a.s.) hayatında görmekteyiz: Kendisine her türlü kötülüğü yapmış ve öldürme girişiminde bulunmuş olan kardeşlerini affetmiş, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamıştır. Ayrıca korku ve endişelerini gidermek için Kur’an’ın ifadesiyle şu sözü söylemiştir: “Bugün size kınama yok. Allah sizi bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir.” (Yusuf, 12/92)

## 4. DOĞRULUK, DÜRÜSTLÜK VE GÜVENİLİR OLMANIN ÖNEMİ (15 DK.)

### Kazanım

Doğruluk, dürüstlük ve güvenilir olmanın insan için temel ahlaki değerlerden olduğunu kavrar.

- **Saydam 10** eşliğinde istikamet, doğruluk ve dürüstlüğü Allah'ın ve Hz. Peygamber'in övdüğü davranışlar olduğu belirtilir. Sözde, davranışta, ticarete, aile hayatında doğru olmanın öneminden bahsedilir. Doğruluk ve dürüstlüğü zıddı olan yalancılığın güvensizliğe neden olacağı, hayatımızı olumsuz etkileyeceği vurgulanır. Güven (eman) kelimesinin iman kelimesi ile aynı kökten geldiği müminin Allaha güvenen ve kendisine güven duyulan kimse olduğu belirtilir.
- **Saydam 11** eşliğinde Hz. Peygamber'e neden "Muhammedü'l-Emîn" denildiği üzerinde durulur. "Kâmil bir insan olmak için; aklı selim, kalbi selim ve zevki selim sahibi olmak gerekir." Sözü üzerinde müzakere edilir. Güven duygusunu sarsan başlıca etkenler olan; yalan söylemek, sözünde durmamak, emanete ihanet, aldatma ve hile, gibi kavramlar üzerinde kısaca durulur.
- **Saydam 12**'deki video, içerisindeki metin okunmak suretiyle katılımcılara izletilir. Dürüstlüğü sadece kendimiz için değil temsil ettiğimiz değerler için de önemli olduğu vurgulanır.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

"Sen, beraberindeki tövbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Aşırı gitmeyin, doğrusu Allah yaptıklarınızı görür." (Hâd, 11/112)

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzelsin ve günahlarınızı bağışlasın." (Ahzâb, 33/70-71)

"Kur'an'da İbrahim'i an. Şüphesiz ki o, siddik (özü sözü dosdoğru olan) bir peygamberdir." (Meryem, 19/51, 54)

"Haberiniz olsun ki ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim." (Şuarâ, 26/107)

"Eksik ölçüp tartanların vay hâline. Onlar insanlardan kendilerine bir şey aldıkları zaman tam ölçerler. Kendileri başkalarına bir şey ölçtükleri veya tarttıkları zaman eksik ölçer ve tartarlar. Onlar tekrar diriltileceklerini zannetmiyorlar mı? Büyük bir gün için. Öyle bir gün ki, insanlar o gün Rablerinin huzurunda divan duracaklar." (Mutaffifin, 83/1-6)

"Size doğruluğu tavsiye ederim. Zira doğruluk iyiliğe götürür, iyilik de cennete iletir. Kişi doğru söyledikçe, doğruyu araştırdıkça Allah katında doğru yazılır. Yalandan kaçın, zira yalan kötülüğe götürür, kötülük de cehenneme iletir.

*Kişi yalan söyledikçe ve yalan peşinde koştukça Allah katında yalancı yazılır.”*  
(Buhârî, “Edeb”, 69)

*“Bana altı konuda söz veriniz, ben de size cennet hususunda kefil olayım:*

- 1. Konuştuğunuzda doğru söyleyiniz.*
- 2. Söz verdiğinizde yerine getiriniz.*
- 3. Size emanet olunduğunda muhafaza ediniz. (Güven duyulduğunda güvene layık olunuz.)*
- 4. İffetli ve namuslu olunuz, zina etmeyiniz.*
- 5. Bakmaya, görmeye hakkınız olmayan şeylere gözlerinizi kapatınız.*
- 6. Elinizi (haramdan uzak) tutunuz. (Haram yemeyiniz, yedirtmeyiniz, kimseye zarar vermeyiniz.)* (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5, 39)

*Ashâb-ı kirâmдан Süfyân ibni Abdullah: - Yâ Resûlallah! Bana Müslümanlığı öyle tarif et ki, onu artık bir başkasına sorma ihtiyacını duymayayım, dedi. Peygamberimiz, ona: “Allah’a inandım de, sonra da dosdoğru ol.” buyurdu. (Müslim, “İmân”, 62)*

*“Mümin, insanların kendisine güvendiği kimsedir. Müslüman, dilinden ve elinden Müslümanların güvende olduğu kişidir. Nefsim kudret elinde bulunan Allah’a andolsun ki, kötülüklerinden komşusunun emin olmadığı kimse cennete giremez.”* (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3, 54)

*“Peygamberimiz bir gün çarşıda bir ekin yığını görmüş; mübarek elini onun içine daldırılmış da parmaklarına ıslaklık dokunmuş. (Yani ekinin üstünün kuru altının ise yaş olduğunu görmüş.) Bunun üzerine ekin sahibine: “Bu ne?” diye sormuş. Ekin sahibi: “Onu yağmur ıslattı ey Allah’ın Resûlü.” deyince, Peygamberimiz: “O ıslak kısmı insanların görmesi için ekinin üstüne koysa idin ya. Bizi aldatan bizden değildir.” buyurdu. (Müslim, “İman”, 164)*

## **5. HEPİMİZİN İYİLİK İÇİN YAPABİLECEĞİ BİR ŞEYLER VAR (10 DK.)**

### **Kazanım**

İyiliği teşvik etmenin kötülüğe karşı olmanın her insanın yapması gereken bir eylem olduğunu idrak eder.

- **Saydam 13**'teki video izletilir. Dünyayı yaşanabilir kılmak için iyilik yapmanın gerekliliği ifade edilir. Allah'ın iyilerle beraber olduğu, iyilik için çalışmanın peygamberlerin ve müminlerin en belirgin vasıflarından biri olduğu vurgulanır. Allah'ın, Peygamber'in ve akl-ı selimin onayladığı, başkalarını mutlu eden, onlara fayda sağlayan, karşılığında herhangi bir menfaat beklenmeyen her şeyin iyilik kapsamına gireceği ifade edilir.
- İyilik yapmanın en az iyilik görmek kadar insanı mutlu edebileceği vurgulanır. "İyiliğe karşı iyilik her kişinin kârı kötülüğe karşı iyilik er kişinin kârı." sözü üzerinde müzakere edilir.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

"Siz insanlık için meydana çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz; iyiliği emreder, fenalıktan alı korsunuz ve Allah'a imanınızda devam edersiniz." (Âl-i İmrân, 3/110)

"İyilik ve takvâ üzerinde yardımlaşın, kötülük ve düşmanlık yolunda yardımlaşmayın." (Mâide, 5/2) "İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir." (Fussilet, 41/34)

"Andolsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir. Ancak, iman edip de sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka. (Onlar ziyanda değillerdir.)" (Asr, 103/1-3)

"Sizden biriniz, bir kötülüğü gördüğü zaman onu eli ile düzeltsin; buna gücü yetmezse dili ile düzeltsin; buna da gücü yetmezse kalbi ile buğz etsin. Bu son uygulama imanın en zayıfıdır." (Müslim, "İman" 20)

Peygamberimiz, kötülüğe karşı tavır koymanın topluma getireceği felaketi bir örnekle şöyle açıklar: "Yolcular gemideki yerlerini kura ile belirlerler. Kura sonucu bir kısmı geminin üst katına, bir kısmı da alt katına yerleşir. Alt kata yerleşenler, burada su olmadığı için su ihtiyaçlarını görmek üzere üst kata çıkmak durumundadırlar. Su almak için üst kata çıktıkları vakit, üst kattakilerin yanından geçiyorlar. Bunun üzerine kendi aralarında konuşurlar: "Payımıza düşen alt katta bir delik açsak ta, su ihtiyacımızı buradan görsek ve yukarıdakileri rahatsız etmesek iyi olur." derler ve geminin alt kısmında bir delik açmaya başlarlar. Şimdi üst kattakiler bunları gördükleri hâlde bu yaptıkları işe göz yumar, ses çıkarmayacak ve engel olmayacak olurlarsa, açılan delikten içeriye su dolar ve gemi batır. Böylece sadece deliği açanlar değil, gemide olanların hepsi

boğulur. Eğer üst kattakiler onları bu işten men ederlerse kendileri de kurtulur, onları da kurtarmış olurlar.” (Buhârî, “Şirket”, 6)

## 6. VATAN SEVGİSİ, ŞEHİTLİK VE GAZİLİK (10 DK.)

### Kazanım

Vatan sevgisinin İslam dininin önem verdiği bir haslet, şehitlik ve gaziliğin Allah katında büyük dereceler olduğunu bilir.

- Vatanın, üzerinde yaşayanlara kendilerinden önce yaşayanların emaneti, beraber yaşadıkları insanların paydaşı, gelecek nesillerin umudu olduğu ifade edilir.
- Dünyada huzur ve güven içerisinde yaşayabilmek, dinimizin gerektirdiği ibadetleri serbestçe yapabilmek için bir vatana ihtiyaç olduğu gerçeği vurgulanır.
- Vatan sevgisinin fitri bir sevgi olduğu ifade edilir.
- Kutsal değerler uğruna ölenlerin şehit, yaralananların gazi olduğu gerçeğine işaret edilir.
- Şehitliğin fazileti ile ilgili açıklama yapılır.
- **Saydam 14**'teki video izletilir ve üzerine konuşulur.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölümlerini sanma. Bilakis onlar diridirler, Rableri katında Allah'ın, lütfundan kendilerine verdiği nimetlerin sevincini yaşayarak rızıklandırılmaktadırlar.” (Âl-i İmrân, 3/169)

“Allah müminlerden, mallarını ve canlarını, kendilerine (verilecek) cennet karşılığında satın almıştır. Çünkü onlar Allah yolunda savaşmışlar, öldürürler, ölürler. (Bu), Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da Allah üzerine hak bir vaattir. Allah'tan daha çok sözünü yerine getiren kim vardır! O hâlde O'nunla yapmış olduğunuz bu alışverişinizden dolayı sevinin. İşte bu, (gerçekten) büyük kazançtır.” (Tevbe, 9/111)

“Allah yolunda yaralanan bir kimse, kıyamet gününde yarasından kan akararak Allah'ın huzuruna gelir. Renk kan rengi, koku ise misk kokusudur.” (Buhârî, “Cihâd”, 10)

Allah Resûlü (s.a.s.) hicret için yola çıkarken Mekke'ye mahzun mahzun bakarak doğup büyüdüğü, yakınlarının bulunduğu yere karşı sevgi ve



## Temel Ahlaki Değerlerimiz -I

bağlılığını şöyle ifade etmişlerdir: “Vallahi, sen, Allah’ın yarattığı yerlerin en hayırlısı ve Allah katında en sevgilisisin. Senden çıkarılmamış olaydım, çıkmazdım. Bana, senden daha güzel, daha sevgili yurt yoktur. Kavmim beni, senden çıkarmamış olsaydı, çıkmaz, senden başka bir yerde yurt ve yuva tutmazdım!” (Tirmizî, “Menâkıb”, 68)

- **Saydam 15** ile konu bitirilirken aşağıdaki şiir de okunabilir.

Girmeden bir millete tefrika düşman giremez.  
Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez.  
Sahipsiz olan memleketin batması haktır;  
Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır.

(Mehmet Âkif ERSOY)

### ETKİNLİK (5 DK.)

- **Saydam 16** Ahlaki değerlere bağlı bireyler yetiştirmede en önemli görev ve sorumluluk başta aileye, daha sonra da;
  1. Eğitim kurumlarına aittir, çünkü...
  2. İçerisinde yaşanan sosyal çevreye (komşular ve oturulan muhit) aittir, çünkü...
  3. Akrabalara aittir, çünkü...

### DEĞERLENDİRME SORULARI (8 DK.)

- **Saydam 17**
  - Günümüz toplumundaki en önemli ahlaki zafiyetler nelerdir?
  - Toplumdaki ahlak zafiyetlerinin ortaya çıkmasına sebep olan etkenler nelerdir?
  - Ahlaki zafiyetlerin önlenmesi için yapılması gerekenler nelerdir?

### GÜNÜN MESAJI (2 DK.)

- **Saydam 18**

“Sizden biriniz, kendisi için arzu edip istediği şeyi, din kardeşi için de arzu edip istemedikçe, gerçek anlamda iman etmiş olmaz.” (Buhârî, “İmân”, 7)

### KAPANIŞ (10 DK.)

- Grup üyelerine katılımları ve paylaşımlarından dolayı teşekkür edilir.

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

- Bugünkü oturumda akılda kalan mesajların neler olduğunu kısaca paylaşmaları istenir.
- Katılımcıların oturumla ilgili soruları varsa alınır ve cevaplandırılır.
- Sunumu gerçekleştiren görevli tarafından oturumun içeriğinde yer alan ayet ve hadislerden seçim yapılarak hazırlanacak oturumun mesajlarını içeren ayet ve hadis kartelası (EK’te bir örneği sunulmuştur.) katılımcılara dağıtılır.
- Kendilerine takdim edilen ayet ve hadisleri bugünkü oturumda elde edilen mesajlar ışığında aile bireyleri ile paylaşmaları istenir.
- Bir sonraki oturumda hem ailenin hem de kendilerinin ayet ve hadislerin mesajı hakkında nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını ifade edecekleri hatırlatılarak hazırlıklı gelmeleri gerektiği belirtilir.
- Bir sonraki oturumun başlığı verilir ve vedalaşılır.

### KAYNAKLAR

1. Kur’an-ı Kerim
2. DİA İslam Ansiklopedisi
3. Hadislerle İslam (TDV yayınları)
4. TRT 1 “Yedi Güzel Adam” (3. Saydam)
5. TRT Haber (11. Saydam)
6. TDV iyilik ödülleri (12. Saydam)
7. www.yolyordam.com (13. Saydam)
8. ERTV. Malatya’nın sesi programı (14. Saydam)

#### EK: Ayet ve Hadis Kartelası

“Andolsun ki, Resûlullah, sizin için, Allah’a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah’ı çok zikredenler için güzel bir örnektir.” (Ahzâb, 33/21)

“De ki, Rabb’in adaleti emretti.” (Araf, 7/29)

“Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.” (Nahl, 16/90)

“Rahmân’ın (has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevâzû ile yürürler ve kendini bilmez kimseler onlara laf attığında (incitmeksizin) selam derler (geçerler).” (Furkân, 25/63)

## Temel Ahlaki Değerlerimiz -I

“İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir.” (Fussilet, 41/34)

“Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.” (Araf, 7/199)

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzelsin ve günahlarınızı bağışlasın.” (Ahzab, 33/70-71)

“İyilik ve takvâ üzerinde yardımlaşın, kötülük ve düşmanlık yolunda yardımlaşmayın.” (Maide, 5/2)

“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölümler sanma. Bilakis onlar diridirler, Rableri katında Allah’ın, lütfundan kendilerine verdiği nimetlerin sevincini yaşayarak rızıklandırılmaktadırlar.” (Âl-i İmrân, 3/169)

“Sizden biriniz, kendisi için arzu edip istediği şeyi, din kardeşi için de arzu edip istemedikçe, gerçek anlamda iman etmiş olmaz.” (Buhârî, “İmân”, 7)

“Hz. Âişe (r.a.) bir soru münasebetiyle Hz. Peygamber’in ahlakının Kur’an ahlaki olduğunu belirtmiştir.” (Müslim, “Müsâfirîn”, 139)

Resûlullah (s.a.s.) namaza kalktığında şöyle dua ederdi: “...(Allah’ım!) Beni güzel ahlaka erıştır. Senden başka güzel ahlaka eristirecek yoktur. Kötü ahlaki benden uzaklaştı. Senden başka kötü ahlaki benden uzaklaştıracak yoktur!..” (Müslim, “Müsâfirîn”, 201)

“Nerede olursan ol, Allah’a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlaka uygun biçimde davran!” (Tirmizî, “Birr”, 55)

“Hiçbir baba, evladına güzel terbiyeden daha üstün bir hediye vermemiştir.” (Tirmizî, “Birr”, 33)

“Seninle ilgisini kesenden, sen ilgini kesme! Sana vermeyene sen ver! Sana kötülük edeni sen bağışla!” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4, 148)

“...Allah, affeden bir kulunun ancak şerefini artırır...” (Müslim, “Birr”, 69)

“Bana altı konuda söz veriniz, ben de size cennet hususunda kefil olayım: 1. Konuştuğunuzda doğru söyleyiniz. 2. Söz verdiğinizde yerine getiriniz. 3. Size emanet olduğunda muhafaza ediniz. (Güven duyulduğunda güvene layık olunuz.) 4. İffetli ve namuslu olunuz, zina etmeyiniz. 5. Bakmaya, görmeye hakkınız olmayan şeylere gözlerinizi kapatınız. 6. Elinizi (haramdan uzak) tu-

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

tunuz. (Haram yemeyiniz, yedirtmeyiniz, kimseye zarar vermeyiniz.” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5, 39)

“Sizden biriniz, bir kötülüğü gördüğü zaman onu eli ile düzeltsin; buna gücü yetmezse dili ile düzeltsin; buna da gücü yetmezse kalbi ile buğz etsin. Bu son uygulama imanın en zayıfıdır.” (Müslim, “İman” 20)

“Allah yolunda yaralanan bir kimse, kıyamet gününde yarasından kan akarak Allah’ın huzuruna gelir. Renk kan rengi, koku ise misk kokusudur.” (Buhârî, “Cihâd”, 10)

**OTURUMUN İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ****A) OTURUMUN AMACI**

1. Yardımlaşma ve dayanışmanın birey ve toplum açısından taşıdığı değeri anlamasını sağlamak.
2. Tevazu sahibi olmanın önemini kavramasını sağlamak.
3. Biz duygusunun gelişiminde, diğerkâmlığın (İsâr) önemini anlamasını sağlamak.
4. İffet ve hayâ sahibi olmanın ailevi ve toplumsal yönden önemini anlamasını sağlamak.
5. Azim, kanaat ve iktisadın hayatı meşru ve mutlu bir zeminde yaşamaya vesile olduğunu kavramasını sağlamak.

**B) TEMEL MESAJLAR**

1. Yardımlaşma ve dayanışma toplumun birliği, huzur ve mutluluğu için vazgeçilmez değerlerdir.
2. Tevazu insanlar arasında sevgi ve saygıyı sağlayan önemli bir erdemdir.
3. Erdemli insanlardan oluşan topluluk, başkalarını kendilerine tercih edebilen bireylerden meydana gelir.
4. İffet ve hayâ sağlıklı toplumların oluşumunda vazgeçilmez değerlerdir.
5. Azim, kanaat ve iktisat mutlu ve huzurlu bir hayat yaşanmasını sağlar.

---

\* Adnan CÖMERT

### C) UYGULAMALAR

1. Yardımlaşma ve dayanışmanın nasıl olması gerektiğinin açıklanması.
2. Tevazunun örneklerle açıklanması.
3. İ̇sârın birey ve toplum açısından taşıdığı önemin belirtilmesi.
4. İ̇ffet ve hayânın kişiye ve topluma kattığı değerlerin izah edilmesi.
5. Azim, kanaat ve iktisat gibi ahlaki değerlerin benliğe yerleştirilmesinin öneminin açıklanması.

### D) KAZANIMLAR

1. Yardımlaşma ve dayanışmanın birey ve toplum açısından taşıdığı önemi kavrar.
2. Başkalarını aşağılayıcı duygu ve davranışlardan uzak olmamızın gerekliliğı bilinir.
3. Gerektiğinde başkalarının hak ve menfaatlerini, kendi hak ve menfaatlerinden önde tutmanın güzelliğı bilinir.
4. Şehvetin ve tutkuların esiri hâline gelmekten iffet ve hayâ ile korunacağı bilinir.
5. Azmin başarıya, kanaat ve iktisâdın ise mutluluğı ulaştırdığı bilinir.

### E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru-Cevap
3. Problem Çözme
4. Beyin Fırtınası

### F) MATERYAL

1. Slayt
2. Kısa Film
3. Sinevizyon
4. Kartela

### G) SÜRE

1,5 Saat

## OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

### 1. YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA (14 DK.)

#### Kazanım

*Yardımlaşma ve dayanışmanın birey ve toplum açısından taşıdığı önemi kavrar.*

- **Saydam 2** eşliğinde insanın yeme, içme, barınma, giyinme, konuşma, komşu, arkadaş, gibi pek çok ihtiyacının olduğu belirtilir. İnsanın ihtiyaçlarını her zaman tek başına karşılayabilmesinin mümkün olmadığı, dolayısıyla toplum hâlinde yaşayarak birbirlerine yardımcı olmak zorunda oldukları görsellerle ifade edilir.

- **Saydam 3**'teki "Kimsesizlerin Kimsesi Olmak" sinevizyonu izletilir.

Toplumunu oluşturan bireyler bir tarağın dişleri gibi eşit değerlidir. Toplumlarda var olan farklılıklar toplumun düzenli işleyebilmesi için kaçınılmazdır. Doğuştan var olan veya sonradan elde edilen farklılıklar bizleri bir elin parmaklarının farklı olması gibi bir amaç etrafında birleştirmelidir. Bu amaç da iyilikte yardımlaşma ve dayanışmadır. Mutlu ve huzurlu bir hayatın tesisi ancak bu şekilde mümkündür.

Yardımlaşma ve dayanışmanın manevi boyutuna aşağıdaki ifadelerle de dikkat çekilir. İnsanlar kalabalıklar ve yığınlarca insanın içerisinde kendilerini yalnız hissederler. İçten bir selam, samimi bir tebessüm, düşmüşse uzatılan el, üstesinden gelemesek de sıkıntısı olan bir insanın sıkıntılı ruh hâlini bertaraf edebilmenin, bizi, biz yapan değerler olduğu anlatılır.

#### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

*"İyilik ve (Allah'ın yasaklarından) sakınma üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın. Allah'tan korkun; çünkü Allah'ın cezası çetindir."* (Mâide, 5/2)

*"Rabb'inin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için (çeşitli alanlarda) kimini kimine, derece derece üstün kıldık. Rabb'inin rahmeti, onların biriktirdikleri (dünyalık) şeylerden daha hayırlıdır."* (Zuhruf, 43/32)

*"Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allah'ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah (c.c.) bozguncuları sevmez."* (Kasas, 28/77)

“(Sadakalar) kendilerini Allah yoluna adayan, yeryüzünde dolaşmaya güç yetiremeyen fakirler içindir. İffetlerinden dolayı (dilenmedikleri için), bilmeyen onları zengin sanır. Sen onları yüzlerinden tanırsın. İnsanlardan arsızca (bir şey) istemezler. Siz hayır olarak ne verirseniz, şüphesiz Allah onu bilir.” (Bakara, 2/273)

“Mallarını Allah yolunda harcayan, sonra da harcadıklarının peşinden (bunları) başa kakmayan ve gönül incitmeyenlerin, Rableri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de.” (Bakara, 2/262)

“Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden gönül kırma gelen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah, her bakımdan sınırsız zengindir, halîmdir (hemen cezalandırır).” (Bakara, 2/262-263)

“Güneşin doğduğu her gün insanın bütün eklemleri için sadaka vermesi gerekir. İki kişinin arasını düzeltmen sadakadır. Bir kimseyi kaldırarak hayvanına binmesine yardımcı olman ve eşyasını ona yüklemen sadakadır. Güzel söz de sadakadır. Namaza giderken attığın her adım sadakadır. Yoldaki rahatsızlık veren şeyi kaldırman sadakadır.” (Müslim, “Zekât”, 56)

“Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşine yardım et.” Bunun üzerine birisi, “Ey Allah’ın Resûlü! Eğer mazlum ise yardım ederim, ancak zalimse ona nasıl yardım edeceğim?” dedi. Bunun üzerine Resûlullah şöyle buyurdu: “Onu zulümden uzaklaştırırsın veya onun zulmüne engel olursun. İşte bu ona yapacağın yardımdır.” (Buhârî, “İkrah”, 7)

“Müslüman Müslümanın (din) kardeşidir. Ona zulmetmez. Onu düşman eline vermez (himaye eder). Her kim Müslüman kardeşinin bir ihtiyacını giderirse Allah da onun bir ihtiyacını giderir. Her kim bir Müslümanın bir sıkıntısını giderirse Allah da onun (bu iyiliği) sayesinde kıyamet sıkıntılarından bir sıkıntısını giderir. Her kim dünyada, bir Müslümanın (ayıbını) örterse Allah da kıyamet günü onun (ayıbını) örter.” (Müslim, “Birr”, 58)

“Peygamber (s.a.s.) bize şu yedi şeyi emretti: “Hastayı ziyaret etmek, cenazeyi (kabre kadar) takip etmek, aksırana Allah’tan rahmet dilemek, zayıfa yardım etmek, mazluma yardım etmek.” (Buhârî, “İsti’zan”, 8)

“Öyle insanlar vardır ki (âdeta) hayrın anahtarı, şerrin sürgüleri gibidir. Kimisi de şerrin anahtarı, hayrın sürgüleri gibidir. Ne mutlu! Yüce Allah’ın, hayrın anahtarlarını ellerine verdiği o kimselere! Ve yazıklar olsun Yüce Allah’ın şerrin anahtarlarını ellerine verdiği o kimselere!” (İbn Mâce, “Sünnet”, 19)



## Kullanılabilecek Güzel Sözler

“Bir mum, diğer mumu tutuşturmakla ışığından bir şey kaybetmez.” (Mevlana Celaleddin Rûmi)

“Düşenin elinden tut ki sende düştüğün zaman tutacak bir el bulasın.” (Prof. Dr. Ali Fuat Başgil)

“Yalnız olan rahat görmez, yardımlaşan yorulma bilmez.” (Tatar Atasözü)

“Eller çok olunca, yük hafifleşir.” (İngiliz Atasözü)

“İnsanlar birbirlerine yardımdan el çektikleri gün insanlık yok olur, karşılıklı dayanışma olmazsa toplumlar olmaz.” (Walter Scott)

## 2. TEVAZU (14 DK.)

### Kazanım

Başkalarını aşağılayıcı duygu ve davranışlardan uzak olmamızın gerekliliği bilinir.

- **Saydam 4** eşliğinde tevazunun ne olduğu açıklanır. Özellikle tevazunun karşıtı olan kibrin şeytani bir haslet olduğu belirtilir.
- **Saydam 5** gösterilerek her konuda olduğu gibi tevazu konusunda da örneklerle ifrat ve tefritten uzak, itidal üzere orta yolun takip edilmesinin en güzeli olduğuna değinilir.

Tevazunun tefrit boyutuna vurgu yapmak için millî şairimiz Mehmet Âkif'in şu dizelerine dikkat çekilir.

*Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum?  
Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boyunum!*

### Kullanılacak Ayetler ve Hadisler

“Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah, kendini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez.” (Lokmân, 31/18)

“Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü sen yeri asla yaramazsın, boyca da dağlara asla erişemezsin.” (İsrâ, 17/37)

“Rahmân'ın (has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevazu ile yürürler ve kendini bilmez kimseler onlara laf attığında (incitmeksizin) ‘Selam!’ derler (geçerler).” (Furkân, 25/63)

“Elbisesini kibirle yerlerde sürüyen kimseye Allah (merhamet bakışı ile) bakmaz.” (Buhârî, 13, 5846)

“Kim Allah (rızası) için bir derece tevazu gösterirse Allah o kimseyi buna karşılık olarak bir derece yükseltir. Kim de Allah (rızası) hilafına bir derece kibirlenirse Allah bu kimseyi kibirlenmesine karşılık olarak bir derece alçaltır ki, nihayet onu aşağıların en aşağısında kılar.” (İbn Mâce, 10/448)

### 3. DİĞERKÂMLIK (İSÂR) (14 DK.)

#### Kazanım

Gerektiğinde başkalarının hak ve menfaatlerini, kendi hak ve menfaatlerinden önde tutmanın güzelliği bilinir.

- **Saydam 6** eşliğinde diğerkâmlığın ne olduğu açıklanır. Bilhassa diğerkâmlığın zıddı olan egoizmin dinimizde ve değerlerimizde yerinin olmadığı anlatılır.
- **Saydam 7** eşliğinde aşağıdaki hikâye katılımcılarla paylaşılır. Altı çizili olan yerdeki isâr mesajına özellikle vurgu yapılır.

### YERMÜK SAVAŞI'NDAKİ KARDEŞLİK HİKÂYESİ

Ashâb-ı kirâm'ın ileri gelenlerinden Hz. Huzeýfe anlatıyor: Yermük Savaşı'nda çarpışmanın şiddeti geçmiş, ok ve mızrak darbeleri ile yaralanan Müslümanlar, düştükleri sıcak kumların üzerinde can vermeye başlamışlardı. Bu arada ben de güç belâ kendimi toparlayarak, amcamın oğlunu aramaya başladım. Son anlarını yaşayan yaralıların arasında biraz dolaştıktan sonra, nihayet aradığımı buldum; fakat ne çare, bir kan seli içinde yatan amcamın oğlu, kaş göz işaretleriyle bile zor konuşabiliyordu. Daha evvel hazırladığım su kırbasını göstererek:

– Su istiyor musun? dedim.

Belli ki istiyordu, çünkü dudakları harareten âdeta kavrulmuştu. Göz işareti ile de “Çabuk, hâlimi görmüyor musun?” der gibi bana bakıyordu. Ben kırbanın ağzını açtım, suyu kendisine doğru uzatırken biraz ötedeki yaralıların arasındaki İkrime'nin iniltisi duyuldu:

– Su, su, su!...

Amcamın oğlu Hâris bu feryadı duyar duymaz, göz ve kaş işaretiyle suyu hemen İkrime'ye götürmemi istedi. Kızgın kumların üzerinde yatan

şehitlerin aralarından koşa koşa İkrime'ye yetiştim ve hemen kırbamı kendisine uzattım. İkrime elini kırabaya uzatırken İyas'ın iniltisi duyuldu:

– Ne olur bir damla su verin! Allah rızası için bir damla su!

Bu feryadı duyan İkrime, elini hemen geri çekerek suyu İyas'a götürmemi işaret etti. Haris gibi o da içmedi. Ben kırbayı alarak şehitlerin arasında dolaşa dolaşa İyas'a yetiştiğim zaman, kendisinin son kelimesini işitiyordum. Diyordu ki:

– İlâhî! İman davası uğrunda canımızı feda etmekten asla çekinmedik. Artık bizden şehadet rütbesini esirgeme. Hatalarımızı affeyle!

Belli ki, İyas artık şehadet şerbeti içiyordu. Benim getirdiğim suyu gördü, fakat vakit kalmamıştı... Başladığı kelime-i şehadeti ancak bitirebildi. Derhâl geri döndüm, koşa koşa İkrime'nin yanına geldim; kırbayı uzatırken bir de ne göreyim! İkrime'nin de şehit olduğunu gördüm. Bari dedim, suyu amcamın oğlu Hâris'e yetiştireyim. Koşa koşa ona geldim, ne çare ki o da ateş gibi kumların üzerinde kavrula kavrula ruhunu teslim eylemişti... Hayatımda birçok hadise ile karşılaştım, fakat hiçbirini beni bu kadar duygulandırmadı. Bunların birbirine bu derece fedakâr ve şefkatli hâlleri, gıpta ile baktığım en büyük iman kuvveti tezahürü olarak hafızama âdeta nakşoldu!

- **Saydam 8** ve **Saydam 9** eşliğinde Türkiye Diyanet Vakfının verdiği uluslararası iyilik ödülünü alan Mehmetçiğimizin hikâyesi paylaşılır.

Olay şu şekildedir:

Yağmur gibi yağın mermilere inat, silah arkadaşını, hatta onun çocuklarını düşünen, ona siper olan gerçek bir kahramanın hikâyesi.

İsmail Ertem, Güneydoğu'da görevli bir asker. Çatışma sırasında bölgede bulunan bir polisin vurulduğunu gördü ve hemen güvenli bir yere çekti silah arkadaşını. Yaralı polis, ambulansın giremediği ateş hattından çıkarıldı. İşte o kahraman asker İsmail Ertem, ateşin sürdüğü o anlarda ölümü göze alıp, yaralı arkadaşının üzerine siper oldu; vatan uğrunda ölmekse nasibim, varsın gelsin ölüm diyerek.

Yaralı silah arkadaşının üzerine yatıp siper olduğunda tüm dünya bir kez daha anladı ki, Seyit Onbaşılar, Nene Hatunlar hayattadır ve "iyilik ile isâr" bu topraklarda kıyamete kadar var olacaktır.

## Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Daha önceden Medine’yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler; onlara verilenler karşısında içlerinde bir çekememezlik hissetmezler; kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önde tutarlar. Nefsinin tamahkârlığından korunabilmiş kimseler, işte onlar saadete erenlerdir.” (Haşr, 59/9)

“Biz size sırf Allah rızası için ikram ediyoruz. Sizden bir karşılık ve bir teşekkür beklemiyoruz. Çünkü biz, asık suratlı, çetin bir günden (o günün azabından) Rabbimizden korkarız. Allah da onları o günün kötülüğünden korur ve yüzlerine bir aydınlık ve içlerine bir sevinç verir.” (İnsân, 76/9-11)

Ebû Hüreyre’nin (r.a.) rivayetine göre bir adam Peygamber Efendimiz’e (s.a.s.) gelerek:

“Ey Allah’ın Resûlü! Ben açım.” dedi. Resûlullah Efendimiz, evine haber vererek yiyecek bir şeyler gönderilmesini istedi. Fakat müminlerin annesi:

“Seni peygamber olarak gönderen Allah’a yemin ederim ki, evde sudan başka bir şey yok.” dedi.

Bu durum üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.) ahabına dönerek:

“Bu gece bu şahsı kim misafir etmek ister?” diye sordu.

Ensar’dan biri:

“Ben misafir ederim, yâ Resûlallah!” diyerek o yoksulu alıp evine götürdü. Eve varınca hanımına:

“Evde yiyecek bir şey var mı?” diye sordu. Hanımı:

“Hayır, sadece çocukların yiyeceği kadar bir şey var.” dedi. Sahâbi:

“Öyleyse çocukları oyala. Sofraya gelmek isterlerse onları uyut. Misafir içeri girince de kandili karart. Biz de yiyormuş gibi yapalım.” dedi. Sofraya oturdular. Misafir karnını doyurdu; onlar da aç yattılar. Sabahleyin o sahâbi Peygamber (s.a.s.)’in yanına gitti. Onu gören Resûl-i Ekrem (s.a.s.) şöyle buyurdu:

“Bu gece misafirinize yaptıklarınızdan Allah Teâlâ ziyadesiyle memnun oldu.” (Buhârî, “Menâkibu’l-Ensar”, 10; Müslim, “Eşribe”, 172)

#### 4. İFFET VE HAYÂ (14 DK.)

##### Kazanım

*Şehvetin ve tutkularının esiri hâline gelmekten iffet ve hayâ ile korunulacağı bilinir.*

- **Saydam 10** eşliğinde iffet ve hayânın ne olduğu, kadın-erkek ayrımı gözetmeksizin birey ve toplum açısından taşıdığı değer açıklanır. “Hayat bir kez yaşanır, nasıl yaşarsan yaşa, kendini şımart, özgürce yaşa” gibi ifadelerden ne anladıklarını birer cümle ile ifade etmeleri istenir. Bundan yola çıkılarak iffet ve hayâyâ uygun olmayan tutum ve davranışlardan sakınılması gerektiği belirtilir.

##### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

*“Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.” (Nûr, 24/30)*

*“Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.” (Nahl, 16/90)*

*“Hayâ imandandır ve hayâlî olan kimse cennettedir. Hayâsızlık ise kalbin katılığındandır; kalbi katı olan da cehennemdedir.” (Buhârî, “İman”, 16)*

*“Hayâ ve iman bir aradadır; biri gittiğinde diğeri de gider.” (Beyhâkî, Şuabu’l-İman, VI, 140)*

*“Her bir dinin kendine has bir ahlakı vardır. İslam’ın ahlakı hayâdır.” (İbn Mâce, “Zühd”, 17)*

#### 5. AZİM -KARARLILIK- KANAAT VE İKTİSÂD (15 DK.)

##### Kazanım

*Azmin başarıya, kanaat ve iktisâdın ise mutluluğa ulaştırıldığı bilinir.*

- **Saydam 11** eşliğinde azim, kanaat ve iktisâdın ne olduğu açıklanır. Bu değerlere engel teşkil eden kararsızlık, şüphesiz, mazeret üretme ve günübürlük hareket etme vb. olumsuzluklar belirtilir. Azim, kanaat ve iktisâd değerlerinin zıddı olan hırs, tamahkârlık ve israfın birey ve topluma verdiği zarar örneklerle ifade edilir.

- **Saydam 12** Aşağıdaki hadise özet bir şekilde paylaşılır, kendi çevrelerindeki başarı hikâyelerini paylaşmaları istenir.

Abraham Lincoln nasıl başardı?

İşte inanılmaz bir başarı öyküsü. Sefalet içindeki bir evde doğdu. Günleri kuru ekmek yemekle geçti. Belki bizlerin hissettiği acı ve ızdırapları, hüznüleri o da hissetti. 10 yaşındayken çok sevdiği annesi ve kız kardeşini kaybetti. Bu acıya dayanamayarak günlerce ağladı. Fakirlikten ev kirasını veremediği için bir avukatın iş yerindeki yazıhane masasında uyudu.

**Abraham Lincoln kendini şöyle anlatıyor;** “Yoksul bir ailenin çocuğu olarak mahrumiyetlerle dolu bir evde doğup büyüdüm. Midemin açlığını kuru mısır ekmeğiyle bastırırken, ruhumun açlığını ödünç aldığım kitaplarla giderdim. Okumaya aşkıttım; bir çiftlikte tarlada işçi olarak çalışırken de okudum, bir bakkalda çıraklık yaparken de...”

Yoksul bir ailede dünyaya geldi.

Anne babası okuma yazma bilmezdi.

10 yaşında annesini kaybetti.

Tarlada ırgatlık yaptı.

Bakkalda çıraklık yaptı.

21 yaşında işini kaybetti. Bocalama dönemi başladı.

24 yaşında tekrar işinden oldu.

25 yaşında dört çocuğundan üçü vefat etti.

27 yaşında ruhsal bunalıma girdi.

34 yaşında kongre seçimlerini kaybetti.

36 yaşında kongre seçimlerini yine kaybetti.

38 yaşında eyalet seçimini kaybetti.

45 yaşında senato seçimlerini kaybetti.

47 yaşında başkanlık seçimlerini kaybetti.

49 yaşında tekrar senato seçimlerini kaybetti.

52 yaşında ABD'ye başkan seçildi.

- Yeter ki, meşru dairede çaba ve gayret içerisinde olalım. Bizim için de farklı başarıların gerçekleşmesi neden olmasın, vurgusu ile hikâye bitirilir.

### **Kullanılacak Ayet ve Hadisler**

“... İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah’a tevekkül et. (O’na dayanıp güven.) Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.” (Âl-i İmrân, 3/159)

“Siz Allah’a hakkıyla tevekkül edebilseydiniz, sizleri de, kuşları rızıklandırdığı gibi rızıklandırır: Sabahleyin aç çıkar, akşama tok dönerdiniz.” (Tirmizî, “Zühd”, 33)

“Âdemoğlu için iki vadi dolusu altın olsaydı, mutlaka bir üçüncüsünü isterdi. İnsanoğlunun aç gözlülüğünü ancak toprak doldurur. Allah tövbe edenleri affeder.” (Buhârî, “Rikâk”, 10; Müslim, “Rikak”, 116; Tirmizî, “Zühd”, 27)

### **ETKİNLİK (7 DK.)**

#### • Saydam 13

Karşılıklı olarak yardımlaşmaya ve dayanışmaya ihtiyacımız vardır. Çünkü ...

Kendini diğer insanlardan üstün görme, övünme ve böbürlenme çirkinidir. Çünkü ...

Sadece nefsi ve menfaati için çalışan insanların var olduğu toplumda huzur olamaz. Çünkü ...

İnsan iffetten uzaklaşarak ve hayâsızlıkla özgürleşemez. Çünkü ...

Başarı için azim, mutluluk için kanaat olmazsa olmaz. Çünkü ...

Söz ve davranış birliği bizi istikamete, aksi nifaka götürür. Çünkü ...

### **GÜNÜN MESAJI (2 DK.)**

#### • Saydam 14

“İyilik ve takvada yardımlaşın, günah ve düşmanlıkta yardımlaşmayın. Allah’tan korkun; çünkü Allah’ın cezası çetindir.” (Mâide, 5/2)

### **KAPANIŞ (10 DK.)**

– Grup üyelerine katılımları ve paylaşımlarından dolayı teşekkür edilir.

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

- Bugünkü oturumda akılda kalan mesajların neler olduğunu kısaca paylaşmaları istenir.
- Katılımcıların oturumla ilgili soruları varsa alınır ve cevaplandırılır.
- Sunumu gerçekleştiren görevli tarafından oturumun içeriğinde yer alan ayet ve hadislerden seçim yapılarak hazırlanacak oturumun mesajlarını içeren ayet ve hadis kartelası (EK’te bir örneği sunulmuştur.) katılımcılara dağıtılır.
- Kendilerine takdim edilen ayet ve hadisleri bugünkü oturumda elde edilen mesajlar ışığında aile bireyleri ile paylaşmaları istenir.
- Bir sonraki oturumda hem ailenin hem de kendilerinin ayet ve hadislerin mesajı hakkında nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını ifade edecekleri hatırlatılarak hazırlıklı gelmeleri gerektiği belirtilir.
- Bir sonraki oturumun başlığı verilir ve vedalaşılır.

### KAYNAKLAR

Hadislerle İslam

Diyanet İslam Ansiklopedisi

Dini Kavramlar Sözlüğü

TDV İlmihal II (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları)

Saydam 2: <https://www.gruppopdemiliaromagna.it/il-reddito-di-solidarieta-e-legge-in-emilia-romagna-3/>

Saydam 3: <https://www.youtube.com/watch?v=16jRIL87bxM>

Saydam 4: [http://www.instahu.com/p/1513007436004221488\\_2153227461](http://www.instahu.com/p/1513007436004221488_2153227461)

Saydam 6: <http://sozumuzolsun.blogspot.com/2014/08/bencilik-gozunetaktlms-ayna.html>

Saydam 7: <https://twitter.com/insamerresearch/status/508992054912102400>

Saydam 8/1: <http://15-temmuz.com/15-temmuz-sehitlerimizi-unutmayacagiz/>

Saydam 9: <https://www.youtube.com/watch?v=kY5gtKBlu2w>

Saydam 8/2: <http://uluslararasıyilikodulleri.com/index.php/2016/03/11/ismail-ertem/>



Saydam 11: <http://www.derinsayfa.com/2016/10/ayakkablarim-olmadg-icin-uzulurdum-ta-ki.html>

### **EK: Ayet ve Hadis Kartelası**

“İyilik ve takvada yardımlaşın, günah ve düşmanlıkta yardımlaşmayın. Allah’tan korkun; çünkü Allah’ın cezası çetindir.” (Mâide, 5/2)

“Allah’ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allah’ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah (c.c.) bozguncuları sevmez.” (Kasas, 28/77)

“Mallarını Allah yolunda harcayan, sonra da harcadıklarının peşinden (bunları) başa kakmayan ve gönül incitmeyenlerin, Rableri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de.” (Bakara, 2/262)

“Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü sen yeri asla yaramazsın, boyca da dağlara asla erişemezsin.” (İsrâ, 17/37)

“Daha önceden Medine’yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler; onlara verilenler karşısında içlerinde bir çekememezlik hissetmezler; kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önde tutarlar. Nefsinin tamahkârlığından korunabilmiş kimseler, işte onlar saadete erenlerdir.” (Haşr, 59/9)

“Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.” (Nûr, 24/30)

“... İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah’a tevekkül et, (O’na dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.” (Âl-i İmrân, 3/159)

“Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşine yardım et.” Bunun üzerine birisi, “Ey Allah’ın Resûlü! Eğer mazlum ise yardım ederim, ancak zalimse ona nasıl yardım edeceğim?” dedi. Bunun üzerine Resûlullah şöyle buyurdu: “Onu zulümünden uzaklaştırırsın veya onun zulmüne engel olursun. İşte bu ona yapacağın yardımdır.” (Buhârî, “İkrah”, 7)

“Berâ’ b. Azib Peygamber (s.a.s.) bize şu şeyi emretti; hastayı ziyaret etmek, cenazeyi kabre kadar takip etmek, aksırana Allah’tan rahmet dilemek, zayıfa yardım etmek, mazluma yardım etmek, selamı yaymak ve yemin edenin yeminini tasdik etmek.” (Buhârî, “İsti’zân”, 8)

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

“Elbisesini kibirle yerlerde sürüyen kimseye Allah (merhamet bakışı ile) bakmaz.” (Buhârî, 13, 5846)

“Hayâ imandandır ve hayâlî olan kimse cennettedir. Hayâsızlık ise kalbin katılgındandır; kalbi katı olan da cehennemdedir.” (Buhârî, “İman”, 16)

“Âdemoğlu için iki vadi dolusu altın olsaydı, mutlaka bir üçüncüsünü isterdi. İnsanoğlunun aç gözlülüğünü ancak toprak doldurur. Allah tövbe edenleri affeder.” (Buhârî, “Rikâk”, 10; Müslim, “Rikak”, 116; Tirmizî, “Zühd”, 27)

**OTURUM İÇERİĞİNE GENEL BAKIŞ****A) OTURUMUN AMACI**

1. Âdâb-ı muâşeretin mana ve çerçevesini bilmelerini sağlamak.
2. Ailelerine karşı âdâb-ı muâşeret sorumlulukları olduğunu anlamalarını sağlamak.
3. Akrabalık ve komşuluğun önemini anlamasını sağlamak.
4. İş arkadaşlarına ve topluma karşı sorumluluklarının farkına varmalarını sağlamak.

**B) TEMEL MESAJLAR**

1. İnsanın uyması gereken âdâb-ı muâşeret kuralları vardır.
2. Âdâb-ı muâşeret kurallarını yerine getirmek insanlar arasında sevgi ve saygıyı güçlendirdiği gibi Allah Teâlâ'nın muhabbetine ulaşmaya da vesile olur.
3. İnsanın âdâb-ı muâşerette ilk sorumlu olduğu kişiler aile efradıdır.
4. Akrabalar, komşular, iş arkadaşları ve içerisinde yaşadığı topluma karşı uyulması gereken âdâb-ı muâşeret ilkeleri vardır.

**C) UYGULAMALAR**

1. Âdâb-ı muâşeretin mana ve çerçevesinin açıklanması.

\* Dr. Öğretim Üyesi Kamil ÇOŞTU

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

2. Aileye karşı olan âdâb-ı muâşeret kurallarının müzakere edilmesi.
3. Akraba ve komşulara karşı uygulanacak dinî ve kültürel adap kuralları ile ilgili beyin fırtınası yapılması.
4. İş yerinde ve toplum içerisinde uyulması gereken âdâb-ı muâşeret kurallarına ve önemine dikkat çekilmesi.

### D) KAZANIMLAR

1. Âdâb-ı muâşeretin anlam ve çerçevesini bilir.
2. Ailesine karşı sorumlulukları olduğunun bilincine varır.
3. Sila-i rahim ve komşuluk ilişkilerinin hayatında ne kadar önemli olduğunun farkında olur.
4. İş hayatının ve toplum içerisinde yaşamının âdâb-ı muâşeret yükümlükleri doğurduğunu anlar.

### E) YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. Anlatım
2. Soru - Cevap
3. Problem Çözme
4. Beyin Fırtınası
5. 5N1K Tekniği

### F) MATERYAL

1. Slayt
2. Kısa Film
3. Sinevizyon
4. Kartela

### G) SÜRE

1,5 saat

## OTURUM İÇERİĞİNE GİRİŞ

### 1. ÂDÂB-I MUÂŞERETİN ANLAMI VE ÇERÇEVESİ (14 DK.)

#### Kazanım

*Âdâb-ı muâşeretin anlam ve çerçevesini bilir.*

- **Saydam 2** ve **Saydam 3** bağlamında âdâb-ı muâşeretin; insanoğlunun kendi başına veyahut bir topluluk içerisindeyken uygun hareket, davranış, konuşma ve mimikleri yapması olduğu belirtilir.

Son yüzyılda özellikle âdâb-ı muâşeret ve ahlak kitaplarının neşredilmesini Mehmed Ali Aynî'nin; "Eski âlimlerimiz başlı başına ahlak kitabı yazmaya özenmemişlerdi. Onlar bu işi lüzumsuz görüyorlardı. Çünkü onların nazarında en yüksek bir ahlak kitabımız vardı. Bu kitap Müslümanlar için Kur'an-ı Kerim'di." (Mehmed Ali Aynî, Türk Ahlakçıları, C.I, İstanbul: Marifet Basımevi, 1939, s.3) ifadesi göz önüne alındığında Kur'an'ın Müslüman'ın hayatından uzaklaşmaya başladığı zikredilebilir.

- **Saydam 4** eşliğinde insanın yakın çevresinden başlayarak ilişki içerisinde olduğu kişi ve topluluklara karşı birtakım davranış sorumluluklarının olduğu belirtilir. İnsanın bu sorumlulukları katılımcılara yöneltilen "Aile, akraba, arkadaş, işyeri ve toplumumuza karşı sorumlulukları yerine getirmemiz de bir ibadet olabilir mi?" sorusu ile fikir teatisinde bulunarak âdâb-ı muâşeret kurallarını yerine getirmenin insani olduğu gibi dinî bir vecibe olduğu da zikredilir.
- **Saydam 5**'te katılımcılara yöneltilen "Âdâb-ı muâşeret yani görgü kurallarından bir tanesi sizce ne olabilir?" şeklindeki ikinci soru yöneltilerek âdâb-ı muâşeretin çerçevesi hakkında daha geniş bilgiye sahip olması katılımcıların görüşleri de alınarak sağlanır.

## 2. AİLEDE ÂDÂB-I MUÂŞERET (18 DK.)

### Kazanım

*Ailesine karşı sorumlulukları olduğunun bilincine varır.*

- **Saydam 6**'daki fotoğrafla birlikte "Aile size neyi ifade etmektedir?" şeklindeki bir soruya tek kelime ile cevap vermeleri istenir. Katılımcılar tarafından verilen cevaplar tahtaya yazılır. Tahtada yazılı olumlu cevapların artması ve yaşamı kuşatması için aile bireylerinin hepsine birtakım sorumluluklar düştüğüne dikkat çekilir.
- **Saydam 7** eşliğinde dinin aileye verdiği önem belirtilip, aile fertlerinin huzur içerisinde yaşam sürdürebilmeleri için bazı yükümlülüklerinin olduğu dinî argümanlar kullanılarak açıklanır.

## Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“İçinizden kendileri ile huzura kavuşacağınız eşler yaratıp aranızda sevgi ve rahmet var etmesi, O’nun varlığının belgelerindedir. Bunda düşünenler için dersler vardır.” (Rûm, 30/21)

“Ey iman edenler! Ellerinizi altında bulunanlar (köleleriniz) ve sizden henüz bulûğ çağına ermemiş olanlar, günde üç defa; sabah namazından önce, öğleyin elbiselerinizi çıkardığınız vakit ve yatsı namazından sonra (yanınıza girecekleri zaman) sizden izin istesinler. Bu üç vakit sizin soyunup dökündüğünüz vakitlerdir. Bu vakitlerin dışında (izinsiz girme konusunda) ne size, ne onlara bir günah vardır. Birbirinizin yanına girip çıkabilirsiniz. Allah, ayetlerini size işte böylece açıklar. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (Nûr, 24/58)

“Kişiye günah olarak sorumluluğunda olan aile fertlerini ihmal etmesi yeter.” (Ebu Davut, “Zekât”, 45)

“Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlak yönünden en güzel olanlarıdır. En iyileri de eşlerine karşı en iyi şekilde davrananlarıdır.” (Ebû Dâvud, “Sünnet”, 16)

Resûlullah’a (s.a.s.) bir zat gelerek sordu: “Yâ Resûlallah, annemin yanına girerken izin isteyeyim mi?” “Evet.” cevabını verince, o zat tekrar, “Ama ben onunla beraber evde oturuyorum.” dedi. Resûlullah ise, “Ondan izin iste.” buyurdu. O zat, “Ben onun hizmetini görüyorum.” deyince, Resûlullah, “Annenden izin iste, onu çıplak olarak görmek hoşuna gider mi?” diye sordu. O zat, “Hayır.” dedi. Bunun üzerine Resûlullah, “Öyle ise her seferinde yanına girerken annenden izin iste buyurdu.” (İmam Mâlik, “İstizan”, 1)

“Nikâh benim sünnetimdir.” (İbn Mâce, “Nikâh”, 8)

- **Saydam 8**'deki “Bu Nedir?” videosu izletilerek hayatımızdaki yansımaları hakkında birer cümle ile düşüncesini paylaşmak isteyenlere fırsat verilir. Aileye yönelik âdâb-ı muâşeretin önemi bu saydamda özetlenerek diğer hususa geçilir.
- **Saydam 9**'daki aileye karşı sorumluluklar hakkında beyin fırtınası etkinliği yapılır. Tahtaya ailemize karşı âdâb-ı muâşeret görevlerimiz yazılır. Bu özellikler kişinin anne-babasının odasına girerken dahi izin istemesi âdâbını kutsal kitabında zikreden dinin inceliği ile eşleştirilerek anlatılmaya çalışılır.

### 3. AKRABA VE KOMŞULARA KARŞI ÂDÂB-I MUÂŞERET (18 DK.)

#### Kazanım

*Sılayı rahim ve komşuluk ilişkilerinin hayatında ne kadar önemli olduğunun farkında olur.*

- **Saydam 10** ve **Saydam 11**'deki iki resimden ne anladıkları sorulur. Ağaç resmi esas alınarak günümüzde insanoğlunun bireyselleşmekle birlikte, bir geçmişinin ve geleceğinin olacağına vurgu yapılır. Camdan cama konuşan komşu resmi esas alınarak ise, bunun katılımcılar için ne anlama geldiği yorumları dinlenerek komşuluk ilişkilerinin önemine dikkat çekilir.
- **Saydam 12**'deki ayet ve hadis eşliğinde sıla-i rahim ve komşuluk ilişkisinin önemine dikkat çekilir. Konu ile ilgili daha pek çok ayet ve hadis olduğu da zikredilir. Akriba ve komşulara yönelik âdâb-ı muâşeretten bir kısmı ayet, hadis, kültür ve çağın özellikleri temel alınarak ifade edilir.

#### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Allah’tan korkun ve akrabalık bağlarınızı kesmekten sakının.” (Nisâ, 4/1)

“Allah’a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşına, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz, Allah kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez.” (Nisâ, 4/36)

“Akrabaya, yoksula, yolda kalmışa hakkını ver. Gereksiz yere de saçıp savurma.” (İsrâ, 17/26)

“Cebrâil bana komşuya iyilik etmeyi o kadar tavsiye etti ki; neredeyse komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim.” (Buhârî, “Edeb”, 28)

“İyiliğe benzeri ile karşılık veren kişi, tam anlamıyla akrabasını görüp gözetmiş olmaz. Hakiki sıla-i rahim, kişinin kendisi ile ilgiyi kesenleri görüp gözetmesidir.” (Buhârî, “Edeb”, 15)

“Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse komşusunu rahatsız etmesin. Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse misafirine ikram etsin. Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse ya faydalı söz söylesin veya sussun!” (Buhârî, “Nikâh”, 80; “Edeb”, 31, 85)

“Kim, rızkının Allah tarafından genişletilmesini, ecelinin uzatılmasını isterse sila-i rahim yapsın.” (Kütüb-ü Sitte, 10, 3289)

- **Saydam 13**'teki video izletilerek komşuların birbirinden sorumlu olduğuna dikkat çekilir. Apartman komşularımızı ne kadar tanıdığımız sorulur. Bununla ilgili olarak ayrıca aşağıdaki hikâye paylaşılarak komşuluğun önemi tekrar vurgulanabilir:

“Komşu komşunun külüne muhtaçtır.”

Aynı köyde yaşayan Ayşe ve Fatma isimli iki komşu her işinde birbirine yardımcı olan çok yakın iki dosttur. Fatma'nın sahip olduğu üzüm bağlarında kış geldiğinde gübrelemek için kül kullanılırdı. Bir gün Fatma ve eşi evdeki tüm külleri arabaya yükleyip küçük tarlalarına giderler ve tarlayı güzelce temizledikten sonra asmaların altına külleri gübre olarak dökerler. Son 3 ağaca geldiklerinde külleri biter ve eşinin üzülmesine dayanamayan Fatma Hanım hemen at arabasına binip komşusu Ayşe'den kül istemeye gider. Ayşe karşısında gördüğü Fatma'nın derdini dinler ve ona evde olan külleri verir.

- **Saydam 14**'te bir iki tane komşulukla ilgili atasözü verilir. Katılımcılardan bildikleri atasözlerini paylaşmaları istenir.
- **Saydam 15**'te diğer atasözleri de verilerek komşuluk hususunun toplumuzda ne kadar önemli olduğuna dikkat çekilir.
- **Saydam 16**'daki Akraba ve komşularımıza karşı “Âdâb-ı muâşeret görevlerimiz sizce nelerdir?” sorusu yöneltilerek katılımcıların akraba ve komşulara yönelik âdâb-ı muâşeret kaideleri hakkındaki verdikleri cevaplar tahtaya yazılır.

#### 4. İŞ YERİNDE VE TOPLUM İÇERİSİNDE ÂDÂB-I MUÂŞERET (18 DK.)

##### Kazanım

*İş hayatının ve toplum içerisinde yaşamının âdâb-ı muâşeret yükümlülükleri doğurduğunu anlar.*

- **Saydam 17 ve 18** eşliğinde insanoğlunun hayatta farklı rollere sahip olduğuna ve mutlu olabilmesi için bulunduğu ortama ait role uygun davranış sergilemesi gerektiğine dikkat çekilir. Bunu yaparken de iş arkadaşlarına ve topluma karşı belirli sorumluluk ve görevlerinin olduğu vurgulanır.



- **Saydam 19** eşliğinde konuya İslam dininin ne kadar önem verdiği vurgulanır. Ayet-i kerime ve hadis-i şerifin anlaşılabilirliğinin artması için şu hadis-i şerif de paylaşılabilir: “Bir zat Peygamberimize gelerek, “Yâ Resûlallah, bir hizmetçi hata işlediğinde kaç defa affedelim?” diye sordu. Resûlullah (s.a.s.) ona hiç cevap vermedi. Sorusunu üçüncü defa tekrar edince; “Günde yetmiş defa affedeceksin.” buyurdu.” (Ebû Dâvud, “Edeb”, 124)
- **Saydam 20** eşliğinde Peygamberimizin üstün bir ahlak sahip olduğu vurgulanır. Onun zatında mündemiç olan bu ahlakın Müslüman olan kişiler tarafından da benimsenen yaşam şekli olduğu dile getirilir.

### Kullanılacak Ayet ve Hadisler

“Ey iman edenler! Siz kendinizi düzeltin. Siz doğru yolda olursanız yoldan sapan kimseler size zarar veremez.” (Mâide, 5/105)

“Allah Teâlâ buyurdu ki: Biri diğerine ihanet etmediği sürece iki ortağın üçüncüsü ben olurum. Biri arkadaşının güven duygusuna ihanet etti mi, ben aralarından çekilirim. Araya şeytan girer.” (Ebû Dâvûd, “Büyü”, 27)

“Eğer o meseleyi Peygambere ve müminlerden ihtisas ve salâhiyet sahibi kimselere havale etselerdi, elbette o kimselerden hüküm çıkarmaya ehliyetli olanlar işin doğrusunu bilirlerdi.” (Nisâ, 4/83)

“Milletin efendisi, onlara hizmet edendir.” (el-Mağribi, Câmîu’ş-Şeml, 1/450)

“Bir kimse kendi eliyle çalışıp yediğinden daha hayırlı bir şey yememiştir.” (Buhârî, “Büyü”, 15)

“Sizden biriniz, kendisi için sevip istediğini kardeşi için de istemedikçe gerçekten iman etmiş olamaz.” (Buhârî, “İmân”, 7)

“İnsanın kazandıklarının en hayırlısı, çalışıp kazanarak elde ettikleridir.” (Ahmed b. Hanbel, 2/354, 357)

“İçinizden kim bana insanlara yük olmayacağına, onlardan bir şey istemeyeceğine dair söz verirse, ben de ona cennette olacağına garanti veririm.” (Tirmizî, “Zühd”, 61)

“İnsanların en kötüsü, şerrinden dolayı insanların kendisinden çekindiği kimsedir.” (İmam Mâlik, “Hüsnu’l-Hulk”, 1)

“Berâ’ b. Azib, Peygamber (s.a.s.) bize şu şeyi emretti; hastayı ziyaret etmek, cenazeyi kabre kadar takip etmek, aksırana Allah’tan rahmet dilemek, zayıfa

*yardım etmek, mazluma yardım etmek, selamı yaymak ve yemin edenin yeminini tasdik etmek.*” (Buhârî, “İsti’zân”, 8)

- **Saydam 21**'de yer alan aşağıdaki dörtlük paylaşılarak konu hakkındaki vükufiyetlerinin artması hedeflenir.

Değil mi cephemizin sinesinde iman bir;  
Sevinme bir, acı bir, gaye aynı vicdan bir;  
Değil mi sinede birdir vuran yürek... Yılmaz!  
Cihan yıkılsa, emin ol, bu cephe sarsılmaz!

(Mehmet Âkif ERSOY, Safahat, s. 324.)

- **Saydam 22**'de yer alan video izletilerek yorumları alınır. İnsanın toplum içerisinde yaşarken takınacağı güzel bir tavır veya davranışın kendisine yansıtacağı belirtilir.

### **ETKİNLİK (10 DK.)**

- **Saydam 23**'te “Âdâb-ı muâşeret'in hangi alanında sizce problemimiz bulunmaktadır?” sorusu 5N1K tekniği yapılarak değerlendirme etkinliği gerçekleştirilir. Bu teknik gerçekleştirilirken oturum yöneticisi isterse herhangi bir başlığa “Ne: Problem nedir?” başlığını “aile” veya “toplum” gibi yanıtlayarak belirli bir alana yönlendirebilir.

### **GÜNÜN MESAJI (2 DK.)**

- **Saydam 24**'te günün mesajı kapsamındaki “Nisâ, 4/36” ayeti verilerek ders bitirilir.

### **KAPANIŞ (10 DK.)**

- Grup üyelerine katılımları ve paylaşımlarından dolayı teşekkür edilir.
- Bugünkü oturumda akıllarında kalan mesajları paylaşımları istenir.
- Oturumla ilgili soruları varsa cevaplandırılır.
- Sunumu gerçekleştiren görevli tarafından oturumun içeriğinde yer alan ayet ve hadislerden seçim yapılarak hazırlanır, oturumun mesajlarını içeren ayet ve hadis kartelası (EK'te bir örneği sunulmuştur.) katılımcılara dağıtılır.
- Kendilerine takdim edilen ayet ve hadisleri bugünkü oturumda elde edilen mesajlar ışığında aile bireyleri ile paylaşımları istenir.

- Bugünkü oturumun son olması sebebi ile İslami bir gelenek olarak he-  
lallik istenir ve güzel bir dua ile oturum sonlandırılır.

## KAYNAKLAR

Hadislerle İslam

Diyanet İslam Ansiklopedisi

Dini Kavramlar Sözlüğü

TDV İlmihal II (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları)

Saydam 6: <https://min.kurortkuban.ru/informatsiya/kalendar-sobytiy/schastliv-tot-kto-schastliv-u-sebya-doma-chestvovanie-semej/>

Saydam 8: <https://www.youtube.com/watch?v=E9gPFNyVOV4>

Saydam 13: <https://www.youtube.com/watch?v=3ATwD1LUIio>

### EK: Ayet ve Hadis Kartelası

*“İcinizden kendileri ile huzura kavuşacağınız eşler yaratıp aranızda sevgi ve rahmet var etmesi, O’nun varlığının belgelerindendir. Bunda düşünenler için dersler vardır.”* (Rûm, 30/21)

*“Allah’tan korkun ve akrabalık bağlarını kesmekten sakının.”* (Nisâ, 4/1)

*“Ey iman edenler! Siz kendinizi düzeltin. Siz doğru yolda olursanız yoldan sapan kimseler size zarar veremez.”* (Mâide, 5/105)

*“Kişiye günah olarak sorumluluğunda olan aile fertlerini ihmal etmesi yeter.”* (Ebû Dâvud, “Zekât”, 45)

*“Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlak yönünden en güzel olanlarıdır. En iyileri de eşlerinize karşı en iyi şekilde davrananlarıdır.”* (Ebû Dâvud, “Sünnet”, 16)

*“Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse komşusunu rahatsız etmesin. Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse misafirine ikram etsin. Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse ya faydalı söz söylesin veya sussun!”* (Buhari, “Nikâh”, 80, “Edeb”, 31, 85)

*“Kim rızkının Allah tarafından genişletilmesini, ecelinin uzatılmasını isterse sıla-i rahim yapsın.”* (Kütüb-ü Sitte, 10, 3289)

*“Bir zat Peygamberimize gelerek, “Yâ Resûlallah, bir hizmetçi hata işlediğinde kaç defa affedelim?” diye sordu. Resûlullah (s.a.s.) ona hiç cevap*

## MAREP Denetimli Serbestlik Manevi Rehberlik Programı

vermedi. Sorusunu üçüncü defa tekrar edince; “Günde yetmiş defa affedeceksin.” buyurdu.” (Ebû Dâvud, “Edeb”, 124)

“Allah Teâlâ buyurdu ki: Biri diğerine ihanet etmediği sürece iki ortağın üçüncüsü ben olurum. Biri arkadaşının güven duygusuna ihanet etti mi, ben aralarından çekilirim. Araya şeytan girer.” (Ebû Dâvûd, “Büyü” 27)

“Bir kimse kendi eliyle çalışıp yediğinden daha hayırlı bir şey yememiştir.” (Buhârî, “Büyü”, 15)

“İnsanın kazandıklarının en hayırlısı, çalışıp kazanarak elde ettikleridir.” (Ahmed b. Hanbel, 2/354, 357)

“İçinizden kim bana insanlara yük olmayacağına, onlardan bir şey istemeyeceğine dair söz verirse, ben de ona cennette olacağına garanti veririm.” (Tirmizî, “Zühd”, 61)

“İnsanların en kötüsü, şerrinden dolayı insanların kendisinden çekindiği kimsedir.” (İmam Mâlik, “Hüsnu'l-Hulk”, 1)

“Berâ' b. Azib, Peygamber (s.a.s.) bize şu yedi şeyi emretti; hastayı ziyaret etmek, cenazeyi kabre kadar takip etmek, aksırana Allah'tan rahmet dilemek, zayıfa yardım etmek, mazluma yardım etmek, selamı yaymak ve yemin edenin yeminini tasdik etmek.” (Buhârî, “İsti'zân”, 8)